

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον
Αθηνών
Νομική Σχολή
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Τομέας Β΄ Ιδιωτικού Δικαίου - Κατεύθυνση
Πολιτικής Δικονομίας
Πανεπιστημιακό έτος: 2015-2016

Διπλωματική Εργασία
της Ναταλίας Α. Κούτση
A.M.: 1637

Η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Δεληκωστόπουλος
Συνεπιβλέποντες Καθηγητές: Στέφανος – Σπυρίδων Πανταζόπουλος
Δημήτριος Τσικρικάς

Αθήνα, Νοέμβριος 2017

Copyright © Ναταλία Κούτση, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων.....	I
Πίνακας Συντομογραφιών	IV
I. Εισαγωγή	1
1. Η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ως έκφραση της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων.....	1
2. Η ιστορική πορεία προς τη θεσμοθέτηση της κατάσχεσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και την ένταξή τους στον ΚΠολΔ.....	3
3. Η τελολογία των διατάξεων για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων και ειδικότερα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	5
4. Η έννοια του όρου «διανοητική ιδιοκτησία».....	6
5. Η οικονομική διάσταση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	11
II. Το αντικείμενο της κατάσχεσης κατά το άρθρο 1022 ΚΠολΔ.....	14
1. Η διάρθρωση του άρθρου 1022 ΚΠολΔ.....	14
2. Δικαίωμα περιουσιακό.....	16
3. Δικαίωμα μεταβιβαστό	19
4. Δικαίωμα μη δεκτικό κατάσχεσης με άλλες διατάξεις	21
5. Το ζήτημα της εφαρμογής των ρυθμίσεων περί ακατασχέτων.....	21
III. Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας υποκείμενα σε κατάσχεση κατά το άρθρο 1022 ΚΠολΔ	24
1. Αντικείμενο και περιεχόμενο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	24
α. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας	26
i. Αντικείμενο προστασίας	26
ii. Περιεχόμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας	27
β. Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.....	32
i. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας και υποδείγματα χρησιμότητας	33
ii. Σχέδια και υποδείγματα	34
iii. Σήματα	35
2. Η μεταβίβαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	36
α. Ο μεταβιβαστός χαρακτήρας κάθε επιμέρους δικαιώματος.....	36
i. Το μεταβιβαστό της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	36
ii. Το μεταβιβαστό των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	37
iii. Το μεταβιβαστό των Σχεδίων και Υποδειγμάτων.....	38

iv.	Το μεταβιβαστό του Σήματος	39
β.	Ο μερισμός των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	40
i.	Ολική μεταβίβαση	41
ii.	Μερική μεταβίβαση	42
iii.	Λοιπές εκφάνσεις του μερισμού	43
γ.	Μεταβίβαση δια συμβάσεως (εν ζωή)	44
δ.	Ειδικά ζητήματα στη μεταβίβαση εν ζωή	46
i.	Η καταπιστευτική μεταβίβαση	46
ii.	Η αυτοδίκαιη μεταβίβαση.....	47
iii.	Το ζήτημα της μεταβίβασης δικαιωμάτων διά αποκλειστικών συμβάσεων και αδειών εκμετάλλευσης.....	49
iv.	Το ζήτημα της περαιτέρω μεταβίβασης των αποκτώμενων δικαιωμάτων..	54
v.	Ο αιτιώδης χαρακτήρας της εκπονητικής σύμβασης μεταβίβασης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.....	58
ε.	Η αιτία θανάτου μεταβίβαση	59
IV.	Η δικαστική απόφαση ως προϋπόθεση για την κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	59
1.	Ο νομοθετικός λόγος της δικαστικής παρέμβασης.....	60
2.	Το ειδικότερο αντικείμενο του δικαστικού ελέγχου - Εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας.....	61
α.	Ο έλεγχος των προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης	61
β.	Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας.....	64
V.	Η διαδικασία έκδοσης της απόφασης	67
1.	Η άσκηση και η εκδίκαση της αίτησης.....	67
2.	Το περιεχόμενο της αίτησης	70
3.	Το περιεχόμενο της απόφασης.....	71
4.	Η δυνατότητα επιβολής συντηρητικής κατάσχεσης	72
VI.	Το πρόσφορα μέσα για την αξιοποίηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	76
1.	Η ενδεικτική απαρίθμηση και η δικαιοπλαστική εξουσία του δικαστηρίου ...	76
2.	Η μεταβίβαση του δικαιώματος στον επισπεύδοντα	78
3.	Η ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος	78
4.	Ο διορισμός διαχειριστή	81

5.	Το ζήτημα της εκτίμησης της χρηματικής αξίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	81
VII.	Η επιβολή κατάσχεσης και οι συνέπειές της	83
1.	Διατυπώσεις επιβολής της κατάσχεσης	83
2.	Οι συνέπειες της κατάσχεσης	86
α.	Η απαγόρευση διάθεσης	86
β.	Το ζήτημα των πολλαπλών κατασχέσεων ιδίως μετά τις τροποποιήσεις του ν. 4335/2015	87
VIII.	Η διαδικασία μετά την κατάσχεση	88
1.	Γενικά.....	88
2.	Ειδικότερα η διαχείριση ως το πλέον πρόσφορο μέτρο αξιοποίησης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	88
α.	Ο διορισμός και οι εξουσίες του διαχειριστή	88
β.	Η αντικατάσταση του διαχειριστή.....	91
γ.	Η αναγγελία των δανειστών και ο πίνακας κατάταξης.....	92
δ.	Λογοδοσία και παύση της διαχείρισης	95
ε.	Δικαιολογητικός λόγος της καταλληλότητας του μέτρου της διαχείρισης.....	97
IX.	Καταληκτικές παρατηρήσεις	99
	Ελληνική Βιβλιογραφία	101
	Ξένα Βιβλιογραφία	107
	Νομολογία.....	109

Πίνακας Συντομογραφιών

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	αριθμός
Αρμ	Αρμενόπουλος
Art.	Article
ΑρχΝ	Αρχείο Νομολογίας
ΑχΝομ	Αχαϊκή Νομολογία
βλ.	βλέπε
Δ	Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
ΔιΜΕΕ	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωση και Επικοινωνίας
εδ.	εδάφιο
ed.	edition
ΕΕΝ	Εφημερίς των Ελλήνων Νομικών
Ειρ	Ειρηνοδικείο
εκδ.	έκδοση
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενα
ΕπΠνΒιομΙδ	Επιθεώρησης Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας
ΕπισκΕμπΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕπιστΕπετΑρμ.	Επιστημονική Επετηρίδα Αρμενόπουλου
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕρμΚΠολΔ	Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
Εφ	Εφετείο
ΕφαΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
ICC	International Chamber of Commerce
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής
κ.λπ.	και λοιπά
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
L.	Loi
λ.χ.	λόγου χάριν
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
ν.	νόμος

ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
ΝομΕπιθ	Νομική Επιθεώρηση
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ό.π.	όπως παραπάνω
ρ.	page
παρ.	παράγραφος
παράτ.	παρατηρήσεις
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
ΠρΑνΕπ	Πρακτικά Αναθεωρητικής Επιτροπής
πρβλ.	παράβαλε
π.χ.	παραδείγματος χάριν
Σ	Σύνταγμα
σ.	σελίδα
σημ.	σημείωμα
ΣχΠολΔ	Σχέδιο Πολιτικής Δικονομίας
τ.	τόμος
υποσ.	υποσημείωση
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

I. Εισαγωγή

1. Η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ως έκφραση της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων

Σκοπό της παρούσας μελέτης αποτελεί η ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων της κατάσχεσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στο πλαίσιο των δικονομικών ρυθμίσεων για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων. Οι ρυθμίσεις αυτές εντοπίζονται στα άρθρα 1022 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Συγκεκριμένα, η διάταξη του άρθρου 1022 ΚΠολΔ για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων αναφέρει ότι «κατάσχεση μπορεί να γίνει και σε περιουσιακά δικαιώματα εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, τα οποία δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κατάσχεσης κατά τη διαδικασία των άρθρων 953 παρ. 1 και 2, 982 και 992 ΚΠολΔ, ιδίως σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ευρεσιτεχνίας, εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών, σε απαιτήσεις κατά τρίτων μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή εφόσον κατά τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου επιτρέπεται η μεταβίβαση των δικαιωμάτων αυτών».

Παρά το γεγονός ότι η απαρίθμηση είναι ενδεικτική¹, συνάγεται ότι τα ειδικά περιουσιακά στοιχεία του άρθρου 1022 ΚΠολΔ αναλύονται σε τρεις ουσιώδεις κατηγορίες: α) τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (με ρητή αναφορά στα δικαιώματα εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών), β) τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας (με ρητή αναφορά στην ευρεσιτεχνία), γ) τις απαιτήσεις κατά τρίτων που δεν εξαρτώνται από αντιπαροχή (π.χ. εργολαβικό αντάλλαγμα, εταιρικά μερίδια εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, δικαίωμα εκ του προσυμφώνου)². Εκ των τριών αυτών κατηγοριών αντικείμενο μελέτης θα αποτελέσουν οι δύο πρώτες, οι οποίες παρουσιάζουν μεγαλύτερη συνάφεια μεταξύ τους, συναπαρτίζοντας, όπως στη συνέχεια θα αναλυθεί, το δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει σαφές ότι η επιλογή του νομοθέτη να κάνει ρητή μνεία στην κινηματογραφική ταινία, παρότι και αυτή αποτελεί πνευματικό

¹ Για την ενδεικτική απαρίθμηση της διάταξης γίνεται αναλυτικότερη μνεία παρακάτω, στην ενότητα για τη διάρθρωση του άρθρου 1022 ΚΠολΔ.

² Βλ. *Πολυζωγόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση για χρηματικές απαιτήσεις στην Πνευματική Ιδιοκτησία, 1987, σ. 25· *Βαθρακοκόλλη*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική – Νομολογιακή ανάλυση, 1997, τ. ΣΤ', άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 568· *Γέσιου-Φαλσή*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως II β, Ειδικό Μέρος, Β' έκδοση, 2018, § 65, αρ. 8, σ. 285· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Κατάσχεση, τ. Γ', 2007, αρ. 1182, σ. 278.

δημιούργημα, αιτιολογείται από το γεγονός ότι κατά το χρόνο θεσμοθέτησης της διάταξης του 1022 υφίστατο αμφισβήτηση ως προς τον φορέα του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικότερα, απασχόλησε τη θεωρία και τη νομολογία το εάν ο παραγωγός της κινηματογραφικής ταινίας αποκτά δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας με τρόπο πρωτότυπο ή εάν το δικαίωμα αυτό ανήκει σε καθέναν από τους συντελεστές του συλλογικού έργου της κινηματογραφικής ταινίας (σεναριογράφους, σκηνοθέτες, ηθοποιούς, κ.α.)³. Η ειδική αναφορά στο δικαίωμα αυτό έλαβε χώρα «για να μην υπάρξουν αμφιβολίες»⁴ και προκειμένου να διευκρινιστεί ότι υποκείμενο του δικαιώματος της εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών⁵ είναι ο παραγωγός της ταινίας και το δικαίωμα αυτό είναι δεκτικό κατάσχεσης από τους δανειστές του⁶. Ωστόσο, η ρητή αυτή ρύθμιση δεν πρέπει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι αποκλείεται η κατάσχεση των δικαιωμάτων και των άλλων συντελεστών της κινηματογραφικής παραγωγής από τους εκάστοτε δανειστές τους⁷. Η κατάσχεση στα δικαιώματα των λοιπών συντελεστών ρυθμίζεται με βάση το δικαίωμα που έχει ο καθένας από αυτούς και κατά τη διαδικασία που αρμόζει στη φύση του⁸.

Όπως, δε, θα διαπιστωθεί στη συνέχεια, η μνεία του νομοθέτη μόνο σε δικαιώματα ευρεσιτεχνίας δεν συνεπάγεται το ακατάσχετο των λοιπών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως το δικαίωμα επί του σήματος και των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται και η διαδικασία που χρειάζεται να ακολουθηθεί για να καταστεί δυνατή η υπαγωγή των άυλων αυτών δικαιωμάτων στο σύστημα της αναγκαστικής εκτέλεσης του ΚΠολΔ παρουσιάζει μια νομικά ιδιαίτερα

³ Βλ. *Μιχαηλίδη-Νουάρο*, Επ.Πν.Βιομ.Ιδ., 1962. 13 επ.· *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία Α΄ έκδ. σ. 133 και Β΄ έκδ. σ. 141 επ.

⁴ ΠρΑνΕπ., 1967, σ. 507.

⁵ Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα προβολής στους κινηματογράφους, καταφόρτωσης (downloading) έναντι αντιτίμου από το διαδίκτυο, έκδοσης σε dvd, παραχώρησης στην τηλεόραση, διασκευής σε θεατρικό έργο. Για τις επιμέρους εξουσίες του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας γίνεται εκτενέστερη αναφορά στις σ. 28 επ.

⁶ Προ της θέσπισης της διάταξης στον ΚΠολΔ γινόταν δεκτή η κατάσχεση του υλικού αντικειμένου της ταινίας, δηλαδή του αρνητικού και των αντιτύπων της ταινίας, ως κινητών πραγμάτων και ως εκ τούτου θεμελιωνόταν η μεταβίβαση στον υπερθεματιστή του δικαιώματος εκμετάλλευσης της ταινίας. Βλ. *Πατρινό*, Δυνατότης κατασχέσεως του υλικού αντικειμένου της κινηματογραφικής ταινίας, ΕΕΝ 35. 79 επ.· *Πλειώνη*, ΕΕΝ 35. 735· *Μπρίνια*, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Β΄ έκδ., 1978, τ. Ε΄ (άρθρα 904-1054), άρθρο 1022, § 678, σ. 2306).

⁷ Το ζήτημα αυτό εντάσσεται στις περιπτώσεις της αυτοδίκαιης (αναγκαστικής) μεταβίβασης των περιουσιακών εξουσιών από τους δημιουργούς των επιμέρους συμβολών στον παραγωγό του οπτικοακουστικού έργου. Βλ. παρακάτω σ. 47-49.

⁸ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 678, σ. 2306· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1022, σ. 574· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 19, σ. 291-292· *Νίκα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ΙΙ Ειδικό Μέρος, 2012, αρ. 13, σ. 734· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1194, σ. 281.

ενδιαφέρουσα ιδιομορφία. Η ιδιομορφία αυτή έγκειται αφενός στο ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δεν εμφανίζουν αμιγή χαρακτήρα περιουσιακού δικαιώματος, παρέχοντας έτσι στο φορέα τους εξουσίες που δεν ανάγονται αποκλειστικά στο περιουσιακό δίκαιο, αλλά έχουν και ηθική χροιά, άμεσα συνδεδεμένη με την προσωπικότητα του φορέα τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ οι εξουσίες αυτές επιβάλλεται να μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κατάσχεσης προς ικανοποίηση των δανειστών, η ανάγκη για την προστασία της προσωπικότητας του οφειλέτη δεν μπορεί να μη ληφθεί υπόψη. Αφετέρου, η ιδιομορφία των δικαιωμάτων αυτών εντοπίζεται στον άυλο χαρακτήρα τους. Ο άυλος αυτός χαρακτήρας καθιστά αναγκαία τη διαφορετική μεταχείριση των εν λόγω δικαιωμάτων σε σχέση με τα ενσώματα αντικείμενα του εμπραγμάτου δικαίου, όχι μόνο στο ουσιαστικό, αλλά και στο δικονομικό δίκαιο. Σημαντική, δε, πτυχή της ιδιομορφίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι η περιορισμένη διάρκεια προστασίας τους. Η περιορισμένη διάρκεια προστασίας θέτει περιορισμούς και στον αποκτώντα το δικαίωμα ύστερα από την περάτωση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης. Και τούτο γιατί, ενώ ο υπερθεματιστής ενός κινητού πράγματος ή ενός ακινήτου αποκτά με πλειστηριασμό το πράγμα επ' αόριστον, ο υπερθεματιστής σε τυχόν πλειστηριασμό δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας αποκτά το δικαίωμα μόνο για όσο χρόνο προβλέπεται βάσει νόμου η προστασία του συγκεκριμένου δικαιώματος⁹.

Εκ των ανωτέρω, καθίσταται εμφανές ότι το ιδιότυπο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας δεν επιτρέπει να είναι όμοια η ρύθμιση της υπαγωγής τους στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης με τη ρύθμιση των υπόλοιπων (συνηθέστερων) ειδών κατάσχεσης, ήτοι της κατάσχεσης κινητών, ακινήτων και της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.

2. Η ιστορική πορεία προς τη θεσμοθέτηση της κατάσχεσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και την ένταξή τους στον ΚΠολΔ

Ο θεσμός της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων στον οποίο εντάσσεται η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εισήχθη στον ΚΠολΔ όχι από τη Συντακτική, αλλά από την Αναθεωρητική Επιτροπή, ύστερα από μακρές

⁹ Εξαιρέση αποτελούν τα σήματα, όπου προβλέπεται απεριόριστη δυνατότητα ανανέωσης της προστασίας.

και αλληπάλληλες συζητήσεις¹⁰. Ήδη, ωστόσο, στο Προσχέδιο της τελευταίας και συγκεκριμένα στο άρθρο 77 § 1 (αντίστοιχο άρθρο 982 § 1 ΚΠολΔ), υπό την προφανή επίδραση συναφών δικονομικών διατάξεων άλλων ευρωπαϊκών χωρών και κατόπιν της ευρύτερης θεωρητικής και νομολογιακής επεξεργασίας των κλάδων της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας¹¹, γινόταν λόγος για δυνατότητα κατάσχεσης «και άλλων περιουσιακών δικαιωμάτων του οφειλέτου»¹². Η διάταξη αυτή παρέμεινε και στο αντίστοιχο άρθρο 1109 § 1 του Σχεδίου της Συντακτικής Επιτροπής, η οποία προέβη στη διευκρίνιση ότι «πρόκειται περί περιουσιακών δικαιωμάτων έναντι τρίτων, μη υπαγόμενων εις τα προηγούμενας περιπτώσεις» (της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου). Ήδη, δηλαδή, διαφαινόταν η πρόθεση του συντακτικού νομοθέτη να περιλάβει στα κατασχετά δικαιώματα του οφειλέτη και τον αριθμό εκείνο των δικαιωμάτων που δεν καλύπτονταν από τα μέχρι τότε γνωστά ήδη κατάσχεσης¹³.

Κατά τις διεργασίες για την αναθεώρηση του Κώδικα, αποφασιστική για την θεσμοθέτηση αυτοτελούς και διαφορετικής διαδικασίας κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων υπήρξε η συμβολή του *Χαράλαμπου Φραγκίστα*, ο οποίος εισηγήθηκε την ανάγκη πρόβλεψης ξεχωριστής διαδικασίας κατάσχεσης, ανεξάρτητης και διαφορετικής έναντι των διατάξεων για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, τόσο για τις απαιτήσεις που εξαρτώνται από αντιπαροχή όσο και για οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό δικαίωμα που δεν δύναται με κάποιο από τα λοιπά προβλεπόμενα στον Κώδικα μέσα¹⁴. Ύστερα από διαβούλευση και ψηφοφορία, αποφασίστηκε τελικά να συσταθεί Υποεπιτροπή απαρτιζόμενη από μέλη της Αναθεωρητικής Επιτροπής, με έργο τη διατύπωση σχετικών διατάξεων. Αποτέλεσμα των εργασιών αυτών υπήρξε η πρόβλεψη στο Ζ' κεφάλαιο του όγδοου βιβλίου του Κώδικα, που τέθηκε σε εφαρμογή με τον Αναθεωρητικό Νόμο 44/1967, ειδικού συστήματος κατάσχεσης και περαιτέρω «αξιοποίησης» των «άλλων περιουσιακών δικαιωμάτων», τα οποία εξαιτίας της ιδιομορφίας τους δεν δύνανται να υπαχθούν

¹⁰ Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 449 επ., 473 επ., 494 επ., 502 επ.· *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2287-2288· *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 23.

¹¹ Σε αντίθεση με πολλές ευρωπαϊκές χώρες όπου ήδη από τον 19^ο αιώνα έλαβαν χώρα κωδικοποιήσεις, η νομοθετική καθιέρωση των δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθυστέρησε αρκετά. Για το λόγο αυτό η Πολιτική Δικονομία του Maurer δεν ήταν δυνατό να ασχοληθεί με το ζήτημα της δυνατότητας υπαγωγής των νέων αυτών δικαιωμάτων στα αντικείμενα της αναγκαστικής εκτέλεσης. Βλ. σχετικά *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 21-22.

¹² ΣχΠολΔ VIII, 1959, σ. 32.

¹³ Βλ. *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 23.

¹⁴ Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 477-478· *Μπρίνια*, Γενικά θέματα της κατασχέσεως ειδικών περιουσιακών δικαιωμάτων (άρθρα 1085 επ.), ΝοΒ 19 (1971). 574 (574-575).

στους κανόνες που ίσχυαν για τις μέχρι τότε ρυθμισμένες μορφές κατάσχεσης¹⁵. Η κατάσχεση των ειδικών περιουσιακών στοιχείων είχε αρχικά προβλεφθεί στα άρθρα 1085-1096, τα οποία, με τις τροποποιήσεις που επέφερε το β.δ. 657/1971, έλαβαν τη σημερινή τους αρίθμηση στα άρθρα 1022-1033 του ΚΠολΔ.

3. Η τελολογία των διατάξεων για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων και ειδικότερα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Η με το πέρασμα των χρόνων ανάπτυξη νέων μορφών εκμετάλλευσης περιουσιακών δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, τα οποία συχνά συνιστούν σημαντικό μέρος της περιουσίας του οφειλέτη, και η σε πολλές περιπτώσεις διαφαινόμενη δυσχέρεια ικανοποίησης των δανειστών με βάση τις παραδοσιακές μορφές κατάσχεσης δημιούργησε την ανάγκη για διεύρυνση των δυνάμενων να κατασχεθούν περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη.

Αυτή ακριβώς η ανάγκη να τεθεί στη διάθεση των δανειστών το πλήρες φάσμα των περιουσιακών δικαιωμάτων του οφειλέτη αποτέλεσε και το σκοπό της θέσπισης των διατάξεων των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ. Ήδη από τα πρακτικά της Αναθεωρητικής Επιτροπής¹⁶ διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν περιουσιακά δικαιώματα με αξιόλογη οικονομική αξία τα οποία δεν μπορούσαν να δεσμευτούν και να αξιοποιηθούν με τα κλασικά μέσα εκτέλεσης, όπως η κατάσχεση κινητής και ακίνητης περιουσίας και η κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Ο πριν από την διαδικασία των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ περιορισμός των αντικειμένων της κατάσχεσης μόνο στην κινητή περιουσία του οφειλέτη (άρθρο 953 § 1 και § 2 ΚΠολΔ), τις απαιτήσεις εις χείρας τρίτων (άρθρο 982 ΚΠολΔ) και τα ακίνητα (άρθρο 992 ΚΠολΔ), τα πλοία και τα αεροσκάφη είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη του ερμηνευτικού περιορισμού της έννοιας της «περιουσίας» στο άρθρο 951 εδ. α' ΚΠολΔ, αφού αυτή δεν καταλάμβανε όλα τα περιουσιακά δικαιώματα του οφειλέτη, αλλά μόνο όσα μπορούσαν να κατασχεθούν με τις τρεις προαναφερόμενες διαδικασίες. Με τη θεσμοθέτηση των διατάξεων των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ καλύφθηκε το νομοθετικό

¹⁵ Βλ. Μπρίνια, Αναγκαστική Εκτέλεσις, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2288.

¹⁶ Οι συζητήσεις της Αναθεωρητικής Επιτροπής (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 495, 498-499) κατέληξαν ότι πρέπει να τεθεί σε ψηφοφορία το ζήτημα, εάν αντικείμενο της κατάσχεσης θα πρέπει να είναι όλα τα περιουσιακά δικαιώματα του οφειλέτη. Η Επιτροπή έλαβε κατά πλειοψηφία καταφατική απόφαση και προχώρησε στη σύσταση της Υποεπιτροπής (Βαμβέτσος, Μητσόπουλος) που συνέταξε το Σχέδιο των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ. Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 1, σ. 280, υποσ. 5.

κενό που δημιούργησε ο περιορισμός του αντικειμένου της κατάσχεσης (άρθρα 953, 982, 992 ΚΠολΔ) και επεκτάθηκαν τα παραδοσιακά αντικειμενικά όρια της κατάσχεσης και σε κάθε περιουσιακό δικαίωμα του οφειλέτη που η έννομη τάξη αναγνωρίζει¹⁷. Με αυτόν τον τρόπο, ολοκληρώθηκε ο κύκλος των υποκειμένων σε κατάσχεση στοιχείων¹⁸, ώστε να καταστεί υπέγγυα στους δανειστές ολόκληρη η περιουσία του οφειλέτη και να μη διαφύγουν στοιχεία της που είναι δυνατό να οδηγήσουν στην ικανοποίηση των δανειστών με τη δέσμευση και την αξιοποίησή τους¹⁹. Απότοκο των σχετικών ρυθμίσεων υπήρξε η διεύρυνση των αντικειμενικών ορίων της κατάσχεσης και η διείδυση του δανειστή σε όλες τις περιουσιακές σχέσεις του οφειλέτη του²⁰.

4. Η έννοια του όρου «διανοητική ιδιοκτησία»

Ύστερα από μια πρώτη προσέγγιση της δικονομικής ρύθμισης για την κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η διερεύνηση του όρου «διανοητική ιδιοκτησία» και η σκιαγράφηση του βασικού περιεχομένου του νομικού αυτού κλάδου του ουσιαστικού δικαίου. Προς την κατεύθυνση αυτή εκκινούμε από την ανάλυση των δύο συστατικών του, τα οποία αποτελούν και τα κύρια γνωρίσματα του κλάδου: «ιδιοκτησία» και «διανοητική». Το μεν πρώτο συστατικό, η «ιδιοκτησία»²¹, αναφέρεται στην αποκλειστική σχέση

¹⁷ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 24-25· Βαθρακοκόλλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 567-568· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 1, σ. 280· Νίκα, ό.π., αρ. 2, σ. 728· Εφαθ 9737/1989, ΕλλΔνη 32 (1991). 1010.

¹⁸ Στο αρχικό κείμενο της Υποεπιτροπής γινόταν λόγος για «περιουσιακά στοιχεία», όρος που κρίθηκε, όμως, αδόκιμος και αντικαταστάθηκε με τον όρο «περιουσιακά δικαιώματα» (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 506).

¹⁹ Βλ. Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, Κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων, Αρμ 2013. 3 (4)· Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1158, σ. 273· ΑΠ 1580/2008, ΕλλΔνη 2008. 1415 = ΕφαΔ 2008. 1262, η οποία αναφέρει χαρακτηριστικά: «Με τις διατάξεις αυτές (σ.σ. 1022 επ.) ο νομοθέτης δίνει στο δανειστή τη δυνατότητα να κατάσχει οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη και ολοκληρώνεται έτσι ο κύκλος των υποκειμένων σε κατάσχεση δικαιωμάτων, δεδομένου ότι στο άρθρο 1022 ΚΠολΔ υπάγεται ό, τι δεν εμπίπτει στα άλλα είδη κατασχέσεων, ώστε να καταστεί υπέγγυα στους δανειστές ολόκληρη η περιουσία του οφειλέτη και να μην διαφεύγει κανένα αντικείμενο που είναι δυνατό με τη δέσμευση και την κατάλληλη αξιοποίηση να καταλήγει στην ικανοποίηση των δανειστών»· Εφαρ 395/2007, ΤΝΠ Νόμος· ΕφΘεσ 1366/2001, Αρμ 2002. 896· Εφαθ 4901/2000, ΕλλΔνη 2001. 775· Εφαθ 9737/1989, ΕλλΔνη 32. 1010· ΜΠρΘεσ 10756/2003, Αρμ 2003. 1812· ΜΠρΑθ 6338/2000, ΔΕΕ 2001. 83· ΜΠρΘεσ 5558/1998, Αρμ 1998. 599.

²⁰ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2287· Βαθρακοκόλλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 567· Νικολόπουλο σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000, άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 2001· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (4)· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2016, άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 2835· ΕφΘεσ 2581/2005, ΕπισκεΔ 2006. 169.

²¹ Πρέπει να διευκρινισθεί ότι ο όρος «ιδιοκτησία» δεν χρησιμοποιείται με νομική ακρίβεια, καθώς δεν πρόκειται για την κυριότητα κατά την έννοια του ΑΚ (ΑΚ 999 επ.). Η χρήση του όρου παραπέμπει σε ομοιότητες του δικαιώματος πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της εμπράγματης

εξουσίασης η οποία προβλέπεται και δημιουργείται με ειδική νομοθετική διάταξη ανάμεσα σε ένα πρόσωπο και σε ένα (άυλο) αντικείμενο²². Ο «ιδιοκτησιακός» αυτός μηχανισμός παίρνει τη μορφή ενός απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στο δικαιούχο να διαθέτει και να εκμεταλλεύεται (άμεσα ή συμβατικά μέσω τρίτου) το αντικείμενο του δικαιώματος καθώς επίσης και να αποκρούει κάθε προσβολή τρίτου²³. Όπως είναι φυσικό, κάθε επιμέρους δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας (δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, δικαίωμα επί σήματος, δικαίωμα επί ευρεσιτεχνίας, κ.λπ.) υπόκειται σε ιδιαίτερους κανόνες και παρουσιάζει ειδικά γνωρίσματα, τα οποία συνδέονται με τη φύση του προστατευόμενου άυλου αγαθού²⁴, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι αλλοιώνεται ο «πυρήνας» της έννοιας της διανοητικής ιδιοκτησίας, ήτοι η νομοθετική καθιέρωση αποκλειστικής σχέσης εξουσίασης υπέρ ενός (ή περισσότερων) προσώπου πάνω σε ένα άυλο αγαθό²⁵. Αναφορικά με το δεύτερο συστατικό, το «διανοητική», όπως προαναφέρθηκε, το απόλυτο δικαίωμα έχει ως αντικείμενο ένα άυλο αγαθό²⁶, δηλαδή ένα αντικείμενο το οποίο, αν και χωρίς υλική υπόσταση, εμπερικλείει περιουσιακή αξία και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συναλλαγών²⁷. Μολαταύτα, το εν λόγω αγαθό παρουσιάζει και ένα επιπλέον γνώρισμα αντιστοιχεί σε μια δημιουργία που προκύπτει ως αποτέλεσμα δημιουργικής δραστηριότητας, πρόκειται δηλαδή για ένα προϊόν της διανοίας²⁸.

Η λειτουργική αποστολή του όρου «διανοητική ιδιοκτησία» έγκειται αφενός στο να περιγράψει μια ιδιαίτερη κατηγορία άυλων αγαθών, τα προϊόντα της διανοίας, που αποτελούν αντικείμενο απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος, αφετέρου στο να καταστήσει διακριτό έναν κλάδο του ιδιωτικού δικαίου, το δίκαιο διανοητικής

ιδιοκτησίας: πρόκειται για απόλυτα και βασικά περιουσιακά δικαιώματα και με την έννοια αυτή χρησιμοποιείται στα νομοθετικά κείμενα (βλ. π.χ. Art. L 111-1 γαλλικού νόμου: “L’ auteur d’ une oeuvre de l’ esprit joint sur cette oeuvre, du seul fait de sa création, d’ un droit de propriété incorporelle exclusif et opposable à tous”).

²² Βλ. *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2002, αρ. 127, σ. 154 επ., ο οποίος παρατηρεί ότι με τη δημιουργία της σχέσης εξουσίασης το άυλο αγαθό ανυψώνεται σε έννομο αγαθό (άυλο αγαθό)·πρβλ. *Χίου*, Ο όρος Διανοητική Ιδιοκτησία και η ένταξή του στην ελληνική έννομη τάξη, ΔιΜΜΕ 1/2011. 174.

²³ Έτσι, *Χίου*, *ibidem*· πρβλ. *Αντωνόπουλο*, ό.π., αρ. 130, σ. 158, ο οποίος κάνει λόγο για «θετικό και αρνητικό περιεχόμενο» του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος πάνω στο εν λόγω άυλο αγαθό.

²⁴ Για τη σύγκριση των απόλυτων δικαιωμάτων πάνω σε άυλα αγαθά σε σχέση με τα εμπράγματα δικαιώματα βλ. *Χριστοδούλου*, Σημειώσεις στη γενική θεωρία των άυλων αγαθών, ΔιΜΕΕ 2/2007. 180.

²⁵ Έτσι, *Χίου*, ό.π., ΔιΜΜΕ 1/2011. 174.

²⁶ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο *Χριστοδούλου* (ό.π., ΔιΜΕΕ 2/2007. 180), πρόκειται για «αγαθό αντιληπτό αποκλειστικώς με τη νόηση».

²⁷ Για την έννοια του περιουσιακού χαρακτήρα του δικαιώματος βλ. αναλυτικά σ. 27 επ.

²⁸ Έτσι, *Χίου*, ό.π., ΔιΜΜΕ 1/2011. 174 (175).

ιδιοκτησίας²⁹. Με αυτό τον τρόπο ο όρος υποδηλώνει τόσο το περιεχόμενο όσο και το περιέχον³⁰.

Με βάση τις ανωτέρω παρατηρήσεις, η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει τα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα πάνω σε προϊόντα της διανοίας. Τα γνωρίσματα αυτά αποτελούν την ειδοποιό διαφορά της διανοητικής ιδιοκτησίας από την ευρύτερη έννοια των δικαιωμάτων πάνω σε άυλα αγαθά, την «άυλη ιδιοκτησία»³¹. Παραδοσιακά, διακρίνονται δύο μεγάλες κατηγορίες δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, τα δικαιώματα πνευματικής και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας³². Οι κατηγορίες αυτές περιλαμβάνουν μια πληθώρα δικαιωμάτων, δίχως να υφίσταται καθιερωμένη και γενικώς αποδεκτή απαρίθμηση αυτών που εντάσσονται στο χώρο της διανοητικής ιδιοκτησίας³³, καθιστώντας έτσι ασαφές³⁴ και αμφισβητούμενο το πλήρες περιεχόμενο του όρου.

Παρότι αντικείμενο της παρούσας μελέτης δεν αποτελεί η διεξοδική διερεύνηση των δικαιωμάτων που υπάγονται στην έννοια της διανοητικής ιδιοκτησίας, είναι αναγκαίο να προβούμε στην οριοθέτηση των δικαιωμάτων τα οποία με βάση της φύση και το περιεχόμενό τους είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης. Για το λόγο αυτό, θα μπορούσε να διατυπωθεί ότι ως διανοητική ιδιοκτησία νοείται το σύνολο των απόλυτων και αποκλειστικών

²⁹ Για το συστηματικό διαχωρισμό στον οποίο προβαίνει το ελληνικό δίκαιο, κατατάσσοντας την πνευματική ιδιοκτησία στον κλάδο του αστικού δικαίου και τη βιομηχανική ιδιοκτησία στον κλάδο του εμπορικού δικαίου βλ., μεταξύ άλλων, *Liakopoulos*, *Intellectual Property Law in Greece*, 1999, p. 25-26.

³⁰ Βλ. *Χίου*, ό.π., ΔιΜΜΕ 1/2011. 174 (175).

³¹ Βλ. *Χριστοδούλου*, ό.π., ΔιΜΜΕ 2/2007. 180· *Στεφάνου*, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ΕΕμπΔ 2001. 200· *Χίου*, *ibidem*· πρβλ. *Ρόκα*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3^η έκδοση, 2016, Μέρος Α', Γενικές αρχές, σ. 11, ο οποίος αναφέρει ότι «τόσο τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας όσο και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα έχουν ως κοινά στοιχεία ότι είναι απόλυτα δικαιώματα σε άυλα αγαθά, ότι προστατεύουν δημιουργήματα του πνεύματος και ότι είναι επιδεκτικά οικονομικής εκμετάλλευσης. Λόγω των κοινών αυτών στοιχείων υποστηρίζεται ότι και οι δύο κατηγορίες δικαιωμάτων μπορεί (ή και πρέπει) να ενταχθούν στην ευρύτερη έννοια του δικαίου των άυλων αγαθών, έννοια όμως που αφήνει εκτός τον αθέμιτο ανταγωνισμό.».

³² Σύμφωνα με τον *Λιακόπουλο*, Προς το δίκαιο των άυλων αγαθών: εξέλιξη και προοπτικές, Νομ. Επιθ., τ. 21, 1995. 5, η βιομηχανική επανάσταση σηματοδότησε ή και διάκριση αυτή υπήρξε αποτέλεσμα ή και προϋπέθετε τη διάσπαση της ανθρώπινης πνευματικής δημιουργίας σε τεχνικό πολιτισμό (*Zivilisation*), προϊόν του οποίου, σε νομικό επίπεδο, είναι η βιομηχανική ιδιοκτησία, και πνευματικό πολιτισμό (*Kultur*), έκφραση του οποίου, σε νομικό επίπεδο, είναι η πνευματική ιδιοκτησία.

³³ Βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 8^η έκδοση, 2002, σ. 54· *Σταματούδη*, Κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού και διανοητική ιδιοκτησία, 2006, σ. 32· *Bryan Harris, MA (Oxon)*, *Intellectual Property Law in the European Union*, William S. Hein & Company, Buffalo, New York, 2005, p.19-20, 24-25· *Wendy Gordon*, *Intellectual Property*, 2003, p. 617.

³⁴ Την ασάφεια επιτείνει η τάση επέκτασης της διανοητικής ιδιοκτησίας και σε νέα άυλα αγαθά τα οποία προκύπτουν από την εξέλιξη της τεχνολογίας και τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες προστασίας των άυλων δημιουργιών.

δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ειδική νομοθεσία³⁵ επί άυλων αγαθών – προϊόντων της διανοίας. Χωρίζεται σε δύο σκέλη: αφενός στη βιομηχανική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει τις εφευρέσεις (διπλώματα ευρεσιτεχνίας και υποδείγματα χρησιμότητας), τα σήματα, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και τις γεωγραφικές ενδείξεις, και αφετέρου στην πνευματική ιδιοκτησία, η οποία καλύπτει τα έργα λόγου, τέχνης και επιστήμης³⁶. Την οριοθέτηση αυτή υιοθετεί και το ελληνικό δίκαιο με το άρθρο 8 § 18 ν. 2557/1997, όπου ορίζεται ότι: «Ο διεθνής όρος "propriété intellectuelle (intellectual property)" αποδίδεται στην ελληνική γλώσσα με τον όρο «διανοητική ιδιοκτησία» και περιλαμβάνει τόσο την πνευματική ιδιοκτησία (propriété littéraire et artistique ή droit d' auteur, copyright) και τα συγγενικά δικαιώματα όσο και τη βιομηχανική ιδιοκτησία (propriété industrielle, industrial property), όπως εφευρέσεις και σήματα»³⁷.

Κατά συνέπεια, στη θεματική της παρούσας μελέτης δεν θα περιληφθεί η δυνατότητα κατάσχεσης των διακριτικών γνωρισμάτων του ουσιαστικού συστήματος³⁸, ήτοι του ονόματος, της επωνυμίας, του διακριτικού τίτλου και του διασηματισμού. Η επιλογή αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα άυλα αυτά αγαθά ρυθμίζονται με βάση το δίκαιο του ανταγωνισμού (άρθρο 13 § 1 και 2 ν. 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού»), δίκαιο που, κατά την κρατούσα άποψη, βρίσκεται εκτός του πεδίου της διανοητικής ιδιοκτησίας³⁹. Η δε κτήση των αγαθών αυτών και η προστασία τους εξαρτάται από την ένταση της χρήσης τους στις

³⁵ Δηλαδή η προστασία τους είναι αυτοτελής, ρυθμιζόμενη με συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση (π.χ. ν. 4072/2012 για τα σήματα, ο ν. 1733/1987 για τις ευρεσιτεχνίες, ο ν. 2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα) και όχι κάποιας γενικότερης διάταξης, όπως αυτή του άρθρου 57 ΑΚ για την προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας.

³⁶ Όμοια οριοθέτηση συναντάται στην επίσημη ιστοσελίδα του ευρωκοινοβουλίου (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.4.html). βλ. επίσης την παραπλήσια οριοθέτηση του Κουμάντου, ό.π., ΕλλΔνη 35 (1994). 1464 (1466), ο οποίος υπογραμμίζει ότι κύριο κορμό της διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελούν η πνευματική ιδιοκτησία, οι εφευρέσεις και τα σήματα.

³⁷ Σε διεθνές επίπεδο η διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται κυρίως με τη Διεθνή Συνθήκη της Στοκχόλμης της 4^{ης} Ιουλίου 1967 που ίδρυσε τον Π.Ο.Δ.Ι. (W.I.P.O.) και τη Συμφωνία TRIPS (Trade Related aspects of Intellectual Property), που αποτελεί παράρτημα της τελικής πράξης για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, υπογραφείσα στις 15 Ιουλίου 1994, ενώ σε ενωσιακό επίπεδο με τα άρθρα 118 και 262 της Συνθήκης της Λισσαβόνας, το άρθρο 17 § 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Οδηγία 2004/48/EK σχετικά με την επιβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

³⁸ Για τη διάκριση μεταξύ τυπικού και ουσιαστικού συστήματος, βλ., αντί πολλών, Λιακόπουλο, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 5^η έκδ., 2000, σ. 111-112.

³⁹ Βλ. Αντωνόπουλο σε Αντωνόπουλο/Γιοβανόπουλο/Κοτσίρη, Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, Βιομηχανική-Πνευματική, 2015, σ. 52, ο οποίος παρατηρεί ότι για τη συστέγαση των δύο κλάδων δικαίου υπό τον όρο «διανοητική ιδιοκτησία», «το κέντρο βάρους της πνευματικής ιδιοκτησίας μετατοπίζεται από την προστασία του ηθικού δικαιώματος στην εμπορική εκμετάλλευση του περιουσιακού δικαιώματος και των συγγενικών δικαιωμάτων, το δε κέντρο βάρους του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας απομακρύνεται από το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού».

συναλλαγές και έχει περιορισμένη τοπική εμβέλεια⁴⁰. Πιο συγκεκριμένα, η προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων του ουσιαστικού συστήματος παρέχεται μόνον εφόσον δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης ή γίνεται εκμετάλλευση ξένης φήμης, μόνο δηλαδή εφόσον συντελούνται πράξεις οι οποίες συνιστούν κλασικές περιπτώσεις αθέμιτης ανταγωνιστικής συμπεριφοράς⁴¹. Ως εκ τούτου δεν φέρουν χαρακτήρα δικαιώματος απόλυτου και αποκλειστικού, ενόψει και της σε μεγάλο βαθμό εξάρτησής τους από την επιχείρηση⁴². Ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι το δικαίωμα στο όνομα και την επωνυμία της επιχείρησης έχει απόλυτο χαρακτήρα, ο χαρακτήρας αυτός προσδίδεται όχι ευθέως από τη νομοθεσία για τον αθέμιτο ανταγωνισμό, αλλά μόνο έμμεσα από τη διάταξη του άρθρου 58 ΑΚ για το δικαίωμα στο όνομα⁴³. Σύνδεση, δε, του τελευταίου άρθρου με το άρθρο 60 ΑΚ, το οποίο προστατεύει το δικαιούχο αποκλειστικού δικαιώματος επί προϊόντων της διανοίας από παράνομες προσβολές, δεν φαίνεται να χωρεί. Τέλος, η απαιτούμενη προϋπόθεση του να είναι προϊόντα της διανοίας, δηλαδή δημιουργίες του πνεύματος άξιες προστασίας, δεν

⁴⁰ Βλ. *Ρόκα* σε *Περάκη/Ρόκα*, Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο, 2011, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, § 28, σ. 516-517.

⁴¹ Έτσι, *Ρόκας*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3^η έκδοση, 2016, Μέρος Α', Γενικές αρχές, σ. 4.

⁴² Αναφορικά με την αμφισβήτηση περί του εάν μπορεί να κατασχεθεί αυτοτελώς η επωνυμία ή, αντίθετα, εάν επιβάλλεται η συγκατάσχεση της επιχείρησης, βλ. *Μπρίνια*, Αναγκαστική Εκτέλεσις, 2^η έκδ., 1978, τ. Ε' (άρθρα 904-1054), άρθρο 1022, § 680 β, σ. 2321· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 14, σ. 579· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 25, σ. 296· *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2^η έκδ., 2005, σ. 323 επ.· *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 151· *Ρόκα* σε *Περάκη/Ρόκα*, ό.π., § 28, σ. 518 *τον ίδιο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 200· *Παναγιώτου*, Η μεταβίβαση και κατάσχεση της εμπορικής επωνυμίας, ΕπισκΕΔ 2010. 3· ΜΠρΑθ 3115/1989, ΕλλΔνη 1990. 396, ενώ για την κατάσχεση της επιχείρησης ως συνόλου και την κάμψη της αρχής της επιχειρησιοπαγείας, ιδίως μετά την ΟΛΑΠ 7/2009, βλ. στη θεωρία *Δελούκα*, Η εμπορική επιχείρησης, 1980, σ. 25· *Γεωργακόπουλο*, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, 1995, σ. 242· *Περάκη* σε *Περάκη/Ρόκα*, Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο, 2011, Γενική θεωρία του εμπορικού δικαίου, § 50, σ. 235-236· *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 102· *Μπέη*, Αι διαδικασίαι ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ΙΙ, 1969, σ. 486-487· *Ράμμο*, Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, τ. ΙΙΙ, 1982, 445· *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 680 α, σ. 2315-2321· *Οικονομόπουλο*, γνωμ. ΝοΒ 1972. 1391· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 13, σ. 577-579· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 26, σ. 298-300· *Χριστακάκου-Φωτιάδη*, Η επικαρπία σε επιχείρηση, 1994, σ. 193· *Παμπούκη*, Η κατάσχεση της επιχειρήσεως (με την ευκαιρία της ΕΘ 204/2008), ΕπισκΕΔ 2008. 947 επ.· *Παναγιώτου*, Η αναγκαστική εκτέλεση της επιχείρησης, Δ 2008. 790 επ.· *τον ίδιο*, Η μεταβίβαση της επιχείρησης και η ευθύνη για τα χρέη της, 2011, ιδίως σ. 317· *Τσικρικά*, Σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής κατασχέσεως σε επιχείρηση (με αφορμή την ΑΠ Ολ 7/2009), ΕφΑΔ 2009. 779· *Μάζη*, Είναι επιτρεπτή η κατάσχεση επιχείρησης με βάση τις διατάξεις του ΚΠολΔ (με αφορμή την έκδοση της απόφασης 7/2009 ΟΛΑΠ), ΕλλΔνη 2009. 1305· *Βαλτούδη*, Κατάσχεση επιχείρησης (με αφορμή την Ολομέλεια ΑΠ 7/2009), ΕΠολΔ 2010. 8· *Κατηφόρη*, Κατάσχεση επιχειρήσεως, ΕΠολΔ 2012. 136 και στη νομολογία: ΟΛΑΠ 7/2009, Δ 2009. 634, με παρατ. *Μπέη* = ΕφΑΔ 2009. 600, με παρατ. *Κόμνιου* = ΔΕΕ 2009. 784, με παρατ. *Βαρελά* = ΕΠολΔ 2010. 39· ΑΠ 1327/2007, ΔΕΕ 2007. 1295· ΕφΘεσ 204/2008, ΕπισκΕΔ 2008. 1048· ΜΠρΘεσ 6404/2015, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΜΠρΑθ 5845/2010, ΕΠολΔ 2011. 327, με παρατ. *Κατηφόρη* = ΕΕμπΔ 2011. 823, με παρατ. *Ψαρουδάκη*· ΜΠρΤρικ 1/1987, ΕλλΔνη 1987. 517· ΕιρΘεσ 1886/2014, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΘεσ 232/2013, ΤΝΠ Ισοκράτης.

⁴³ Έτσι, *Λιακόπουλος*, ό.π., σ. 399.

πληρούται, καθότι ο λειτουργικός τους ρόλος εξαντλείται στο να διακρίνουν προϊόντα και υπηρεσίες κατά τις συναλλαγές, χωρίς να έχουν δημιουργικό ύψος⁴⁴.

5. Η οικονομική διάσταση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Προκειμένου να γίνει κατανοητότερο το ενδιαφέρον του δικονομικού νομοθέτη να εντάξει στα αντικείμενα της αναγκαστικής εκτέλεσης τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, κρίνεται σκόπιμη η εκτενέστερη αναφορά στην οικονομική σημασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, η σημασία αυτή αντανακλάται μέσα από τον πρωτεύοντα ρόλο που διαδραματίζουν στο πλαίσιο της άυλης οικονομίας, τόσο σε μικροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Ειδικότερα, η μεταβιομηχανική εποχή, στην οποία έχει εισέλθει η κοινωνία τα τελευταία 30 έτη, χαρακτηρίζεται από μεταβολή των πηγών παραγωγής πλούτου, καθώς ενώ κατά το παρελθόν, ο πλούτος συνίστατο στην κατοχή υλικών (ενσώματων) περιουσιακών στοιχείων, ο σύγχρονος πλούτος συνίσταται στα άυλα αγαθά⁴⁵. Πράγματι, η βιομηχανική βάση (τουλάχιστον σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁴⁶) μειώνεται⁴⁷ και η οικονομία στηρίζεται ολοένα και περισσότερο στα άυλα αγαθά (π.χ. ιδέες, γνώσεις, τεχνογνωσία, πληροφορίες)⁴⁸ και ολοένα και λιγότερο στα υλικά⁴⁹.

⁴⁴ Βλ. Ρόκα, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., Μέρος Α', Γενικές αρχές, σ. 4.

⁴⁵ Βλ. K. Idris, WIPO, Intellectual Property: A Power Tool for Economic Growth, 2003, διαθέσιμο στο: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_888e.pdf, p. 55: “throughout out the history of human civilization, wealth was based on the possession of physical assets. Today, however, the paradigm has changed, and knowledge has become the new wealth”. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι M. Levy/J.P. Jouylet, L' économie de l' immatériel, la croissance de demain, Rapport de la Commission sur l' économie de l' immatériel, La Documentation française, nov. 2006, διαθέσιμο στο <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/064000880.pdf>, p. 10: “La montée en puissance du capital immatériel par rapport au capital physique [...] ait pris, depuis les années 1980, une nouvelle dimension et que les économies de l'OCDE aient atteint un point de basculement : désormais, la dynamique de la croissance et de la création de valeur repose avant tout sur des éléments immatériels”.

⁴⁶ The Economist, Intelligence Unit, The value of knowledge, European firms, and the intellectual property challenge, 2007, διαθέσιμο στο: http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/eiu_europeipr_wp.pdf, p. 2.

⁴⁷ OECD, Actifs intellectuels et creation de valeur, Rapport de synthèse, 2008, διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/fr/sti/inno/40825836.pdf>, p. 7.

⁴⁸ The Economist, Intelligence Unit, The value of knowledge, European firms, and the intellectual property challenge, 2007, διαθέσιμο στο: http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/eiu_europeipr_wp.pdf, p. 2.

⁴⁹ Βλ. Chiou, Vers un droit européen des contrats d' exploitation de propriété intellectuelle, 2015, thèse de doctorat à l' Université de Strasbourg, διαθέσιμο στο: <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01281380/document>, p. 336.

Στο πλαίσιο της άυλης οικονομίας, πρώτες ύλες για τη δημιουργία πλούτου αποτελούν η δημιουργικότητα και η καινοτομία. Η δημιουργικότητα και η καινοτομία συνιστούν γενικές έννοιες, οι οποίες διαμορφώνουν ένα αντικείμενο με ποικίλες εκφάνσεις, όπως η καλλιτεχνική ή πολιτιστική δημιουργία, η εμπορική καινοτομία και η τεχνολογική καινοτομία⁵⁰. Αυτός είναι μάλιστα ο λόγος που η άυλη οικονομία διαμορφώνεται ως οικονομία της γνώσης, της πληροφορίας, της καινοτομίας και του πολιτισμού⁵¹. Με βάση μάλιστα τη σκέψη ότι κάθε μορφή δημιουργικότητας και καινοτομίας προέρχεται από φυσικά πρόσωπα τα οποία απασχολούνται στους τομείς αυτούς⁵², γίνεται αντιληπτό ότι η δημιουργική δραστηριότητα, η παραγωγική καινοτομία και η γνώση συνιστούν τον κινητήριο μοχλό της άυλης οικονομίας⁵³. Αξιοσημείωτο είναι ότι η καινοτομία και η δημιουργικότητα δεν είναι πλέον ιδωμένες στο στενό πλαίσιο του ερευνητικού εργαστηρίου εταιρειών υψηλής τεχνολογίας, αλλά αφορούν όλο και περισσότερο προϊόντα και υπηρεσίες. Έτσι, φαίνεται ότι πλέον, πέραν των βιομηχανικών κλάδων όπου η διανοητική ιδιοκτησία έχει καθιερωθεί (πολιτιστική βιομηχανία, τηλεπικοινωνίες, φαρμακοβιομηχανία, κ.λπ.), κάθε τομέας της βιομηχανίας στηρίζεται στα άυλα περιουσιακά στοιχεία⁵⁴. Συχνά, εξάλλου, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εκπροσωπούν το μεγαλύτερο μέρος

⁵⁰ KEA, The economy of culture in Europe, διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf, p. 41.

⁵¹ KEA, The economy of culture in Europe, διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf, p. 49.

⁵² Βλ. ICC, Intellectual Property: Powerhouse for Innovation and Economic Growth, 10η έκδ., διαθέσιμο στο: <https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2011/02/Intellectual-Property-Powerhouse-for-Innovation-and-Economic-Growth.pdf>, p. 22: “European SMEs [Small and Medium Enterprises] in the technology sector report at least 10% greater turnover, market share and employment growth when they use IPR”.

⁵³ Βλ. *M. Levy/J.P. Jouylet*, L' économie de l' immatériel, la croissance de demain, Rapport de la Commission sur l' économie de l' immatériel, La Documentation française, nov. 2006, διαθέσιμη στο <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/064000880.pdf>, p. 14: “Pour les économies désormais proches de la frontière technologique, le principal vecteur de la croissance devant l' innovation et l' ensemble des facteurs qui contribuent à son développement”. KEA, The economy of culture in Europe, διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf, p. 38: «What increasingly matters today, and constitute a distinctive decision parameter, lies in [...] creativity”.

⁵⁴ ICC, Intellectual Property: Powerhouse for Innovation and Economic Growth, 10η έκδ., διαθέσιμο στο: <https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2011/02/Intellectual-Property-Powerhouse-for-Innovation-and-Economic-Growth.pdf>, p. 15: “Licensing is more developed in the information technology, biotechnology and chemical industries, and is even more prevalent among small firms and universities than larger firms”.

της αξίας μιας καινοτόμας επιχείρησης⁵⁵, γεγονός που καταδεικνύει ότι η αξία μιας επιχείρησης εξαρτάται από το άυλο κεφάλαιό της⁵⁶.

Όπως προαναφέρθηκε, τα δικαιώματα διανοητική ιδιοκτησίας προστατεύουν αντικείμενα διανόησης τα οποία εμπεριέχουν δημιουργικότητα και καινοτομία (πνευματικά έργα, εφευρέσεις, σήματα). Η ανάπτυξη των δικαιωμάτων αυτών οδήγησε σταδιακά στο να αποκτήσουν ιδιαίτερα μεγάλη εμπορική αξία και να καταστούν αντικείμενα συναλλαγών⁵⁷. Απότοκο αυτού αποτελεί η πρόσδοση μιας εμπορικής διάστασης στην καινοτομία και τη δημιουργικότητα⁵⁸. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι η αναγνώριση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας επιτρέπει την μετατροπή των άυλων αντικειμένων που εμπεριέχουν καινοτομία και δημιουργικότητα σε άυλα περιουσιακά στοιχεία.

Η δυναμική ένταξη των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στις συναλλαγές δεν θα μπορούσε να μην έχει αντίκτυπο και στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης. Όλο και περισσότερο γίνεται αντιληπτό από τους δανειστές του οφειλέτη ότι τα περιουσιακά στοιχεία του τελευταίου δεν περιορίζονται σε αυτά που φέρουν ενσώματη μορφή. Συχνά μάλιστα διαπιστώνεται ότι η αξία των άυλων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη (π.χ. το σήμα και τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα μιας επιχείρησης) είναι πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με αυτή των ενσώματων (π.χ. οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός μιας επιχείρησης), αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο τις πιθανότητες να ικανοποιηθούν ευχερέστερα οι απαιτήσεις των δανειστών. Η εντεινόμενη ανεπάρκεια των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη σε συνδυασμό με την εντεινόμενη αναγνώριση της οικονομικής σημασίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων τείνει στην καθιέρωση των τελευταίων ως αντικείμενα της

⁵⁵ ICC, Intellectual Property: Powerhouse for Innovation and Economic Growth, 10η έκδ., διαθέσιμο στο: <https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2011/02/Intellectual-Property-Powerhouse-for-Innovation-and-Economic-Growth.pdf>, p. 19.

⁵⁶ Για την οικονομική σημασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε μικροοικονομικό επίπεδο βλ. *Chiou*, Vers un droit européen des contrats d' exploitation de propriété intellectuelle, 2015, thèse de doctorat à l' Université de Strasbourg, διαθέσιμη στο: <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01281380/document>, p. 341-343.

⁵⁷ Με διαφορετική διατύπωση τα άυλα αντικείμενα καθίστανται εμπορεύσιμη ύλη. Για το θέμα αυτό βλ. WIPO, Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright Industries, Geneva 2015 Revised Edition, διαθέσιμο στο: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/893/wipo_pub_893.pdf, p. 34, οδηγός αναφορικά με την πνευματική ιδιοκτησία (copyright), ο οποίος, ωστόσο, μπορεί να τύχει εφαρμογής ως προς όλα τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας: “Copyright helps creators to achieve the market value of their works. Only the market can establish the economic value of the work and give its owners access to the benefits to which they are entitled under the law. The economic value of cultural goods is always closely linked with the underlying value of the intellectual property within them”.

⁵⁸ Εν προκειμένω ανακύπτει το ζήτημα της εκτίμησης της οικονομικής αξίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ζήτημα που παραμένει αρκετά δυσχερές. Βλ. αναλυτικά σ. 80 επ.

αναγκαστικής εκτέλεσης⁵⁹ τα οποία δύνανται να οδηγήσουν σε ευόδωση της εκτελεστικής διαδικασίας.

II. Το αντικείμενο της κατάσχεσης κατά το άρθρο 1022 ΚΠολΔ

1. Η διάρθρωση του άρθρου 1022 ΚΠολΔ

Η διάταξη του άρθρου 1022 ΚΠολΔ καθορίζει τα αντικείμενα που μπορούν να κατασχεθούν με τη διαδικασία των ειδικών περιουσιακών στοιχείων κατά τρόπο ευρύτερο και σχετικά πιο αφηρημένο σε σύγκριση με τις άλλες μορφές κατάσχεσης⁶⁰: όλα τα περιουσιακά και μεταβιβάσιμα δικαιώματα⁶¹ του οφειλέτη που δεν κατάσχονται με άλλη διαδικασία υπάγονται στο κανονιστικό πεδίο της ρύθμισης των άρθρων 1022 επ.⁶².

Κατ' αυτόν τον τρόπο, το αντικείμενο της κατάσχεσης καθορίζεται με τη θέση τριών επιμέρους προϋποθέσεων, δύο θετικών και μιας αρνητικής⁶³. Αφενός πρέπει να πρόκειται για περιουσιακό και μεταβιβάσιμο δικαίωμα αφετέρου πρέπει το δικαίωμα αυτό να μην είναι δυνατό να αποτελέσει αντικείμενο κατάσχεσης με βάση τις διαδικασίες της κατάσχεσης κινητών (953 επ. ΚΠολΔ), εις χείρας τρίτου (982 επ. ΚΠολΔ) και ακινήτων (992 επ. ΚΠολΔ). Στον τελευταίο αυτό αρνητικά διατυπούμενο κανόνα αντανακλάται η τελολογία της νομοθετικής καθιέρωσης της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, ήτοι η πλήρωση των κενών που αφήνουν τα υπόλοιπα ρυθμισμένα είδη κατάσχεσης και η αντιμετώπιση των δυσχερειών που παρατηρούνται στην υλοποίηση της κατάσχεσης επί ορισμένων, ιδιάζουσας φύσης περιουσιακών στοιχείων, όπως τα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Σε

⁵⁹ Φυσικά, η ένταξη τους στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν είναι απροϋπόθετη και απεριόριστη, όπως στη συνέχεια θα αναλυθεί.

⁶⁰ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 65-66· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 7, σ. 284· Νίκα, ό.π., αρ. 4, σ. 729· Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1168, σ. 276.

⁶¹ Η διάσταση ανάμεσα στον όρο «περιουσιακά δικαιώματα» που χρησιμοποιείται στο κείμενο του άρθρου 1022 και στον όρο «περιουσιακά στοιχεία» που περιέχεται στον τίτλο του Ζ' Κεφαλαίου του ΚΠολΔ δεν πρέπει να μας δημιουργήσει ιδιαίτερους ερμηνευτικούς προβληματισμούς, διότι αποδίδεται απλώς σε παραδρομή της Αναθεωρητικής Επιτροπής. Έτσι Μπρίνιας, Γενικά θέματα της κατασχέσεως ειδικών περιουσιακών δικαιωμάτων (άρθρα 1085 επ.), ΝοΒ 19 (1971). 574 (576)· Πολυζωγόπουλος, ό.π., σ. 66, υποσ. 129· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 7, σ. 284, υποσ. 35.

⁶² Έτσι, Νίκας, ό.π., αρ. 4, σ. 729.

⁶³ Βλ. Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση V, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2289, § 675, σ. 2292 επ.· Γέσιου-Φαλτσή, αρ. 7, σ. 284.

καμία, όμως, περίπτωση δεν πρόκειται για κατάσχεση «νομικώς επικουρική»⁶⁴. Ο μη επικουρικός χαρακτήρας δικαιολογείται από το γεγονός ότι καμία άλλη εκ των λοιπών ρυθμισμένων μορφών κατάσχεσης δεν θα ήταν δυνατό να ανταποκριθεί στην ιδιομορφία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ιδιομορφία που προσδίδεται ιδίως από τη στενή τους σύνδεση με την προσωπικότητα του οφειλέτη, από τη δυσχέρεια ακριβούς αποτίμησής τους σε χρήμα, αλλά και από τη δυνατότητα ικανοποίησης του δανειστή και με άλλα, πέραν του πλειστηριασμού, προσφορότερα ίσως, μέσα.

Σημαντικό, επίσης, στοιχείο της διάρθρωσης του άρθρου 1022 ΚΠολΔ αποτελεί η ενδεικτική απαρίθμηση⁶⁵ των υπαγόμενων στο πεδίο εφαρμογής του δικαιωμάτων. Όπως προαναφέρθηκε, ο νομοθέτης κάνει ουσιαστικά λόγο για τρεις κατηγορίες δικαιωμάτων, ήτοι α) δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, β) δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και γ) απαιτήσεις κατά τρίτων που εξαρτώνται από αντιπαροχή. Η ενδεικτική αυτή απαρίθμηση σημαίνει ότι και άλλα δικαιώματα τα οποία δεν κατονομάζονται ρητά από το νόμο είναι δυνατό να κατασχεθούν κατά το σύστημα των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ, αρκεί να συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων αυτών. Τα δικαιώματα αυτά αναζητούνται στο πλαίσιο του ουσιαστικού δικαίου, το οποίο προσδιορίζει τη φύση, την έννοια, το περιεχόμενο και ιδίως την υποκειμενική αλλοίωση (μεταβίβαση) και εξέλιξη του δικαιώματος⁶⁶.

⁶⁴ Έτσι, *Ράμμος*, ό.π., σ. 1646· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 7, σ. 285.

⁶⁵ ΠρΑνΕπ, σ. 507. Το κατά πόσον κρίνεται σκόπιμη η ενδεικτική απαρίθμηση αποτέλεσε ζήτημα που τέθηκε σε ψηφοφορία από την Αναθεωρητική Επιτροπή, η πλειοψηφία της οποίας τάχθηκε υπέρ της σχετικής μνείας των δικαιωμάτων με την αιτιολογία ότι «διά ταύτης της μνείας δίδεται κατεύθυνσης εις τον δικαστήν, προκειμένης εφαρμογής του υπό του σχεδίου εισαγόμενου νέου θεσμού της κατασχέσεως των ιδιορρυθμών περιουσιακών δικαιωμάτων». Ορισμένα, ωστόσο, μέλη της Επιτροπής διατύπωσαν την άποψη ότι «ευχερώς η δικαστηριακή πράξις θέλει δημιουργήσει τα κριτήρια διά την υπαγωγήν των δικαιωμάτων εις την προκειμένην διαδικασίαν κατασχέσεως». Βλ. επίσης στη θεωρία *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2289· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 8, σ. 285· *Νίκα*, ό.π., αρ. 4, σ. 729· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1181, σ. 278· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 568· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 2, σ. 2001· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 8, σ. 2837· *Μπρακατσούλα*, Αναγκαστική Εκτέλεση, Γ' εκδ., 2014, σ. 969· *Τσικρικά*, Σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής κατασχέσεως σε επιχείρηση (με αφορμή την ΟΛΑΠ 7/2009), ΕφΑΔ 7/2009. 779 (780)· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 5 και στη νομολογία ΟΛΑΠ 7/2009, Δ 2009. 634, με παρατ. *Μπέη* = ΕφΑΔ 2009. 600, με παρατ. *Κόμνιου* = ΔΕΕ 2009. 784, με παρατ. *Βαρελά* = ΕΠολΔ 2010. 39· ΑΠ 1327/2007, ΔΕΕ 2007. 1295· ΑΠ 642/2017, ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 1158/2002, ΕλλΔνη 2004. 439· ΕφΘεσ 953/2013, ΕλλΔνη 2014. 143· ΜΠρΠειρ 810/2015, ΕλλΔνη 2015. 1491· ΜΠρΘεσ 404/2015, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΜΠρΑθ 5256/2014, ΕΠολΔ 2014. 347, με παρατ. *Φιλιώτη*· ΜΠρΖακυνθ 62/2014, ΕφΑΔ 2014. 781· ΜΠρΑθ 5845/2010, ΕΠολΔ 2011. 327, με παρατ. *Κατηφόρη* = ΕΕμπΔ 2011. 823, με παρατ. *Ψαρουδάκη*· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΡοδ 4/2014, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΘεσ 1886/2014, ΤΝΠ Νόμος.

⁶⁶ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2289· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 1, σ. 568· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (5)· ΟΛΑΠ 7/2009, ό.π.· ΑΠ 1327/2007, ό.π.· ΑΠ

Επομένως επιτρεπτή, κατά το ανωτέρω σύστημα, είναι η κατάσχεση οποιουδήποτε δικαιώματος του καθού η εκτέλεση, το οποίο δεν υπόκειται σε κατάσχεση κατά τις διατάξεις για την κατάσχεση κινητών (953 επ.), ή ακινήτων (992 επ.), ή κατά τις διατάξεις για την κατάσχεση στα χέρια τρίτου (982 επ.).

2. Δικαίωμα περιουσιακό

Η διάταξη του άρθρου 1022 ΚΠολΔ θέτει ως πρώτη και ευνόητη προϋπόθεση ότι προκειμένου ένα δικαίωμα να μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της διαδικασίας για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων, θα πρέπει να είναι περιουσιακό. Η προϋπόθεση αυτή αποτελεί εξειδίκευση του γενικού κανόνα που καθιερώνει το άρθρο 951 § 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με τον οποίο η αναγκαστική εκτέλεση για να ικανοποιηθεί χρηματική απαίτηση γίνεται με κατάσχεση *περιουσίας* εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση⁶⁷. Ως περιουσιακό νοείται το δικαίωμα που έχει περιουσιακή αξία κατά τις συναλλαγές, δηλαδή αυτό που παρέχει τη δυνατότητα μετατροπής του σε χρήμα ή έστω τη δυνατότητα πορισμού χρημάτων από αυτό με τα μέσα αξιοποίησης που προβλέπει το άρθρο 1024 § 1 ΚΠολΔ και επομένως, μπορεί αυτό να απολέσει αντικείμενο ιδιωτικών συναλλαγών⁶⁸. Στην περίπτωση αυτή η περιουσία πρέπει να νοηθεί υπό τη στενή της έννοια, δηλαδή αυτή που περιλαμβάνει μόνο το ακαθάριστο ενεργητικό της, ήτοι το σύνολο των χρηματικά αποτιμητών δικαιωμάτων, χωρίς τις υποχρεώσεις⁶⁹.

Συνακόλουθα, θα μπορούσε να συναχθεί το πόρισμα ότι η έννοια του περιουσιακού δικαιώματος έχει ως βάση το ουσιαστικό δίκαιο και πρέπει να αναζητηθεί σε αυτό, υποβαλλόμενη, ωστόσο, στις αναγκαίες ερμηνευτικές

1158/2002, ό.π.· ΕφΘεσ 953/2013, ό.π.· ΜΠρΘεσ 404/2015, ό.π.· ΜΠρΑθ 5845/2010, ό.π.· ΕιρΘεσ 1886/2014, ό.π.

⁶⁷ Η Αναθεωρητική Επιτροπή κατά τη διευκρίνιση του όρου «κατάσχεση περιουσίας» του άρθρου 951 § 1 του Σχεδίου της, σημείωνε ότι ως τέτοια νοείται «προφανώς η καθ' έκαστον αντικείμενον κατάσχεσις, τουτέστιν επί ακινήτων, κινητών, ειδικών περιουσιακών στοιχείων εις χείρας αυτού ή τρίτου». Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 658· *Τσικριά*, ό.π., ΕφΑΔ 7/2009. 779 (780).

⁶⁸ Μεταξύ άλλων, βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2292-2293 *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 10, σ. 286· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 570· *Νίκα*, ό.π., αρ. 5, σ. 729· *Νικολόπουλο σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 2001· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 2835· *Κιουπσιδίου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (4, 5)· *Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1171, σ. 276· *ΟΛΑΠ 7/2009*, ό.π.· *ΑΠ 1323/2007*, ό.π.· *ΕφΘεσ 953/2013*, *ΕλλΔνη 2014. 143*· *ΜΠρΘεσ 6404/2015*, *ΤΝΠ Ισοκράτης*· *ΜΠρΑθ 5845/2010*, ό.π.· *ΜΠρΘεσ 42297/2007*, *ΤΝΠ Νόμος*· *ΕιρΑμαρ 389/2016*, *ΧρΙΔ 2017. 368*, με παράτ. *Αλεξοπούλου*· *ΕιρΘεσ 1886/2014*, ό.π.

⁶⁹ Βλ. *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 56· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 10, σ. 286· *Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1172, σ. 276.

τροποποιήσεις και προσαρμογές, για να εξυπηρετεί την τελολογία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Υπό το πρίσμα αυτό, γίνεται γενικώς αποδεκτό από τη θεωρία ότι υπόκεινται σε κατάσχεση τα ενοχικά⁷⁰, εμπράγματα και κληρονομικά δικαιώματα⁷¹, χωρίς να αποκλείονται και τα απόλυτα δικαιώματα⁷², δηλαδή τα δικαιώματα που ισχύουν έναντι πάντων και παρέχουν αποκλειστική εξουσία επί ορισμένου αντικειμένου. Επί της άποψης, ωστόσο, ότι στην έννοια του περιουσιακού δικαιώματος του άρθρου 1022 μπορούν να υπαχθούν τα εμπράγματα και τα κληρονομικά δικαιώματα θα μπορούσαν να διατυπωθούν ορισμένες ενστάσεις. Αφενός, ως προς τα εμπράγματα δικαιώματα, τα οποία παρέχουν στο φορέα τους άμεση και αποκλειστική εξουσία πάνω σε πράγμα κατά τη έννοια της ΑΚ 947, φαντάζει δυσχερής η κατάσχεσή τους με τη διαδικασία των ειδικών περιουσιακών στοιχείων. Πιο συγκεκριμένα, το δικαίωμα της κυριότητας, πλήρους ή ψιλής, κατάσχετα σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 953 επ., 982 επ. και 992 επ. ΚΠολΔ, οι πραγματικές δουλείες δεν υπόκεινται αυτοτελώς σε κατάσχεση, ως συνδεδεμένες με το δεσπόζον ακίνητο, η οίκηση είναι ακατάσχετη⁷³, όπως ακατάσχετες είναι και οι εμπράγματες ασφάλειες, λόγω του παρεπόμενου, εξασφαλιστικού της κύριας απαίτησης, χαρακτήρα τους⁷⁴. Μόνο εμπράγατο δικαίωμα που θα μπορούσε να τύχει κατάσχεσης κατά τη διαδικασία των άρθρων 1022 επ. αποτελεί αυτό της επικαρπίας και μάλιστα μόνο της επικαρπίας δικαιώματος, καθώς η επικαρπία επί κινητού ή ακινήτου κατάσχετα σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 953 επ., 992 επ. και 982 επ. ΚΠολΔ⁷⁵. Αφετέρου, το κληρονομικό δικαίωμα, δεν είναι δυνατό να κατασχεθεί από τους δανειστές του κληρονομούμενου αυτό καθ' εαυτό, παρά μόνο τα απορρέοντα από αυτό περιουσιακά δικαιώματα, εμπράγματα και ενοχικά.

⁷⁰ Τα ενοχικά δικαιώματα υπόκεινται σε κατάσχεση ως σχετικά δικαιώματα, δηλαδή δικαιώματα στρεφόμενα έναντι μόνο ορισμένου προσώπου, που το υποχρεώνουν να προβεί σε ορισμένη πράξη ή παράλειψη (βλ. Θεσ 64/2009, ΔιΜΕΕ 2009. 74 = ΕΠολΔ 2009. 660 με παράτ. Καλλινίκου). Δεκτικά κατάσχεσης είναι και τα ενοχικά δικαιώματα που απορρέουν από προσύμφωνο (βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 11, σ. 286).

⁷¹ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 61· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2293· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 11, σ. 286-287· Νίκα, ό.π., αρ. 5, σ. 730.

⁷² Βλ. Φραγκίστα, ΠρΑνΕπ, σ. 474· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, §675, σ. 2293, υποσ. 21· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 11, σ. 286· Νίκα, ό.π., αρ. 5, σ. 730· Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1173, σ. 276-277· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 570· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 2836· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (5)· ΕφΘεσ 64/2009, ό.π.

⁷³ Βλ. ΑΚ 1185 που αναφέρεται ρητά στον αμεταβίβαστο χαρακτήρα της, σε συνδυασμό με το ότι δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο υποθήκης.

⁷⁴ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., § 54, αρ. 2δ-2ε.

⁷⁵ Βλ. Νικολόπουλο, Αναγκαστική Εκτέλεση, 2^η έκδ., 2012, σ. 319, υποσ. 98.

Εξάλλου, δεν μπορούν να υπαχθούν στην έννοια του περιουσιακού δικαιώματος τα προσωπικά δικαιώματα του οικογενειακού δικαίου, στα οποία προέχει η ηθική διάσταση, όπως αποκλείονται καταρχήν και τα αμιγή δικαιώματα επί της προσωπικότητας. Όσον αφορά την τελευταία κατηγορία δικαιωμάτων, πολλές από τις εκφάνσεις της προσωπικότητας, όπως λόγου χάριν η τιμή του οφειλέτη, δεν μπορούν εκ φύσεως να αποκτήσουν χρηματικά αξία και γι' αυτό αντιμετωπίζονται από το δίκαιο ως αυστηρά προσωπικά και μη κατασχετά δικαιώματα. Υπάρχουν, ωστόσο, δικαιώματα επί της προσωπικότητας τα οποία είναι δυνατό να αναπτύξουν χρηματική αξία ή να τραπούν σε περιουσιακά δικαιώματα⁷⁶. Μια τέτοια ιδιότητα αποκτούν τα δικαιώματα αυτά όταν αντικείμενό τους δεν είναι το πρόσωπο του δικαιούχου, αλλά κάποιο άυλο αγαθό, που αυτονομείται από το πρόσωπο του δικαιούχου (π.χ. του δημιουργού, του εφευρέτη) και ως τέτοιο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο απόλαυσης και από τρίτους, εφόσον υπάρχει σχετικό ενδιαφέρον στις συναλλαγές⁷⁷. Χαρακτηριστική περίπτωση δικαιωμάτων που συνέχονται με το δικαίωμα επί της προσωπικότητας αποτελούν τα δικαιώματα της διανοίας⁷⁸ και ιδίως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, παρά την ουσιαστική συγγένεια των δικαιωμάτων αυτών με το δικαίωμα της προσωπικότητας, υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ τους. Το κριτήριο διαχωρισμού από το δικαίωμα της προσωπικότητας βρίσκεται στη σύνδεση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας με συγκεκριμένο έργο⁷⁹. Εκτενέστερη ανάλυση της περιουσιακής φύσης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και τους περιορισμούς που θέτει το ηθικό

⁷⁶ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 62, με περαιτέρω παραπομπές στη γερμανική θεωρία.

⁷⁷ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 62.

⁷⁸ ΑΚ 60 σε συσχετισμό με την ΑΚ 57.

⁷⁹ Η άποψη που επικρίνει την ταύτιση του ηθικού δικαιώματος με το δικαίωμα της προσωπικότητας στηρίζεται αφενός στο ότι ο ν. 2121/1993 αναγνωρίζει ρητά ότι το ηθικό δικαίωμα αποτελεί, μαζί με το περιουσιακό, στοιχείο της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά και γιατί τα δύο δικαιώματα έχουν διαφορετικό πεδίο εφαρμογής: α) το δικαίωμα της προσωπικότητας συνδέεται με ορισμένο πρόσωπο και υπάρχει ανεξάρτητα από ένα έργο, ενώ το ηθικό δικαίωμα συνδέεται με ορισμένο έργο και υπάρχουν τόσα ηθικά δικαιώματα όσα και τα έργα που έχει δημιουργήσει ο δημιουργός, β) αντικείμενο του δικαιώματος της προσωπικότητας είναι το πρόσωπο του δημιουργού ανεξάρτητα από την ύπαρξη του έργου, ενώ αντικείμενο του ηθικού δικαιώματος είναι ο δεσμός του δημιουργού προς συγκεκριμένο έργο. Βλ. κυρίως *Μαρίνο*, Ηθικό δικαίωμα και δικαίωμα επί της προσωπικότητας, Συγχρόνως παρατηρήσεις στην απόφαση 1357/1997 ΕιρΑθ, ΔΕΕ 1997. 1141-1145· *τον ίδιο*, Παρατηρήσεις σε ΜΠρΑθ 880/1994 ΕΕμπΔ 1995. 130-135· *τον ίδιο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, δεύτερη έκδοση, 2004, αρ. 401, σ. 181· *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 2011, 6^η έκδ., αρ. 200, σ. 138. Αντίθετη άποψη δέχεται ότι το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού δεν αποτελεί στοιχείο ή ειδικότερη εξουσία της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας που καθιερώνεται και προστατεύεται από το άρθρο 57 ΑΚ και έχει σκοπό την περιφρούρηση της προσωπικότητας του δημιουργού. Βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 269· *Σούρλα*, ΕρμΑΚ 57-60 και ειδικότερα άρθρο 60, αρ. 36· *Καράκωστα*, Προσωπικότητα και τύπος, 3^η έκδ. 2010, σ. 49-50· Θεσ 3321/1998, ΕπισκΕΔ 1999. 564-570 με παράτ. *Βεζακίδου· Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, Πνευματική Ιδιοκτησία, Ληματογραφημένη Ερμηνεία, 2008, σ. 143-146.

δικαίωμα του δημιουργού ως προς την κατάσχεση θα ακολουθήσει σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 1022 ΚΠολΔ, τα περιουσιακά δικαιώματα πρέπει κατά το χρόνο της κατάσχεσης να ανήκουν στην περιουσία εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση⁸⁰. Πρόκειται για αυτονόητη προσθήκη, η οποία εδράζεται τόσο στη γενική διάταξη του άρθρου 951 § 1 ΚΠολΔ⁸¹ όσο και στην όλη οικονομία των άρθρων 919 και 936 ΚΠολΔ⁸². Δικαιώματα που είχε ο οφειλέτης κατά το παρελθόν και διατέθηκαν από αυτόν σε τρίτους πριν από την κατάσχεση δεν καταλαμβάνονται από αυτή. Αντίθετα, στην περιουσία περιλαμβάνονται και απαιτήσεις υπό αίρεση ή προθεσμία, δικαιώματα προσδοκίας καθώς και μελλοντικές απαιτήσεις, αρκεί να έχει γεννηθεί η βασική έννομη σχέση από την οποία εκπορεύονται⁸³.

3. Δικαίωμα μεταβιβαστό

Η χρηματική αξία ενός περιουσιακού δικαιώματος συνοδεύεται συνήθως από το μεταβιβαστό χαρακτήρα του δικαιώματος, καθώς καταρχήν μόνο τα δικαιώματα που μπορούν να μεταβιβαστούν και να αποκτηθούν από τρίτους, θα προκαλέσουν το αναγκαίο αγοραστικό ενδιαφέρον και την απαραίτητη ζήτηση που θα τους προσδώσει χρηματική αξία στις συναλλαγές⁸⁴.

Το ανωτέρω γεγονός οδήγησε το νομοθέτη στο να ορίσει ως πρόσθετη προϋπόθεση για την εφαρμογή της διαδικασίας των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ τη δυνατότητα μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος του καθού κατά τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Εάν το κατασχόμενο δικαίωμα δεν μπορεί να μεταβιβαστεί, αδυνατεί να προσπορίσει οποιαδήποτε ωφέλεια στον επισπεύδοντα την

⁸⁰ Η Αναθεωρητική Επιτροπή προέκρινε αυτή διατύπωση («εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση») έναντι της διατύπωσης για περιουσιακό δικαίωμα που ανήκει στην περιουσία του οφειλέτη, λόγω της δυνατότητας κάλυψης περισσότερων περιπτώσεων (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 506· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 12, σ. 287, υποσ. 54).

⁸¹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2293.

⁸² Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 12, σ. 287.

⁸³ Έτσι, *Πολυζωγόπουλος*, ό.π., σ. 61, με περαιτέρω παραπομπές στη γερμανική θεωρία· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 12, σ. 287· *Νίκας*, ό.π., αρ. 5, σ. 730.

⁸⁴ Βλ. *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 62-63. Αναγκαία είναι, ωστόσο, η διαπίστωση ότι ο προσπορισμός χρημάτων μπορεί να γίνει και από δικαιώματα καταρχήν αμεταβίβαστα αυτά καθαυτά, των οποίων, όμως, είναι μεταβιβαστή η ενάσκηση (*Μπέης*, *Διαδικασίαι*, σ. 466 επ.). Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από το ότι τα άρθρα 1024 επ. προβλέπουν τη δυνατότητα πορισμού χρημάτων από τα περιουσιακά δικαιώματα του οφειλέτη προς ικανοποίηση της απαίτησης του δανειστή όχι μόνο με τη μεταβίβαση του δικαιώματος στον υπέρ ου η εκτέλεση οφειλέτη ή με την ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος, αλλά και με άλλα μέσα αξιοποίησης, όπως ο διορισμός διαχειριστή.

κατάσχεση και τον τυχόν επακόλουθο πλειστηριασμό⁸⁵. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται οι μάταιες κατασχέσεις, γεγονός που αποτελεί και σκοπό του νομοθέτη⁸⁶. Συνεπώς και σύμφωνα με το αληθινό νόημα της διάταξης, δεν είναι δεκτικά κατάσχεσης δικαιώματα τα οποία βρίσκονται σε στενό σύνδεσμό με το φορέα τους και δεν μπορούν να μεταβιβαστούν και γενικώς να καταστούν αντικείμενο εκμετάλλευσης (π.χ. το δικαίωμα επί του ονόματος)⁸⁷.

Το αμεταβίβαστο του δικαιώματος πρέπει να προκύπτει από το νόμο ή να είναι συνέπεια της προσωποπαγούς φύσης του. Για το λόγο αυτό η συμφωνία των ενδιαφερομένων δεν ασκεί επιρροή στο κατασχετό, καθόσον σε περίπτωση που η συμφωνία για το αμεταβίβαστο αναγνωριζόταν ως ισχυρή, η κατάσχεση θα τελούσε σε εξάρτηση από τις ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ δανειστή και οφειλέτη της απαίτησης. Με τον τρόπο αυτό ο οφειλέτης της χρηματικής απαίτησης θα μπορούσε να αποτρέψει την κατάσχεση με τη ρήτρα περί ανεκχώρητου, κατά παρέκκλιση από τη βούληση του νομοθέτη, ο οποίος επεδίωξε τη διεύρυνση των ορίων του κατασχετού⁸⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα απόλυτου και προσωποπαγούς δικαιώματος, μη δυνάμενου ως εκ τούτου να κατασχεθεί, είναι το δικαίωμα των αθλητικών σωματείων να επιτρέπουν έναντι αμοιβής τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση αθλητικών διοργανώσεων, εφόσον είναι κατά το νόμο αμεταβίβαστη. Όπως όμως κρίθηκε και νομολογιακά⁸⁹ το δικαίωμα αυτό καθαυτό μπορεί να μη μεταβιβάζεται, αλλά η άσκησή του μπορεί να παραχωρηθεί, εκ μέρους του φορέα του δικαιώματος

⁸⁵ Το αμεταβίβαστο του δικαιώματος αποτελεί πρωταρχικό όρο της διαδικασίας του πλειστηριασμού.

⁸⁶ Βλ. *Ράμμο*, Γνωμοδότηση, Αρμ ΚΓ' (1969). 881 (882)· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 13, σ. 288· *Νίκας*, ό.π., αρ. 6, σ. 730· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 570· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1178, σ. 277.

⁸⁷ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2294· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 13, σ. 288· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 570· *Νίκα*, ό.π., αρ. 6, σ. 730.

⁸⁸ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2294· *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 63-64· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 13, σ. 288· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 570· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 3, σ. 2001· *Νίκα*, ό.π., αρ. 6, σ. 730· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 6, σ. 2836· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1179, σ. 278· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (5)· ΟΛΑΠ 7/2009, Δ 2009. 634, με παρατ. *Μπέη* = ΕφΑΔ 2009. 600, με παρατ. *Κόμνιον* = ΔΕΕ 2009. 784, με παρατ. *Βαρελά* = ΕΠολΔ 2010. 39· ΑΠ 1580/2008, ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 1323/2007, ΧρΙΔ 2008. 444· ΕφΛαρ 395/2007, Δικογραφία 2007. 342· ΜΠρΘεσ 404/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΜΠρΡοδ 1053/2012 (ασφ. μέτρ.), ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΑθ 5845/2010, ΕΠολΔ 2011. 327, με παρατ. *Κατηφόρη* = ΕΕμπΔ 2011. 823, με παρατ. *Ψαρουδάκη*.

⁸⁹ Βλ. ΕφΘεσ 64/2009, ΔιΜΜΕ 2009. 74 = ΕΠολΔ 2009. 660 με παράτ. *Καλλινίκου* ΕΠολΔ 2009. 663, η οποία δέχτηκε την έφεση κατά της ΜΠρΘεσ 13055/2008, Αρμ 2009. 412., όπου στο Εφετείο κρίθηκε ότι δεν μπορεί με σύμβαση να παραχωρηθεί και να μεταβιβαστεί νομίμως από το φορέα του δικαιώματος σε τρίτο μη ραδιοτηλεοπτικό σταθμό άδεια εκμετάλλευσης τηλεοπτικών δικαιωμάτων και ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κατάσχεσης το δικαίωμα σύναψης σύμβασης παραχώρησης άδειας σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση των αγώνων, καθόσον αυτό αποτελεί κύριο περιεχόμενο του δικαιώματος που μπορεί να παραχωρηθεί μόνο από το φορέα του δικαιώματος σε συγκεκριμένο πρόσωπο.

και μόνο, σε ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς με σύμβαση εκμετάλλευσης, γεγονός που αποτελεί μάλιστα εξαίρεση στον κανόνα ότι ο περιουσιακός χαρακτήρας των δικαιωμάτων συμπορεύεται με τη δυνατότητα μεταβίβασής τους⁹⁰.

Η διερεύνηση της δυνατότητας μεταβίβασης κάθε επιμέρους δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, ως το πιο ουσιώδες ίσως ζήτημα της παρούσας μελέτης, χρήζει εκτενούς ανάλυσης. Για το λόγο αυτό στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται προκειμένου ένα δικαίωμα να μπορεί, καταρχήν, να υπαχθεί στη διαδικασία των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ, ενώ στο επόμενο κεφάλαιο θα περιγραφούν τα κυριότερα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, θα διερευνηθούν οι δυνατότητες και οι ιδιομορφίες της μεταβίβασής τους και με βάση αυτές θα αχθούν συμπεράσματα αναφορικά με την κατάσχεσή τους είτε αυτή επισπεύδεται σε βάρος του πρωτογενούς δικαιούχου (δημιουργού, σηματούχου, κ.λπ.) είτε σε βάρος του δευτερογενούς δικαιούχου (καθολικού/ειδικού διαδόχου ή δικαιούχου άδειας εκμετάλλευσης).

4. Δικαίωμα μη δεκτικό κατάσχεσης με άλλες διατάξεις

Τρίτη και μόνη αρνητική προϋπόθεση του άρθρου 1022 ΚΠολΔ αποτελεί η μη δυνατότητα κατάσχεσης του δικαιώματος κατά τις διαδικασίες της κατάσχεσης κινητών (953 επ. ΚΠολΔ), ακινήτων (992 επ. ΚΠολΔ) και εις χείρας τρίτου (982 επ. ΚΠολΔ). Με την τελευταία αυτή προϋπόθεση υπογραμμίζεται ο δικαιολογητικός λόγος του θεσμού της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, συνιστάμενος στην ανάγκη κάλυψης των κενών που καταλείπουν τα άλλα, ρυθμισμένα είδη κατάσχεσης⁹¹.

5. Το ζήτημα της εφαρμογής των ρυθμίσεων περί ακατασχέτων

Αντίθετα με ό, τι συμβαίνει στην κατάσχεση κινητών (953 § 3 ΚΠολΔ) και στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου (982 § 2 ΚΠολΔ), στην κατάσχεση των ειδικών περιουσιακών στοιχείων δεν υπήρξε ρητή νομοθετική διάταξη για την εξαίρεση ακατασχέτων. Για το λόγο αυτό, στη θεωρία ανέκυψε ιδιαίτερος προβληματισμός

⁹⁰ Βλ. σ. 19.

⁹¹ Βλ. Γέσιου-Φαλατή, ό.π., αρ. 7, σ. 285· Ανδρίτσο/Πεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 7, σ. 2837· πρβλ. ανωτέρω σ. 5 επ.

αναφορικά με το εάν οι διατάξεις περί ακατασχέτων είναι δυνατό να τύχουν αναλογικής εφαρμογής στο πλαίσιο των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ.

Κατά μία άποψη⁹², μάλλον κρατούσα, γίνεται δεκτό ότι μπορούν να εφαρμοστούν αναλογικά οι διατάξεις περί ακατασχέτων, ώστε, αν διαπιστωθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 953 § 3 και 982 § 2 ΚΠολΔ, να έχει τη δυνατότητα ο οφειλέτης να ασκήσει την ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ και να επιτύχει την ακύρωση της κατάσχεσης. Το ίδιο, δε, ισχύει και για τα ακατάσχετα που διατηρήθηκαν με τον ΕισΝΚΠολΔ καθώς και για τα ακατάσχετα που εισήχθησαν με τον ΚΠολΔ. Πράγματι, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αίτησης για το επιτρεπτό της κατάσχεσης ειδικού περιουσιακού δικαιώματος υποχρεούται να διατάξει την κατάσχεση, εκτός εάν διαπιστώσει ότι είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί η αναγκαστική εκτέλεση ή εάν διαβλέπει ότι το αποτέλεσμα της θα είναι ασύμφορο⁹³. Αντίθετα, και σύμφωνα με την ανωτέρω άποψη, εάν το δικαστήριο διαπιστώσει ότι το περιουσιακό δικαίωμα του οποίου η κατάσχεση επιδιώκεται, ανήκει στα ακατάσχετα του ΚΠολΔ, τότε δεν δικαιούται να απορρίψει της αίτηση του επισπεύδοντος δανειστή, αν κατά τα λοιπά η εκτέλεση θα είναι πρόσφορη για την ικανοποίηση της χρηματικής απαίτησης του τελευταίου, αλλά εναπόκειται στον οφειλέτη να επιδιώξει την ακύρωση της εκτέλεσης με την ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ.

Σύμφωνα, όμως, με αντίθετη άποψη⁹⁴, η διάταξη του άρθρου 1023 § 2 ΚΠολΔ μπορεί να λειτουργήσει εξίσου προστατευτικά για τον καθού η εκτέλεση οφειλέτη, ώστε η πρόσθετη αναγνώριση σε αυτόν του δικαιώματος άσκησης ανακοπής με λόγο την ύπαρξη ακατασχέτου, παράλληλα με την απόφαση του άρθρου 1023 ΚΠολΔ, να εμφανίζεται ως αντίθετη με την αρχή της οικονομίας της δίκης.

Ωστόσο, ο ανωτέρω ισχυρισμός κρίνεται μάλλον ανεπαρκής, διότι δικαιολογητικό λόγο της παρέμβασης του δικαστηρίου και των προβλεπόμενων λόγων άρνησης του δικαστή να διατάξει την κατάσχεση δεν αποτελεί αποκλειστικά η προστασία του οφειλέτη, αλλά –πρωτίστως– η ικανοποίηση του δανειστή. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός περί αδυναμίας αναλογικής εφαρμογής θα είχε σταθερότερο έρεισμα αν αναπτυσσόταν γύρω από τις ίδιες τις ρυθμίσεις περί ακατασχέτων, οι

⁹² Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 675, σ. 2295· Βαθρακοκόιλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 4, σ. 571· Νίκα, ό.π., αρ. 7, σ. 731· Σιδηρόπουλο, Παρατηρήσεις, Αρμ 1996. 755· Νέγρη, Τα ακατάσχετα κατά τον ΚΠολΔ, 2011, σ. 431.

⁹³ Βλ. αναλυτικά σ. 61.

⁹⁴ Έτσι, Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 14, σ. 289.

οποίες πρέπει να ερμηνεύονται στενά, επιβάλλοντας το ακατάσχετο για συγκεκριμένα κινήτα. Επί των ειδικών περιουσιακών στοιχείων και ιδίως επί των άυλων δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όσο ευρεία κι αν ήταν η ερμηνεία των διατάξεων περί ακατασχέτων, δεν θα μπορούσαν τύχουν αναλογικής εφαρμογής διατάξεις που εφαρμόζονται επί κινητών και περιορισμοί που τίθενται ως προς την κατάσχεση αυτών. Εξάλλου, το γεγονός ότι το άρθρο 953 § 3 ΚΠολΔ, υπό τη νέα, μετά το ν. 4335/2015 μορφή του⁹⁵, δεν συμπεριλαμβάνει πλέον τα χειρόγραφα στην κατηγορία των ακατασχέτων, δύσκολα μπορούν να υπάρξουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που θα μπορούσαν να υπαχθούν σε αυτήν την κατηγορία.

Μια συμβιβαστική στη διχογνωμία αυτή άποψη θα προέκρινε την έμμεση εφαρμογή των διατάξεων περί ακατασχέτων που προβλέπονται σε άλλες διαδικασίες του ΚΠολΔ στο θεσμό της κατάσχεσης των ειδικών περιουσιακών στοιχείων και δη των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Πιο συγκεκριμένα, κρίνεται, μη ενδεδειγμένη η καταφυγή στη διαδικασία της ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ στην περίπτωση που ήθελε υποτεθεί ότι κάποιο από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εμπίπτει στα ακατάσχετα. Η ευρεία, ωστόσο, δικαιοπλαστική εξουσία που παρέχει η διάταξη του άρθρου 1024 ΚΠολΔ, δίνει στο δικαστή τη δυνατότητα να σταθμίσει τα συμφέροντα δανειστή και οφειλέτη. Στην περίπτωση που κρίνει μεν ότι η αναγκαστική εκτέλεση δεν θα είναι δυσχερής και το αποτέλεσμα της δεν θα είναι ασύμφορο, ο οφειλέτης, όμως, πλήττεται σε τέτοιο βαθμό που να διακυβεύεται η διαβίωσή του, το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να διατάξει το μέσο που κρίνει προσφορότερο για την επωφελέστερη αξιοποίηση του δικαιώματος. Η αξιοποίηση αυτή, όπως σε επόμενη ενότητα θα αναπτυχθεί, δεν περιλαμβάνει αποκλειστικά τη διάθεση του δικαιώματος με ελεύθερη πώληση ή με πλειστηριασμό και την ταυτόχρονη αποξένωση του οφειλέτη από το δικαίωμά του, αλλά μπορεί να αφορά την θέση του δικαιώματος υπό καθεστώς διαχείρισης μέχρι την ικανοποίηση του επισπεύδοντος δανειστή.

⁹⁵ Η §3 περ. γ του άρθρου 953 εξαιρούσε ρητά από την κατάσχεση τα χειρόγραφα, σε αντίθεση με την τωρινή διατύπωση της §3, που αναφέρει ότι «εξαιρούνται από την κατάσχεση τα πράγματα που είναι απαραίτητα για τις στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης του οφειλέτη και της οικογένειάς του και, προκειμένου για πρόσωπα που με την προσωπική τους εργασία αποκτούν όσα τους χρειάζονται για να ζήσουν, τα πράγματα, τα οποία είναι απαραίτητα για την εργασία τους».

III. Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας υποκείμενα σε κατάσχεση κατά το άρθρο 1022 ΚΠολΔ

1. Αντικείμενο και περιεχόμενο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Το ζήτημα του αντικειμένου και του περιεχομένου των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο. Εξάντλησή του στο πλαίσιο της μελέτης αυτής δεν είναι, συνεπώς, εφικτή, ούτε άλλωστε και αναγκαία για τους σκοπούς της. Για το λόγο αυτό ακολουθεί ευσύνοπτη παράθεση του ζητήματος. Πριν παρουσιαστούν τα επιμέρους αντικείμενα και περιεχόμενα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, είναι χρήσιμο να προηγηθεί μία υπόμνηση σχετικά με το αντικείμενο κατάσχεσης συνολικά, ως απόρροια της αρχής που διατρέχει το δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με την οποία το άυλο προστατευόμενο αγαθό διακρίνεται από τον υλικό φορέα στον οποίο ενσωματώνεται.

Ιντερμέδιο: Διάκριση άυλου αγαθού και υλικού φορέα άλλως, δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας και δικαιώματος επί του υλικού φορέα

Στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας υφίσταται πλήρης διάκριση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί του έργου από το δικαίωμα της κυριότητας επί του υλικού φορέα⁹⁶. Η διάκριση γίνεται, όμως, λιγότερο αυτονόητη και γι' αυτό πρέπει να επισημανθεί στις περιπτώσεις όπου το πνευματικό δημιούργημα επιδέχεται μία και μόνη «πρωτότυπη» ενσωμάτωση, όπως συμβαίνει, κατά κανόνα, στα εικαστικά έργα. Ακόμα και στις περιπτώσεις αυτές, οι οποίες καλούνται περιπτώσεις «μοναδικής ενσωμάτωσης»⁹⁷ (έργα μοναδικής ενσωμάτωσης), το έργο πρέπει να διακρίνεται από την ύλη, έστω κι αν ο δημιουργούμενος ανάμεσα στο υλικό υπόστρωμα και στο πνευματικό δημιούργημα σύνδεσμος είναι στενότερος⁹⁸.

Η διάκριση μεταξύ υλικού φορέα και άυλου αγαθού (έργου) παρουσιάζει ειδικό ενδιαφέρον στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης διότι δύναται να εμφανιστεί μία πληθώρα συνδυασμών κατασχέσεων. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο της εκτέλεσης δύναται να αποτελέσει τόσο το υλικό υπόστρωμα όσο και η ίδια η πνευματική ιδιοκτησία. Περαιτέρω, αντικείμενο της εκτέλεσης δύναται να είναι μόνο το υλικό

⁹⁶ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 676, σ. 2297· Ιωάννου/Λυκιαρδόπουλο, ό.π., σ. 81· Βαθρακοκόλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 5, σ. 572· Μπρακατσούλα, ό.π., § 210, σ. 971· πρβλ. και το άρθρο 17 ν. 2121/1993.

⁹⁷ Βλ., αντί πολλών, Κουμάντο, ό.π. σ. 104.

⁹⁸ Αυτός ακριβώς ο σύνδεσμος δημιουργεί σημεία προστριβών ανάμεσα στην κυριότητα επί του υλικού αντικειμένου και την πνευματική ιδιοκτησία (βλ. Κουμάντο, *ibidem*).

υπόστρωμα ή μόνο το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (π.χ. γιατί άλλος είναι ο δικαιούχος του πνευματικού δικαιώματος και άλλος ο κύριος του υποστρώματος ή γιατί δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις του άρθρου 1023 ΚΠολΔ)⁹⁹. Έτσι, αν κατασχεθεί μόνο το υλικό υπόστρωμα, όπου έχει ενσωματωθεί η πνευματική δημιουργία, η αναγκαστική εκτέλεση διενεργείται με βάση τις διατάξεις για την κατάσχεση κινητών (άρθρο 953 επ. ΚΠολΔ) και περατώνεται, κατά κανόνα, με τον πλειστηριασμό, που δίνει στον υπερθεματιστή δικαίωμα κυριότητας επί του αντικειμένου αυτού (π.χ. του πίνακα ζωγραφικής). Η κυριότητα αυτή αφορά μόνο τον υλικό φορέα και δεν παρέχει στον υπερθεματιστή κανένα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του εκεί ενσωματωμένου έργου. Κατά συνέπεια, ο υπερθεματιστής μπορεί μόνο να χρησιμοποιεί ιδιωτικά το πράγμα και να το εκποιήσει. Δεν μπορεί, όμως, να εκμεταλλευτεί την πνευματική ιδιοκτησία που ενσαρκώνεται σε αυτό¹⁰⁰. Για το λόγο αυτό, όταν έχει γίνει, λόγου χάριν, αναπαραγωγή του έργου διά κατασκευής αντιτύπων και ο υπερθεματιστής αποκτά κυριότητα στα αντίτυπα του έργου μπορεί μεν να διαθέσει περαιτέρω το κατασχεθέν, αλλά είναι υποχρεωμένος να καταβάλει στον πνευματικό δημιουργό και γενικά στο δικαιούχο της πνευματικής ιδιοκτησίας το ποσοστό που αντιστοιχεί στην οφειλόμενη από τον εκμεταλλευόμενο το έργο αμοιβή, συμφωνημένη ή νόμιμη¹⁰¹. Αυτονόητο είναι ότι στην περίπτωση που υπάρχει υποχρέωση του δημιουργού ή οποιουδήποτε άλλου να παραδώσει το υλικό αντικείμενο όπου έχει ενσωματωθεί η πνευματική δημιουργία, η αναγκαστική εκτέλεση γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 941 ΚΠολΔ, χωρίς φυσικά αυτός που αποκτά την κυριότητα του πράγματος, να αποκτά, σχετικά με τη πνευματική ιδιοκτησία, δικαιώματα περισσότερα από όσα ήδη έχει¹⁰².

Όπως και στην περίπτωση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αντικείμενο του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι ένα άυλο αγαθό - προϊόν διανοίας, το οποίο εκφράζεται (υλοποιείται/εξωτερικεύεται) σε ένα υλικό αντικείμενο (π.χ. η εφεύρεση υλοποιείται σε μια μηχανή, το σήμα αποτυπώνεται επί ενός προϊόντος, κ.λπ.). Υφίσταται, έτσι, σαφής διάκριση μεταξύ του αντικειμένου του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας (άυλο αγαθό), το οποίο έχει άυλη υπόσταση

⁹⁹ Αυτή η περίπτωση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις περιπτώσεις κατασχέσεων που αφορούν υλικούς φορείς έργων μοναδικής ενσωμάτωσης (όπως αγάλματα, πίνακες ζωγραφικής κλπ.). Βλ. σχετικά ανωτέρω σ. 24.

¹⁰⁰ Έτσι Κουμάντος, ό.π., σ. 274-275.

¹⁰¹ Έτσι, Κουμάντος, ό.π., σ. 275· Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1022, § 676, σ. 2301· Βαθρακοκόιλης, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 5, σ. 573.

¹⁰² Έτσι, Κουμάντος, ό.π., σ. 273-274.

και του υλικού φορέα (πράγμα) στον οποίο ενσωματώνεται και επί του οποίου μπορεί μεν να υπάρξει «εμπράγματη» εξουσίαση, όχι όμως ως αναγκαία συνέπεια του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας¹⁰³. Για τους λόγους αυτούς, αντίστοιχη διάκριση θα πρέπει να γίνεται μεταξύ της κατάσχεσης του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας και του υλικού φορέα επί του οποίου το άυλο αγαθό ενσωματώνεται, κατ' αναλογία με όσα αναφέρθηκαν πιο πριν σχετικά με τα προστατευόμενα αντικείμενα από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

α. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Ο ν. 2121/1993 αποτελεί, σε εθνικό επίπεδο, πυλώνα της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας (πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα). Διαπνέεται από όλα τα σύγχρονα ρεύματα που έχουν αποτυπωθεί στις εθνικές νομοθεσίες των ευρωπαϊκών κυρίως κρατών και είναι εναρμονισμένος με τις οδηγίες της Ε.Ε., που συνιστούν ενωσιακό κεκτημένο στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η χώρα μας έχει, άλλωστε, κυρώσει σχεδόν όλες τις διεθνείς συμβάσεις και ειδικότερα, τις τρεις βασικές συνθήκες που κατοχυρώνουν τη διεθνή προστασία, δηλαδή τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης για την προστασία των ερμηνευτών και εκτελεστών έργων, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, τη Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (Συμφωνία TRIPS) καθώς και τις δύο Συνθήκες INTERNET, που έχουν στόχο τη διεθνή προστασία στο διαδίκτυο¹⁰⁴.

ι. Αντικείμενο προστασίας

Αντικείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το πνευματικό δημιούργημα ως άυλο αγαθό (το «έργο», άρ. 1 παρ. 1 ν. 2121/1993), που αρχίζει να προστατεύεται από το θετικό δίκαιο από τη στιγμή που, εγκαταλείποντας τη σφαίρα της προσωπικότητας του δημιουργού, αυτονομείται από αυτόν και εξωτερικεύεται κατά τρόπο αντιληπτό με τις αισθήσεις¹⁰⁵. Το γεγονός ότι για να αναγνωριστεί από το δίκαιο η προστασία του έργου, πρέπει να υπάρχει κάποιο αισθητό υπόστρωμα, που

¹⁰³ Έτσι, Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., Μέρος Α', Γενικές αρχές, σ. 4, ο οποίος αποδίδει την πατρότητα της διάκριση αυτής στον *Joseph Kohler*.

¹⁰⁴ Βλ. μεταξύ άλλων, *Καλλινίκου*, ό.π., αρ. 10-11, σ. 13-16.

¹⁰⁵ Βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 101 και 103· *Ιωάννου/Λυκιαρδόπουλο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 1962, σ. 821-82· *Τριανταφυλλόπουλο/Μαριδάκη*, ΕλλΔνη 1935. 193 (194)· *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 69.

συνήθως είναι υλικό, δεν πρέπει να οδηγήσει σε παραγνώριση της βασικής αρχής ότι το έργο είναι πλήρως διακριτό από τον υλικό φορέα του¹⁰⁶.

Το θετικό δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνει κανόνες με τους οποίους προστατεύονται έργα λόγου, τέχνης και επιστήμης. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή και, ιδίως, τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα παιχνίδια Η/Υ, ως έργα αποτελούμενα από software και οπτικοακουστικό περιεχόμενο¹⁰⁷, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη. Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες, οι ανθολογίες και οι βάσεις δεδομένων¹⁰⁸, εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη (άρθρο 2 § 1 και 2 ν. 2121/1993). Η προστασία των έργων αυτών διαρκεί καθ' όλη τη ζωή του δημιουργού και εβδομήντα (70) έτη μετά το θάνατό του¹⁰⁹.

ii. Περιεχόμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας

Κατά το παρελθόν, η έλλειψη θετικής ρύθμισης δημιούργησε τόσο σε εγχώριο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αρκετές συζητήσεις αναφορικά με τη νομική φύση

¹⁰⁶ Βλ. *Κουμάντο*, ό.π., σ. 103, *Πολυζωγόπουλο*, *ibidem*· ΕφΑθ 2864/2007, ΔΕΕ 2007. 1182· ΜΠρΚαβ 7/2009, Αρμ 2012. 738.

¹⁰⁷ Βλ. την υπ' αρ. 389/2016 απόφαση του ΕιρΑμαρ, ΧρΙΔ 2017. 368, με παράτ. *Αλεξοπούλου*, που αποτελεί τη μοναδική μέχρι σήμερα απόφαση που εξέτασε και επέτρεψε την κατάσχεση περιουσιακού δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, διατάσσοντας την μεταβίβαση στον επισπεύδοντα (με συμψηφισμό της απαίτησής του) του περιουσιακού δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας που απορρέει από παιχνίδι Η/Υ, ως έργου αποτελούμενου από software και οπτικοακουστικό περιεχόμενο, και την κατάσχεση του δικαιώματος επί του τίτλου του παιχνιδιού, ως διακριτικού γνωρίσματος του ουσιαστικού συστήματος.

¹⁰⁸ Ειδικότερα, τα προγράμματα Η/Υ προστατεύονται ως έργα λόγου, σύμφωνα με το άρθρο 2 § 3 και τα άρθρα 40 επ. ν. 2121/1993, που τέθηκε σε εναρμόνιση με την Οδηγία 91/250, η οποία προβλέπει υποχρέωση των κρατών-μελών να προστατεύουν τα προγράμματα Η/Υ ως φιλολογικά έργα κατά την έννοια της Σύμβασης της Βέρνης· βλ. αναλυτικά για την Οδηγία 91/250 *Καλλινίκου*, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, 3^η έκδοση, 2008, σ. 447 επ.

¹⁰⁹ Άρθρο 29 § 1 ν. 2121/1993 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 8 § 5 ν. 2557/1997).

των περιουσιακών δικαιωμάτων και συγκεκριμένα, αναφορικά με το εάν πρόκειται για ένα ενιαίο δικαίωμα με επιμέρους ηθικές και περιουσιακές εξουσίες (μονιστική θεωρία) ή για δύο παράλληλα και ανεξάρτητα μεταξύ τους δικαιώματα, ένα ηθικό και ένα περιουσιακό (δυϊστική θεωρία)¹¹⁰. Ο ν. 2121/1993, φαίνεται να υιοθετεί τη δυϊστική προσέγγιση¹¹¹, ορίζοντας στο άρθρο 1 ότι «οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού τους προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)». Τόσο το ηθικό όσο και το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού παρέχουν σε αυτόν ένα πλέγμα μερικότερων εξουσιών (δικαιωμάτων), οι οποίες αναφέρονται ενδεικτικά στο νόμο¹¹².

- Ηθικό δικαίωμα

Πιο συγκεκριμένα, από το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού απορρέουν οι ενδεικτικά αναφερόμενες στο άρθρο 4 του ν. 2121/1993 εξουσίες: πρόκειται για την εξουσία δημοσίευσης, την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας, την εξουσία περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, την εξουσία προσπέλασης και την εξουσία υπαναχώρησης.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης το μεγαλύτερο ενδιαφέρον εκ των εξουσιών παρουσιάζει η εξουσία δημοσίευσης, δηλαδή η εξουσία του δημιουργού να καθορίζει το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο που το έργο του θα γίνει προσιτό στο κοινό¹¹³. Κάτι

¹¹⁰ Για τις κατά καιρούς διατυπωθείσες περί τη νομική φύση του δικαιώματος θεωρίες βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 8^η έκδοση, 2002, σ. 8-36· *Μιχαηλίδη-Νουάρο*, Περί το πρόβλημα της φύσεως της πνευματικής ιδιοκτησίας, ΕΕΝ 25 (1958). 918-920· *Πολυζωγόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση για χρηματικές απαιτήσεις στην Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 76-91· *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 123-128.

¹¹¹ Έτσι, *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 242· *ο ίδιος*, Η αποκλειστική δισκογραφική σύμβαση - συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις για τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος του εκτελεστή-ερμηνευτή καλλιτέχνη, ΧρΙΔ 2002. 291, υποσ. 18· *Μελάς*, Γύρω από το πρόβλημα της φύσης του δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού, ΕΕμπΔ 1994. 505-503· *Σταυρίδου*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, 1999, σ. 153· *η ίδια*, Παρατηρήσεις υπό την ΠΠρΑθ 5417/2000, ΧρΙΔ 2001. 650 (651)· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία, Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993, 2009, άρθρο 12, αρ. 1, σ. 316· αντίθ. *Κοτσίρης*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 196, σ. 128.

¹¹² Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2^η έκδ., 2004, σ. 147 επ.· *Καλλινίκου*, ό.π., αρ. 75, σ. 125 και αρ. 90, σ. 141· ΑΠ 1030/2010, ΤΝΠ Νόμος· Εφαθ 2724/2012, ΔΕΕ 2012. 1127· ΕφΘεσ 1710/2011, ΔιΜΕΕ 2012. 74· Εφαθ 2889/2010, ΔΕΕ 2010. 1291· Εφαθ 16/2010, ΔιΜΕΕ 2010. 247· Εφαθ 931/2000, ΧρΙΔ 2001. 170· ΠΠρΙωαν 134/2013, Αρμ 2015. 1497· ΠΠρΑθ 688/2011, ΤΝΠ Νόμος· ΠΠρΑθ 664/2010, ΤΝΠ Νόμος· ΠΠρΑθ 5821/2010, ΧρΙΔ 2011. 377.

¹¹³ Βλ., μεταξύ άλλων, *Κουμάντο*, ό.π., σ. 253· *Κοτσίρη*, ό.π., σ. 142-143· *Καλλινίκου*, ό.π., αρ. 77, σ. 128· *Πολυζωγόπουλο*, ό.π., σ. 97· *Κλαβανίδου*, Η δημοσίευση του έργου και η πατρότητα του δημιουργού, Αρμ 2010. 3.

τέτοιο δικαιολογείται από το γεγονός ότι κατά το στάδιο από το χρόνο της δημιουργικής σύλληψης έως την αποπεράτωση του έργου, δηλαδή το χρόνο κατά τον οποίο αποστασιοποιείται η ιδέα, η δημιουργική σύλληψη από το δημιουργό και εξωτερικεύεται κατά τρόπο αντιληπτό με τις αισθήσεις, το έργο τελεί υπό την απόλυτη και ανέλεγκτη εξουσία του δημιουργού, την οποία κανείς δεν μπορεί να περιορίσει. Για το λόγο αυτό οποιαδήποτε επέμβαση αποκρούεται από το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, ο οποίος δύναται απεριόριστα να μορφοποιήσει το έργο κατά τη βούλησή του. Ως εκ τούτου, είναι ανεπίτρεπτη η κατάσχεση οποιουδήποτε δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού κατά το στάδιο αυτό, παρά το γεγονός ότι ακόμα και το αδημοσίευτο έργο προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα που ανήκουν στο δημιουργό του. Συνεπώς, το αδημοσίευτο έργο δεν υπόκειται σε κατάσχεση, αν και αποπερατωμένο¹¹⁴, γιατί με την κατάσχεση προσβάλλεται το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, στον οποίον και μόνο ανήκει, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, η ανέλεγκτη κρίση για το χρόνο δημοσίευσης.

Με τη δημοσιοποίηση του έργου, η οποία αποφασίζεται όταν ο δημιουργός κρίνει το έργο αποπερατωμένο και έτοιμο προς εκμετάλλευση, το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας υπόκειται πλέον κανονικά σε κατάσχεση¹¹⁵, ανεξάρτητα από τη βούληση του δημιουργού για οικονομική εκμετάλλευση ή μη του έργου. Διότι, από τη στιγμή της δημοσίευσης, το έργο καθίσταται οικονομικό αγαθό, ενεργοποιείται η δυνατότητα του δημιουργού να αντλήσει ωφελήματα από αυτό¹¹⁶ και, ως εκ τούτου, η δυνατότητα των δανειστών να κατάσχουν αυτό¹¹⁷.

Αξίζει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι το δικαίωμα δημοσίευσης δεν εξαντλείται με την πρώτη δημοσίευση στο σύνολό του αλλά εξαντλείται μόνο ως προς τη συγκεκριμένη μορφή εκμετάλλευσης με την οποία ο δημιουργός επέλεξε να κάνει το έργο του προσιτό στο κοινό (π.χ. έκδοση μυθιστορήματος σε έντυπη μορφή)¹¹⁸. Κατά συνέπεια, εξουσίες που αναφέρονται σε μορφές του έργου ή της εκμετάλλευσης

¹¹⁴ Βλ. Βαθρακοκόλλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 5, σ. 572· Γέσιου-Φαλσή, ό.π., αρ. 17, σ. 290· Μπρακατσούλα, Αναγκαστική Εκτέλεση, 3^η έκδ., 2014, § 210, σ. 97· πρβλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 676, σ. 2299, ο οποίος υποστηρίζει ότι και το αδημοσίευτο έργο υπόκειται σε κατάσχεση, αρκεί να έχει αποπερατωθεί και να είναι «δημοσιεύσιμο», με την αιτιολογία ότι το ουσιαστικό δίκαιο επιτρέπει στο δημιουργό να μεταβιβάσει το ηθικό δικαίωμα προς δημοσίευση (όπως ο ίδιος φρονεί), με αποτέλεσμα η κατάσχεση να μην είναι δυνατό να εμποδιστεί.

¹¹⁵ Εξυπακούεται ότι οι περιουσιακές εξουσίες του πνευματικού δικαιώματος υπόκεινται σε κατάσχεση, όπως θα αναλυθεί στην αμέσως επόμενη ενότητα.

¹¹⁶ Βλ. Κοτσίρη, ό.π., αρ. 206, σ. 122· Μαρίνο, ό.π., σ. 268· Καλλινίκου, ό.π., αρ. 77, σ. 128.

¹¹⁷ Βλ. Πολυζωγόπουλο, ό.π., σ. 98· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1022, § 676, σ. 2298· Βαθρακοκόλλη, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 5, σ. 571-572.

¹¹⁸ Έτσι Κοτσίρης, ό.π., αρ. 206, σ. 142· ΠΠΡΑΘ 5144/2009, ΧρΙΔ 2011. 460.

αυτού που δεν έχουν ακόμα καταστεί προσιτές στο κοινό από το δημιουργό δεν είναι δυνατό να κατασχεθούν.

- Περιουσιακό δικαίωμα

Το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού, όπως προαναφέρθηκε, εξασφαλίζει στον τελευταίο τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί οικονομικά το έργο του, γεγονός που, στο πλαίσιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, προσδίδει στο περιουσιακό δικαίωμα μεγαλύτερη κρισιμότητα. Το άρθρο 3 ν. 2121/1993, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 § 1 ν. 3057/2002, απαριθμεί ενδεικτικά της εξουσίες (δικαιώματα) που απαρτίζουν το περιουσιακό δικαίωμα και αντιστοιχούν στους βασικότερους τρόπους εκμετάλλευσης του έργου, όπως η αναπαραγωγή¹¹⁹, η μετάφραση, η διασκευή, η διανομή, η εκμίσθωση, ο δημόσιος δανεισμός, η δημόσια εκτέλεση, η παρουσίαση στο κοινό και η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση.

Συναφές με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς ωστόσο να κατατάσσεται σε αυτά¹²⁰, είναι το δικαίωμα του κατασκευαστή βάσης δεδομένων, όπως αυτό προβλέπεται στο άρθρο 45^A § 1 ν. 2121/1993, ύστερα από την ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής Οδηγίας 96/9 στο ελληνικό δίκαιο με το άρθρο 7 § 5 ν. 2819/2000. Πρόκειται για ειδικής φύσεως (*sui generis*) δικαίωμα¹²¹, που έχει σκοπό την προστασία του κατασκευαστή βάσεων δεδομένων έναντι της ιδιοποίησης των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από οικονομικές και επαγγελματικές επενδύσεις¹²². Κατά ρητή διάταξη του νόμου, μπορεί να μεταβιβαστεί με ή χωρίς αντάλλαγμα ή να παραχωρηθεί η εκμετάλλευσή του με άδεια ή σύμβαση. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε

¹¹⁹ Σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 49 ν. 2121/1993, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με το ν. 4481/2017, στην περίπτωση της αναπαραγωγής (όταν πρόκειται για πνευματικά δικαιώματα) και στην περίπτωση της δημόσιας εκτέλεσης φωνογραφήματων (όταν πρόκειται για συγγενικά δικαιώματα) στο πλαίσιο μιας επιχείρησης, μιας υπηρεσίας ή ενός οργανισμού, ο δημιουργός (επί πνευματικών δικαιωμάτων) και ο δικαιούχος (επί συγγενικών δικαιωμάτων) υποχρεούνται να εκχωρήσει την ενοχική του απαίτηση είσπραξης εύλογης αμοιβής σε Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης (αναγκαστική συλλογική διαχείριση). Η απαίτηση αυτή είναι ανεκχώρητη και ως εκ τούτου ακατάσχετη από του δανειστές του οφειλέτη – δημιουργού (/δικαιούχου).

¹²⁰ Βλ. *Καλλινίκου* (ό.π., σ. 94), η οποία υποστηρίζει ότι δεν κατατάσσεται ούτε στα πνευματικά, αλλά ούτε και στα συγγενικά δικαιώματα· πρβλ. *Κοτσίρη* (ό.π., αρ. 407, σ. 251), ο οποίος φρονεί ότι η δογματική ένταξη του δικαιώματος στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ο σαφής διαχωρισμός του από το δικαίωμα του δημιουργού και ο εύλογος παραλληλισμός της «παροχής» του κατασκευαστή προς την παροχή του παραγωγού φωνογραφήματων επιτρέπουν την κατηγοριοποίησή του στα συγγενικά δικαιώματα.

¹²¹ Για λόγους δογματικής συνέπειας στον ορισμό της διανοητικής ιδιοκτησίας ως συνόλου απόλυτων και αποκλειστικών δικαιωμάτων, κρίνεται σκόπιμο να μην ενταχθεί το *sui generis* δικαίωμα του κατασκευαστή βάσης δεδομένων στο αντικείμενο της παρούσας μελέτης, λόγω της μη απόλυτης και αποκλειστικής φύσης του δικαιώματος.

¹²² Βλ. αναλυτικά *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 93-97.

να ειπωθεί ότι είναι δυνατή η κατάσχεσή του με βάση τις διατάξεις των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ. Η απουσία ηθικού δικαιώματος του κατασκευαστή βάσης δεδομένων¹²³ και των συνεπακόλουθων περιορισμών που το ηθικό δικαίωμα θέτει συντείνουν στο πόρισμα αυτό. Θα πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι το δικαίωμα του κατασκευαστή βάσης δεδομένων δεν ταυτίζεται με το δικαίωμα του δημιουργού βάσης δεδομένων, όπως αυτό προβλέπεται στο άρθρο 2 § 2^α ν. 2121/1993 (άρθρο 7 § 1 ν. 2819/2000, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 96/9). Το δικαίωμα του τελευταίου αποτελεί γνήσιο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, απόλυτο και αποκλειστικό¹²⁴, το δε στοιχείο πρωτοτυπίας του έργου εντοπίζεται στην επιλογή και διευθέτηση του υλικού και στον τρόπο ανάκτησής του από το χρήστη¹²⁵.

- Συγγενικά δικαιώματα

Τέλος, στο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας εντάσσονται τα συγγενικά δικαιώματα, δηλαδή τα δικαιώματα ορισμένων προσώπων που δεν είναι δημιουργοί, αλλά δραστηριοποιούνται πλησίον της πνευματικής δημιουργίας, συνεισφέροντας με τις συμβολές τους στην ανάπτυξη και προώθησή της. Παρά τη συστηματική εγγύτητα με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα συγγενικά δικαιώματα έχουν διαφορετικό αντικείμενο προστασίας και είναι καθόλα ανεξάρτητα σε σχέση με τα πνευματικά δικαιώματα (άρ. 53 ν. 2121/1993)¹²⁶.

Πρόκειται για αποκλειστικά δικαιώματα που προστατεύουν διαφόρων ειδών συμβολές και ρυθμίζονται συστηματικά στο όγδοο κεφάλαιο του ν. 2121/1993 (άρθρα 46-53), όπως τροποποιήθηκε ιδίως με το άρθρο 81 του ν. 3057/2001. Οι συμβολές αυτές, δηλαδή το αντικείμενο της προστασίας των συγγενικών δικαιωμάτων, αφορούν είτε την ερμηνεία ή την εκτέλεση φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων¹²⁷, είτε την παραγωγή φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων¹²⁸, είτε το ραδιοηλεκτρικό σήμα που μεταδίδει το ραδιοηλεκτρικό πρόγραμμα¹²⁹, είτε τη στοιχειοθεσία και τη σελιδοποίηση ενός εντύπου¹³⁰.

¹²³ Βλ. *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας 5^η έκδ., 2010, αρ. 407, σ. 251.

¹²⁴ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 92.

¹²⁵ Βλ. αναλυτικά *Κανελλοπούλου-Μπότη*, Νομική Προστασία των βάσεων δεδομένων, 2004, σ. 75 επ.

¹²⁶ Βλ. *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 6^η έκδ., 2011, αρ. 43, σ. 34-35.

¹²⁷ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 283-301.

¹²⁸ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 301-306.

¹²⁹ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 306-309.

¹³⁰ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 309-310.

Υποκείμενα συγγενικών δικαιωμάτων εκ του νόμου είναι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, οι παραγωγοί υλικών φορέων, οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και οι εκδότες εντύπων. Ο νόμος παρέχει σε αυτά τα πρόσωπα το αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν ορισμένες πράξεις επί των συμβολών τους, που αναφέρονται στο νόμο κατά τρόπο περιοριστικό¹³¹.

Η διάρκεια προστασίας των συγγενικών δικαιωμάτων ανέρχεται, κατά κανόνα, στα πενήντα (50) έτη¹³².

β. Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης ορίστηκε ως διανοητική ιδιοκτησία το σύνολο των απόλυτων και αποκλειστικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ειδική νομοθεσία επί άυλων αγαθών – προϊόντων της διανοίας και αναφέρθηκαν τα δύο σκέλη στα οποία αυτή χωρίζεται, ήτοι αφενός τις εφευρέσεις (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), τα σήματα, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα, και αφετέρου στην πνευματική ιδιοκτησία, η οποία καλύπτει τα έργα λόγου, τέχνης και επιστήμης και τις συμβολές που προστατεύονται από συγγενικά δικαιώματα¹³³. Με βάση την ταξινόμηση αυτή, η οποία χωρίς να είναι απόλυτη¹³⁴, εξυπηρετεί τους σκοπούς της παρούσας προβληματικής, θα γίνει συνοπτική περιγραφή των επιμέρους κλάδων της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως αυτοί εντάσσονται στο δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας και θα ακολουθήσει η προβληματική περί της δυνατότητας κατάσχεσης των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στους κλάδους αυτούς, ιδίως με βάση τη δυνατότητα και τον τρόπο μεταβίβασης αυτών.

¹³¹Βλ. *Κοτσιρή*, *ibidem*· *Μαρίνο*, Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, *ΕλλΔνη* 35 (1994). 1440 (1445)· ΠΠρΑθ 265/2010, ΤΝΠ Νόμος.

¹³² Για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος κάθε επιμέρους δικαιούχου συγγενικού δικαιώματος βλ. άρθρο 52 εδ. γ, δ, ε, στ ν. 2121/1993.

¹³³ Βλ. ενότητα 1.1, σ. 1-5 και ιδίως σ. 3.

¹³⁴ Πράγματι, δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς την έκταση του αντικειμένου του κλάδου δικαίου με τον γενικό τίτλο «βιομηχανική ιδιοκτησία». Τούτο οφείλεται κυρίως στο ότι δεν υπάρχει ενιαίο νομοθετικό κείμενο αναφορικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία, αλλά μόνο επιμέρους ειδικοί νόμοι που ρυθμίζουν τους τομείς που παραδοσιακά υπάγονται σε αυτή. Εντούτοις, επικρατεί η γνώμη ότι στο αντικείμενο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας εντάσσονται βασικά δύο μεγάλοι κλάδοι, το δίκαιο των άυλων αγαθών, τα οποία προστατεύονται με ειδικούς νόμους και το δίκαιο του ανταγωνισμού. Έτσι, *Ρόκας*, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, 3^η έκδοση, 2016, Μέρος Α', Γενικές αρχές, σ. 2.

i. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας και υποδείγματα χρησιμότητας

Αντικείμενο του δικαίου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι η προστασία των εφευρέσεων, δηλαδή των τεχνικών εκείνων επινοημάτων που πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου¹³⁵. Το σύστημα κτήσης του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας είναι τυπικό – συστατικό. Πιο συγκεκριμένα, με τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, που συντελείται με διοικητική πράξη του Οργανισμού Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Ο.Β.Ι.) προς εκείνον ο οποίος πρώτος υπέβαλε αίτηση για κατοχύρωση της πραγματοποιηθείσας εφεύρεσης, μετατρέπεται το άτυπο (ατελές) δικαίωμα επί της εφεύρεσης (το οποίο γεννάται βάσει των άρθρων 57 και 60 ΑΚ, καθώς η εφεύρεση καθεαυτή σαφώς αποτελεί προϊόν της διανοίας) σε «τυπικό», αποκλειστικό δικαίωμα ιδιωτικού δικαίου που στηρίζεται στο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και υπέρ του κατονομαζόμενου σ' αυτό δικαιούχου. Πρόκειται για το δικαίωμα από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή, απλούστερα, το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας (patent right, patentrecht, droit de brevet d' invention), το οποίος χαίρει της προστασίας του ν. 1733/1987¹³⁶. Αν εξαιρεθεί ο χρονικός περιορισμός της προστασίας (είκοσι έτη, σύμφωνα με το άρθρα 25 § 1 και 11 § 1 ν. 1733/1987), το δικαίωμα της ευρεσιτεχνίας είναι απόλυτο, γιατί παρέχει στο δικαιούχο πλήρη εξουσία διαθέσεως της ευρεσιτεχνίας¹³⁷ και αποκλειστικό δικαίωμα (ρητή αναφορά στο άρθρο 10 § 1 ν. 1733/1987), γιατί επιτρέπει στο δικαιούχο να απαγορεύει οποιαδήποτε ενέργεια επί του άυλου αγαθού της ευρεσιτεχνίας που επιχειρείται χωρίς τη συγκατάθεσή του¹³⁸. Τόσο το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας όσο και το δικαίωμα στην εφεύρεση είναι διφυή δικαιώματα, διότι δεν συγκεντρώνουν αποκλειστικά περιουσιακές εξουσίες. Η μη περιουσιακή όψη των δικαιωμάτων αυτών αναφέρεται στην προστασία των προσωπικών συμφερόντων του δικαιούχου και ιδίως στη μη αμφισβήτηση της πατρότητας της εφευρετικής ιδέας («ηθικό δικαίωμα» της εφεύρεσης-άρθρο 6 § 8 ν. 1733/1987)¹³⁹. Το περιουσιακό

¹³⁵ Έτσι, Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., Μέρος Β', Τεχνικές επινοήσεις, σ. 22.

¹³⁶ Βλ. Μίντση, Η μεταβίβαση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας, ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77· Ρόκα σε Περάκη/Ρόκα, ό.π., σ. 381.

¹³⁷ Βλ. όμως και τις εξαιρέσεις των άρθρων 13 και 14.

¹³⁸ Έτσι, Μίντση, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (78).

¹³⁹ Βλ. Μίντση, *ibidem*· Ρόκα σε Περάκη/Ρόκα, ό.π., σ. 381-382. Θα πρέπει, ωστόσο, να παρατηρηθεί ότι ο προσωπικός (ηθικός) δεσμός του εφευρέτη με την εφευρετική του ιδέα είναι αρκετά πιο «χαλαρός» σε σχέση με το δεσμό του δημιουργού προς το πνευματικό του δημιούργημα, πράγμα που οδηγεί σε αναγνώριση ενός περιορισμένου ηθικού δικαιώματος.

στοιχείο του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας και του δικαιώματος στην εφεύρεση συνίσταται στην εξουσία της οικονομικής τους εκμετάλλευσης¹⁴⁰.

Στο άρθρο 19 ν. 1733/1987 ρυθμίζεται το δικαίωμα στο υπόδειγμα χρησιμότητας. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, «το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας (Π.Υ.Χ.) χορηγείται για κάθε τρισδιάστατο αντικείμενο με καθορισμένο σχήμα και μορφή, όπως εργαλείο, όργανο, συσκευή, σκεύος ή εξάρτημά τους που προτείνεται ως νέο, βιομηχανικά εφαρμόσιμο, με δυνατότητα να δώσει λύση σε τεχνικό πρόβλημα». Με τα υποδείγματα χρησιμότητας προστατεύονται οι «μικρές εφευρέσεις», οι εφευρέσεις δηλαδή για τις οποίες δεν απαιτούνται οι αυξημένες προϋποθέσεις που προβλέπονται για τη χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και ιδίως το στοιχείο της εφευρετικής δραστηριότητας¹⁴¹. Η αίτηση για τη χορήγησή τους υποβάλλεται επίσης στον Ο.Β.Ι. και η διάρκεια προστασίας τους είναι επταετής.

ii. Σχέδια και υποδείγματα

Το βιομηχανικό σχέδιο – υπόδειγμα είναι δυσδιάστατη (σχέδιο) ή τρισδιάστατη (υπόδειγμα) διάπλαση μορφής που έχει πρακτικό (επαγγελματικό) προορισμό, η οποία λόγω του αισθητικού της αποτελέσματος αποτελεί πνευματικό δημιούργημα. Ενδέχεται, όμως, να μη διαθέτει το αξιούμενο από το ν. 2121/1993 δημιουργικό ύψος και, κατά συνέπεια, δεν προστατεύεται από το νόμο αυτό¹⁴². Κατά το π.δ. 259/1997, ως βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα νοείται η εξωτερικά ορατή εικόνα του συνόλου ή μέρους προϊόντος, η οποία προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει και ιδίως τη γραμμή, το περίγραμμα, το χρώμα, το σχήμα, τη μορφή (και) ή τα υλικά του προϊόντος ή της διακόσμησής του ή της συσκευασίας του¹⁴³. Το ισχύον π.δ. προστατεύει τα σχέδια και τα υποδείγματα εφόσον κατά το χρόνο κατάθεσης της

¹⁴⁰ Εντούτοις, υπάρχει μια σημαντική διαφορά ως προς την έκταση της προστασίας των δύο δικαιωμάτων, καθώς η εφευρετική ιδέα που γνωστοποιήθηκε αλλά δεν αναγγέλθηκε στον ΟΒΙ δεν παρέχει δικαίωμα στον εφευρέτη να απαγορεύσει τη χρησιμοποίησή της από τρίτους, έτσι ώστε να απομένει μόνο η προστασία σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 ν. 146/1914 για τον αθέμιτο ανταγωνισμό (έτσι, *Ρόκας* σε *Περάκη/Ρόκα*, ό.π., σ. 382· ΑΠ 1192/2003, ΕΕμπΔ 2004. 165).

¹⁴¹ Βλ. *Ρόκα* σε *Περάκη/Ρόκα*, ό.π., σ. 417.

¹⁴² Έτσι, *Αντωνόπουλος* σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 260· *Ρόκας*, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, ό.π., Μέρος Γ', Αισθητικές δημιουργίες, σ. 72. Εφόσον, όμως, το σχέδιο ή υπόδειγμα αποτελεί συγχρόνως πνευματικό δημιούργημα, προστατεύεται παράλληλα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 (έτσι, *Ρόκας*, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, ό.π., Μέρος Γ', Αισθητικές δημιουργίες, σ. 86· ΕφΑθ 2398/2008, ΔΕΕ 2009. 572, με παρ.τ. *Αποστολόπουλου*· ΕφΑθ 5863/2008, ΕλλΔνη 2009. 582).

¹⁴³ Βλ. αναλυτικά *Μικρουλέα*, *Υποδείγματα Χρησιμότητας. Το Δικαίωμα προστασίας των μικρών εφευρέσεων στο πλαίσιο του ν. 1733/1987 (άρθρο 19 του ν. 1733/1987)*, 1999, ιδίως σ. 83 επ.· *Χρυσάνθη*, *Νομική προστασία Σχεδίων και Βιομηχανικών Υποδειγμάτων*, *Συνήγορος 4* (1997). 18· *Σελέκο*, *Το δικαίωμα στο βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα*, 1999, ιδίως σ. 62 επ.

αίτησης προς καταχώρησή τους είναι νέα και έχουν ατομικό χαρακτήρα¹⁴⁴. Με την καταχώρηση του σχεδίου ή υποδείγματος στο Μητρώο Σχεδίων και Υποδειγμάτων ο δικαιούχος αποκτά το αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί και να απαγορεύει σε οποιονδήποτε τρίτο τη χρήση του σχεδίου ή υποδείγματος χωρίς τη δική του συγκατάθεση. Η παραπάνω χρήση καλύπτει κυρίως την κατασκευή, προσφορά, διάθεση στην αγορά, εισαγωγή, εξαγωγή ή χρήση του προϊόντος, στο οποίο έχει ενσωματωθεί σχέδιο ή υπόδειγμα, καθώς και την αποθήκευση προϊόντος για τους σκοπούς αυτούς (άρθρο 26 § 1, 2 π.δ. 259/1997)¹⁴⁵. Το καταχωρημένο σχέδιο ή υπόδειγμα έχει διάρκεια ισχύος πέντε (5) ετών με δικαίωμα ανανέωσης μέχρι είκοσι πέντε (25) έτη από την ημέρα κατάθεσης της αίτησης για καταχώρηση (άρθρο 29 π.δ. 259/1997).

iii. Σήματα

Αν και δεν υφίσταται νομοθετικός ορισμός για την έννοια του σήματος, ο νόμος παρέχει ορισμένα βασικά εννοιολογικά στοιχεία. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 121 εδ. 1 του ν. 4072/2012 «σήμα μπορεί να αποτελέσει κάθε σημείο επιδεκτικό γραφικής παράστασης, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων». Είναι, δηλαδή, το σήμα διακριτικό γνώρισμα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, η δε βασική λειτουργία την οποία επιτελεί είναι η διακριτική. Επομένως, το σήμα αποτελεί την ταυτότητα, το όνομα του προϊόντος (ονοματοδοτική λειτουργία). Συγχρόνως, όμως, το σήμα λειτουργεί και ως κώδικας επικοινωνίας με το καταναλωτικό κοινό, μέσω του οποίου διοχετεύονται πληροφορίες σχετικά με την προέλευση, την ιδιότητα, τη φήμη και το κύρος των προϊόντων που διακρίνει¹⁴⁶. Από άλλες διατάξεις του νόμου συνάγονται και άλλα προσδιοριστικά στοιχεία της έννοιας του σήματος, όπως ότι το σήμα είναι απόλυτο δικαίωμα, από το οποίο απορρέουν θετικές και αρνητικές, εξουσίες, καθώς και ότι, σε αντίθεση με το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας, η διάρκεια ισχύος του μπορεί να ανανεωθεί, με αποτέλεσμα να είναι απεριόριστη¹⁴⁷. Έτερο χαρακτηριστικό του σήματος είναι ότι, σε αντίθεση με τα λοιπά διακριτικά γνωρίσματα, για τη δημιουργία του απαιτείται η τήρηση ορισμένων διατυπώσεων, αφού το σήμα ανήκει στα διακριτικά γνωρίσματα του τυπικού συστήματος. Για την κτήση, δηλαδή, του δικαιώματος στο σήμα δεν

¹⁴⁴ Βλ. Σελέκο, ό.π., σ. 89 επ.· Αντωνόπουλο σε Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη, ό.π., σ. 263.

¹⁴⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, Αντωνόπουλο σε Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη, ό.π., σ. 268.

¹⁴⁶ Έτσι, Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., Μέρος Δ', Διακριτικά γνωρίσματα, σ. 100.

¹⁴⁷ Έτσι, Ρόκας, *ibidem*.

αρκεί η χρήση του στις συναλλαγές, αλλά απαιτείται να λάβει χώρα ειδική διαδικασία, η οποία αρχίζει με την κατάθεση και ολοκληρώνεται με την καταχώρηση του σήματος στο ειδικό βιβλίο σημάτων, ύστερα από προηγούμενο έλεγχο νομιμότητας¹⁴⁸. Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης, το σήμα είναι τυπικό, απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα σε άυλο αγαθό, το οποίο παρέχει στο δικαιούχο του το δικαίωμα να ασκεί αποκλειστικά τις επιμέρους εξουσίες που απορρέουν από αυτό. Οι επιμέρους εξουσίες που απορρέουν από το σήμα αναφέρονται ενδεικτικά στο άρθρο 125 § 1 ν. 4072/2012, συνιστώντας το θετικό περιεχόμενο του δικαιώματος, ενώ το αρνητικό περιεχόμενο αποτυπώνεται στην § 3 του άρθρου 125 ν. 4072/2012. Η προστασία του σήματος διαρκεί για μια δεκαετία, που αρχίζει από την επομένη της ημερομηνίας κατάθεσης, ενώ υπάρχει απεριόριστη δυνατότητα παράτασης της προστασίας ανά δεκαετία (άρθρο 148 § 1, 2 ν. 4072/2012).

2. Η μεταβίβαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

α. Ο μεταβιβαστός χαρακτήρας κάθε επιμέρους δικαιώματος

Ο δικαιούχος δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας έχει τη δυνατότητα είτε να ασκεί ο ίδιος (ατομικά) τις απορρέουσες από το δικαίωμά του εξουσίες είτε να το μεταβιβάζει σε τρίτους. Πράγματι, ο μεταβιβαστός χαρακτήρας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζεται ρητά στην εκάστοτε ειδική νομοθεσία. Η δε μεταβίβασή τους μπορεί να λάβει χώρα τόσο εν ζωή όσο και αιτία θανάτου.

ι. Το μεταβιβαστό της πνευματικής ιδιοκτησίας

Η διάταξη του άρθρου 12 του ν. 2121/1993 αναφέρεται στο ζήτημα της μεταβίβασης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο νομοθέτης, στηριζόμενος στη θεώρηση ότι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ως όλο, δηλαδή ως έννομη σχέση που συνδέει το δημιουργό με το έργο του, είναι αμεταβίβαστο εν ζωή¹⁴⁹, επιλέγει να ρυθμίσει αυτοτελώς τη δυνατότητα μεταβίβασης καθενός από τα επιμέρους δικαιώματα, ηθικό και περιουσιακό, που απορρέουν από αυτό (δυστική θεωρία). Έτσι, η διάταξη της § 1 αναφέρεται στο περιουσιακό δικαίωμα, ορίζοντάς το

¹⁴⁸ Βλ. Ρόκα σε Περάκη/Ρόκα, ό.π., σ. 481.

¹⁴⁹ Έτσι, Κοτσίρης, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 278, σ. 204-205.

ως ελευθέρως μεταβιβάσιμο, κατά το πρότυπο του προϊσχύσαντος δικαίου¹⁵⁰ αλλά και πολλών αλλοδαπών νομοθεσιών, όπως η γαλλική, η ιταλική και η ολλανδική. Από την άλλη πλευρά, η διάταξη της § 2 θεμελιώνει το αμεταβίβαστο εν ζωή του ηθικού δικαιώματος¹⁵¹. Πάντως, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι το αμεταβίβαστο ηθικό δικαίωμα μπορεί να υποβληθεί σε συμβατικούς περιορισμούς, ενώ η (περιορισμένη) παραίτηση από την ενάσκηση των επιμέρους εξουσιών που το απαρτίζουν είναι εφικτή¹⁵². Τούτο, όμως ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι ο πυρήνας του σχετικού δικαιώματος διατηρείται απαραβίαστος. Κατά συνέπεια, ο συμβατικός περιορισμός την ενάσκησης όλων των εξουσιών που απορρέουν από το ηθικό δικαίωμα ή η γενική παραίτηση από το σύνολό τους δεν επιτρέπονται¹⁵³. Σε κάθε περίπτωση, το ηθικό δικαίωμα είναι ακατάσχετο ως μη μεταβιβάσιμο δικαίωμα.

Στο πεδίο των συγγενικών δικαιωμάτων, το άρθρο 46 § 5 ν. 2121/1993 προβλέπει την απαγόρευση της μεταβίβασης των δικαιωμάτων των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών¹⁵⁴. Εκ της σιωπής του νόμου ως προς τα λοιπά συγγενικά δικαιώματα (δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων, των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και των εκδοτών), συνάγεται ότι τα τελευταία είναι ελευθέρως μεταβιβάσιμα και, ως εκ τούτου, κατασχετά.

ii. Το μεταβιβάσιμο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Η μεταβίβαση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι δυνατή τόσο εν ζωή όσο και αιτία θανάτου. Η μεταβίβαση γίνεται ελεύθερα, χωρίς δηλαδή τη σύγχρονη μεταβίβαση της επιχείρησης που εκμεταλλεύεται το μεταβιβαζόμενο δικαίωμα. Τούτο συνάγεται από το άρθρο 12 § 1 ν. 1733/1987, κατά το οποίο είναι μεταβιβάσιμο τόσο το δικαίωμα προς απονομή διπλώματος ευρεσιτεχνίας όσο και το δικαίωμα από

¹⁵⁰ Έτσι Καλλινίκου, ό.π., σ. 199· Κοτσίρης, ό.π., αρ. 278, σ. 204-205· Δεσποτίδου, σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 12, αρ. 1, σ. 315.

¹⁵¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 907/2003, ΕλλΔνη 2003. 1483· ΕφΘεσ 827/2013, ΕλλΔνη 2014. 483· ΕφΘεσ 2165/2011, ΔιΜΜΕ 2012. 68 = ΔΕΕ 2012. 656· Εφαθ 5162/2011, ΕλλΔνη 2013. 472· Εφαθ 97/2008, ΔΕΕ 2008. 1369, με παράτ. Κυπρούλη· ΕφΘεσ 1929/2007, Αρμ 2008. 216, με παράτ. Κουμάτη.

¹⁵² Βλ. Δεσποτίδου, σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 12, αρ. 2, σ. 316.

¹⁵³ Βλ. Κουμάντο, ό.π., σ. 250-251· Μαρίνο, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 202-203, με περαιτέρω παραπομπές· ΕφΘεσ 1929/2007, ό.π. Για την κατ' άρθρο 13 § 6 ν. 2121/1993 απαιτούμενη συναίνεση του δημιουργού προκειμένου να μεταβιβαστούν περαιτέρω τα δικαιώματα εκείνου που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση ή αποκτά τη δυνατότητα εκμετάλλευσης θα γίνει λόγος αμέσως παρακάτω.

¹⁵⁴ Δυνατή είναι, ωστόσο, η ανάθεση της διαχείρισης και προστασίας των δικαιωμάτων αυτών σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης, οπότε και είναι δυνατή η κατάσχεση εις χείρας των οργανισμών αυτών ως τρίτων για χρηματικές απαιτήσεις σε βάρος του φορέα συγγενικού δικαιώματος.

το δίπλωμα, αλλά και από το άρθρο 10 § 3¹⁵⁵. Παρόλο που στο νόμο δεν ορίζεται, σε μεταβίβαση υπόκειται και το δικαίωμα στην εφεύρεση¹⁵⁶. Πάντως, αν έχει χορηγηθεί δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε τρίτο, που δήλωσε κανονικά και αρμόδια την εφεύρεση, θα εφαρμοστεί το άρθρο 10 § 3 ν. 1733/1987, που επιτρέπει τη μεταβίβαση της προχρησιμοποιούμενης εφεύρεσης μόνο μαζί με την επιχείρηση.

Δυνατή είναι επίσης, η μεταβίβαση και μέλλουσας εφεύρεσης, ως ελπιζόμενου άυλου αγαθού. Στην περίπτωση αυτή, αν η σύμβαση έχει εκπονητικό και όχι μόνο υποσχετικό χαρακτήρα, το δικαίωμα στη μέλλουσα εφεύρεση μεταβαίνει στον αποκτώντα από τη σύναψη της σύμβασης¹⁵⁷. Όσον αφορά τη μεταβίβαση των ηθικών εξουσιών, κατά την κρατούσα, άποψη¹⁵⁸, για ορισμένες από αυτές υπαγορεύονται ορισμένοι περιορισμοί από τη φύση των εξουσιών αυτών ως εκδηλώσεων του δικαιώματος της προσωπικότητας. Έτσι, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μεταβίβασης η εφευρετική τιμή, με την έννοια να μεταβιβάζεται στο δικαιούχο η εξουσία να εμφανίζεται ως εφευρέτης¹⁵⁹. Σε κάθε περίπτωση, δεν μεταβιβάζονται όλες οι ηθικές εξουσίες του δικαιούχου, αλλά μόνο εκείνες που είναι αναγκαίες για την άσκηση του δικαιώματος. Έτσι, το δικαίωμα του εφευρέτη να αναφέρεται το όνομά του δεν μεταβιβάζεται.

iii. Το μεταβιβαστό των σχεδίων και υποδειγμάτων

Σύμφωνα με το άρθρο 19 § 1 π.δ. 259/1997, τόσο το δικαίωμα για καταχώρηση σχεδίου ή υποδείγματος όσο και το καταχωρημένο σχέδιο ή υπόδειγμα μπορούν να

¹⁵⁵ Βλ. *Αντωνόπουλο*, σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 158· *τον ίδιο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 833· *Μίντση*, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (78).

¹⁵⁶ Βλ. *Αργυριάδη*, Ευρεσιτεχνία, 1984, σ. 134· *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 241 επ· *Αντωνόπουλο*, σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, *ibidem*· *τον ίδιο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, *ibidem*.

¹⁵⁷ Βλ. *Ρόκα*, Βιομηχανική ιδιοκτησία, ό.π., Μέρος Β', Τεχνικές επινοήσεις, σ. 45· *Αργυριάδη*, ό.π., σ. 135· *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 242· *Αντωνόπουλο*, σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, *ibidem*· *τον ίδιο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, *ibidem*.

¹⁵⁸ Βλ. *Αντωνόπουλο* σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, ό.π., Κεφ. Β': Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, σ. 159· *Λιακόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π. σ. 242· *Ρόκα* σε *Περάκη/Ρόκα*, ό.π., σ. 402· πρβλ. *Μίντση*, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (80-81), οποίος θεωρεί ότι «το ηθικής φύσης περιεχόμενο του δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού (είτε είναι εφευρέτης είτε συγγραφέας, κ.λπ.), επειδή είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την προσωπικότητα του δημιουργού και αποτελεί ειδική εκδήλωση του δικαιώματος επί της ίδιας της προσωπικότητος του άρθρου 57 ΑΚ, όχι μόνο είναι αμεταβίβαστο αλλά και [...] ακατάσχετο».

¹⁵⁹ *Λιακόπουλο*, *ibidem*. *Αντωνόπουλο* σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, *ibidem*. Σύμφωνα δε με τον τελευταίο, «ως μεταβίβαση των ηθικών εξουσιών νοείται η συναίνεση του εφευρέτη για πράξεις ή παραλείψεις που χωρίς τη συναίνεση θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος. Η παροχή της συναίνεσης αποτελεί τρόπο άσκησης του δικαιώματος και δεσμεύει τον εφευρέτη. Η άσκηση του ηθικού δικαιώματος μπορεί να περιορισθεί συμβατικά, ενώ ο πυρήνας του παραμένει πάντα απαραβίαστος». Προκρίνει, δηλαδή, με τον τρόπο αυτό αναλογική εφαρμογή του άρθρου 16 ν. 2121/1993 στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας.

μεταβιβαστούν με έγγραφη συμφωνία. Με βάση δε ρητή διάταξη (άρθρο 29 § 6), το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης.

iv. Το μεταβιβαστό του σήματος

Κατά ρητή διάταξη του άρθρου 131 § 1 ν. 4072/2012, το δικαίωμα στο σήμα, αλλά και το δικαίωμα προσδοκίας σε κατατεθέν αλλά μη ακόμα καταχωρισθέν σήμα είναι μεταβιβαστό εν ζωή ή αιτία θανάτου για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία έχει κατατεθεί ή καταχωριστεί, ανεξάρτητα από τη μεταβίβαση της επιχείρησης¹⁶⁰. Στην περίπτωση που το σήμα μεταβιβαστεί σε περισσότερα πρόσωπα, θα δημιουργείται κοινωνία δικαιώματος και οι περισσότεροι αποκτώντες θα δικαιούνται σε κοινή χρήση του, δηλαδή, στη χρήση του προς διάκριση προϊόντων ή υπηρεσιών που προέρχονται από την κοινή τους επιχείρηση¹⁶¹. Περαιτέρω μεταβίβαση του σήματος σε περισσότερους, με την έννοια της απόκτησης από τον καθένα δικού του αυτοτελούς δικαιώματος, είναι επιτρεπτή με τις προϋποθέσεις του άρθρου 130 ν. 4072/2012, εφόσον δηλαδή προηγηθεί διαίρεση της καταχώρισης¹⁶². Μολονότι, ο ν. 4072/2012 δεν περιέλαβε διάταξη ανάλογη με εκείνη του άρθρου 22 § 2 ν. 2239/1994 περί μεταβίβασης σήματος αποτελούμενου από όνομα φυσικού προσώπου ή επωνυμία νομικού προσώπου, δεν πρέπει να αμφισβητείται ότι μια τέτοια μεταβίβαση παραμένει επιτρεπτή. Κάτι τέτοιο προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του ν. 4072/2012 που θεωρεί τη συγκεκριμένη μεταβίβαση «αυτονόητη»¹⁶³. Ελεύθερη και ανεξάρτητη είναι και η

¹⁶⁰ Ήδη υπό το ν. 2239/1994 είχε καταργηθεί η αρχή της επιχειρησιοπάγειας και το σήμα μπορούσε να μεταβιβαστεί (και να κατασχεθεί) ανεξάρτητα από την επιχείρηση. Η αδιάσπαστη σύνδεση σήματος και επιχείρησης, τουλάχιστον με τη μορφή και το περιεχόμενο που αρχικά είχε, δεν ικανοποιούσε πια τις σύγχρονες ανάγκες των συναλλαγών. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με τη λειτουργική μεταβολή του σήματος βρήκε την έκφρασή της, κατά κύριο λόγο, στη μεταβίβαση του σήματος. Εξάλλου αυτή η αποσύνδεση επιβλήθηκε και από το άρθρο 21 της Συμφωνίας για την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας (TRIPS), που κυρώθηκε με το ν. 2290/1195. Η διάταξη του άρθρου αυτού επιβάλλει στα κράτη να επιτρέπουν στο σηματούχο τη μεταβίβαση του σήματος με την επιχείρηση ή χωρίς αυτή (βλ. *Γιοβαννόπουλο σε Γιοβαννόπουλο/Αντωνόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 377).

¹⁶¹ Έτσι, *Γιοβαννόπουλος σε Γιοβαννόπουλο/Αντωνόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 378.

¹⁶² Πρβλ. την ένσταση που προβάλλεται (*Ρόκας*, Δίκαιον σημάτων, 1978, σ. 163 επ.: *Γιοβαννόπουλος σε Γιοβαννόπουλο/Αντωνόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 379) ως προς την μεταβίβαση του σήματος σε περισσότερους, με την έννοια της απόκτησης από τον καθένα δικού του αυτοτελούς δικαιώματος, προς διάκριση όμοιων ή ομοειδών προϊόντων ή υπηρεσιών ως προς όλους τους αποκτώντες για το λόγο ότι είναι πιθανό να οδηγήσει (η μεταβίβαση) σε κίνδυνο παραπλάνησης των καταναλωτών, κίνδυνο που έχει σκοπό να αποτρέψει η αρχή του αδιαιρέτου του σήματος.

¹⁶³ Βλ. *Γιοβαννόπουλο/Αντωνόπουλο/Κοτσίρη*, *ibidem*.

μεταβίβαση του σήματος της Ε.Ε.¹⁶⁴. Με ρητή μάλιστα διάταξη του άρθρου 20 § 1 Κανονισμού 207/2009, όπως αυτός ισχύει, προβλέπεται ότι επί του σήματος της Ε.Ε. χωρεί αναγκαστική εκτέλεση.

Συνέπεια της καθιέρωσης της αρχής της ελεύθερης μεταβίβασης είναι και η δυνατότητα κατάσχεσης του σήματος, δυνατότητα που προβλέπεται ρητά στο άρθρο 133 § 2 ν. 4072/2012. Αντίθετα από το άρθρο 24 § 4 του προΐσχύσαντος δικαίου που απαγόρευε την αναγκαστική κατάσχεση του σήματος που αποτελείται από το όνομα του δικαιούχου, το νέο δίκαιο αποδέχεται ότι η χρησιμοποίηση από το δικαιούχο του ονόματός του ως σήμα εμπεριέχει τη συναίνεσή του στην εμπορευματοποίηση του ονόματός του. Εφόσον κάποιος επιλέξει να καταθέσει το όνομά του ως σήμα, η πράξη του αυτή συνιστά εμπορευματοποίηση του ονόματός του, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα περιουσιακό δικαίωμα με αμιγή περιουσιακή διάσταση (ονοματικό, επωνυμικό σήμα), το οποίο πρέπει να είναι στη διάθεση των δανειστών του. Άλλως ο σηματούχος –φορέας του ονόματος έχει μόνο την ωφέλεια και όχι τους κινδύνους της εμπορευματοποίησης αυτής¹⁶⁵.

β. Ο μερισμός των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Ο μερισμός αποτελεί βασική αρχή που διέπει τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, ακριβώς επειδή το αντικείμενό τους δεν οριοθετείται υλικά¹⁶⁶. Με βάση την αρχή αυτή, τα περιουσιακά δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας¹⁶⁷ και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας¹⁶⁸ δύνανται να μεταβιβαστούν ως σύνολο ή εν

¹⁶⁴ Μια εκ των βασικών τροποποιήσεων που επέφερε ο Κανονισμός 2424/2015 στον Κανονισμό 207/2009 είναι η αντικατάσταση του όρου «κοινοτικό σήμα» από τον όρο «σήμα της Ε.Ε.». Το άρθρο 17 § 1 του Κανονισμού 207/2009, όπως ισχύει, προβλέπει ότι «το σήμα της Ε.Ε. δύναται να μεταβιβαστεί, για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωριστεί, ανεξάρτητα από τη μεταβίβαση της επιχείρησης».

¹⁶⁵ Βλ. *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, 2007, αρ. 606, σ. 275-276· *Ρόκα*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Μέρος Δ', Διακριτικά γνωρίσματα, σ. 172.

¹⁶⁶ Βλ. *Λιακόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 155-156· *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 211· *Μαρίνο*, ό.π., ΔΕΕ 2005. 660 (661)· *Μάνθο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2015, σ. 259.

¹⁶⁷ Ειδικά στην περίπτωση της πνευματικής ιδιοκτησίας η αρχή του μερισμού αποτυπώνεται ευκρινώς, καθώς το άρθρο 15 § 1 ν. 2121/1993 προβλέπει ότι «η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος και οι συμβάσεις εκμετάλλευσης του δικαιώματος αυτού μπορούν να είναι περιορισμένες από την άποψη των εξουσιών, του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος ή των μέσων εκμετάλλευσης». Βλ. και ΕφΑθ 5919/2011, ΔΕΕ 2012. 327, με σημ. *Κυπρούλη*, ΔΔΕ 2012. 329· ΕφΑθ 8532/2006, ΔΕΕ 2007. 924, με σημ. *Κυπρούλη*· ΕφΑθ 8138/2000, ΔΕΕ 2001. 60, με παράτ. *Κυπρούλη*, ΔΕΕ 2001. 67· ΜΠρΠειρ 5745/2002, ΔιΜΜΕ 2004. 98.

¹⁶⁸ Βλ. *Μαρίνο*, ό.π., ΔΕΕ 2005. 660 επ., ο οποίος, ωστόσο, καταλήγει στο πόρισμα αφενός ότι στο σήμα η έννοια του μερισμού ισχύει υπό ελαφρώς διευρυμένη μορφή σε σχέση με τα λοιπά άλλα αγαθά λόγω του γενικού δικαιώματος χρήσης που παρέχει ο νομοθέτης στο δικαιούχο και αφετέρου ότι η έννοια του μερισμού στο σήμα υπόκειται σε στενότερα εκ των πραγμάτων όρια από αυτά της ευρεσιτεχνίας ή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας λόγω της ανάγκης ασφάλειας των

μέρει. Τούτο καταρχήν σημαίνει ότι η μεταβίβαση δύναται να είναι ολική, εάν αφορά το σύνολο των εξουσιών του εκάστοτε δικαιώματος ή μερική, εάν αφορά ορισμένες μόνον (μία ή περισσότερες) απορρέουσες εξουσίες εκ των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (όπως λ.χ. η εξουσία αναπαραγωγής του πνευματικού έργου στον Α, η εξουσία διανομής στον Β ή η εξουσία εισαγωγής/εξαγωγής των σηματοδοτούμενων προϊόντων στον Α και η εξουσία επίθεσης του σήματος σε εμπόρευμα, συσκευασία ή περικάλυμμα στον Β) (μερισμένη μερική μεταβίβαση από την άποψη των εξουσιών).

i. Ολική μεταβίβαση

Η μεταβίβαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας νοείται κατ' αρχήν ως ολική μεταβίβαση των περιουσιακών δικαιωμάτων/εξουσιών που οδηγεί σε πλήρη αλλαγή σφαιρών της έννομης θέσης ή του δικαιώματος. Ο μεταβιβάζων αποξενώνεται πλήρως από το δικαίωμά του και ο νέος κτήτωρ το αποκτά καθ' ολοκληρία. Η απώλεια του δικαιώματος από το μεταβιβάζοντα αντιστοιχεί στην πλήρη κτήση του από τον αντισυμβαλλόμενο. Στον κλάδο της πνευματικής ιδιοκτησίας η μεταβίβαση αυτή του περιουσιακού δικαιώματος ως όλου, δηλαδή του συνόλου των περιουσιακών εξουσιών στο διηνεκές και έναντι όλων συνιστά μια ακραία μορφή μεταβίβασης¹⁶⁹, ακριβώς λόγω της αποξένωσης του δημιουργού από το έργο του. Το αρνητικό αυτό αποτέλεσμα απαλύνεται, πάντως, από το γεγονός ότι ο δημιουργός πάντοτε διατηρεί τον προσωπικό δεσμό με το έργο του, αφού το ηθικό δικαίωμα είναι αμεταβίβαστο, ενώ απαγορεύεται η κατάρτιση συμβάσεων που αφορούν το σύνολο των μελλοντικών έργων και παραμένουν στο δημιουργό οι εξουσίες που ήταν άγνωστες κατά το χρόνο μεταβίβασης¹⁷⁰. Οι ηθικές εξουσίες δεν

συναλλαγών και αποτροπής παραπλάνησης του καταναλωτικού κοινού· τον ίδιο, Δίκαιο σημάτων, ό.π., σ. 243-244· Μηνούδη, Συμβατική Αδεια Εκμετάλλευσης Ευρεσιτεχνίας, ό.π., σ. 89 επ· Μίντση, Η μεταβίβαση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας, ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (82-83)· Αντωνόπουλο, Βιομηχανική ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 624, σ. 503-505 (για το σήμα) και αρ. 953, σ. 731-732 (για το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας) τον ίδιο, σε Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη, ό.π., Κεφ. Β': Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, σ. 164 επ· Αργυριάδη, ό.π., σ. 147-148· Λυμπερόπουλο, Το δίκαιο των εφευρέσεων, 2010, σ. 164· πρβλ. Λιακόπουλο, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 156, ο οποίος δέχεται την αρχή του μερισμού μόνον ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, με την επισήμανση ότι δεν ισχύει για τη μεταβίβαση, αλλά μόνο για την παράλληλη κατάθεση και την παραχώρηση άδειας χρήσης σήματος.

¹⁶⁹ Έτσι Καλλινίκου, ό.π., σ. 199· Κοριατοπούλου-Αγγελή, Οι συμβατικοί περιορισμοί στην εκμετάλλευση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, 1994, σ. 4 και 6-7·πρβλ. Κοτσίρη, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 207, οποίος θεωρεί ότι εκτός από ακραία μορφή μεταβίβασης είναι και θεωρητική, διότι στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας κάθε συμβατική μεταβίβαση είναι «συνδεδεμένη με ένα σκοπό», ενώ στην πράξη είναι μάλλον σπάνια, αν όχι ανύπαρκτη, η περίπτωση σύμβασης, ο σκοπός της οποίας να δικαιολογεί μια τόσο εκτεταμένη μεταβίβαση.

¹⁷⁰ Βλ. άρθρο 13 § 5 εδ. β' ν. 2121/1993, το οποίο κατά την ορθότερη άποψη εφαρμόζεται αναλογικά και στην ολική ή μερική μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος· Κουμάντος, Πνευματική

αφήνουν περιθώριο να νοηθεί πλήρης αποσύνδεση από το δημιουργό, με αποτέλεσμα να πρόκειται, κατ' ουσία, για χολή μεταφορική μεταβίβαση¹⁷¹. Αναφορικά με την ολική μεταβίβαση δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας, το δικαίωμα σε βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα και το δικαίωμα στο σήμα, δεν υφίσταται κάποιος ιδιαίτερος περιορισμός¹⁷². Επισημαίνεται, ωστόσο, ακόμα και στην περίπτωση της ολικής μεταβίβασης υφίσταται χρονικός περιορισμός, ο οποίος ταυτίζεται με τη διάρκεια προστασίας εκάστου δικαιώματος πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που επιβληθεί κατάσχεση είτε σε βάρος του πρωτογενούς δικαιούχου (δημιουργού, σηματούχου, κ.λπ.) ο οποίος δεν έχει προβεί σε μεταβίβαση του υπό κατάσχεση δικαιώματος είτε του δευτερογενούς δικαιούχου ο οποίος έχει αποκτήσει το δικαίωμα ή εξουσίες αυτού με ολική μεταβίβαση από τον πρωτογενή, ο αποκτών το δικαίωμα με πλειστηριασμό, ελεύθερη πώληση ή συμψηφισμό της απαίτησης¹⁷³ δεν μπορεί να το απολαύσει πέραν της διάρκειας προστασίας που προβλέπεται για κάθε δικαίωμα (με εξαίρεση το σήμα επί του οποίου χωρεί δυνατότητα ανανέωσης).

ii. Μερική μεταβίβαση

Οι πολλαπλές εξουσίες με τις οποίες ο νομοθέτης εξοπλίζει το περιεχόμενο του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος σε ένα άυλο αγαθό είναι ένδειξη των πολλών, επάλληλων ή παράλληλων δυνατοτήτων εκμετάλλευσης¹⁷⁴ που παρέχει κάθε δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας¹⁷⁵. Παρέχεται έτσι στο δικαιούχο η δυνατότητα μερισμού του δικαιώματός του, εφόσον οι ενέργειες εκμετάλλευσης του δικαιώματος

Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 323· *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 215 και σ. 229· *Καλλινίκου*, *ibidem*· *Κοριατοπούλου-Αγγελή*, Οι συμβατικοί περιορισμοί στην εκμετάλλευση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 6· *Σταυρίδου*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, σ. 169· *την ίδια*, ό.π., ΔΕΕ 2003. 266· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 12, αρ. 7, σ. 319· ΕφΑθ 8532/2006, ΔΕΕ 2007. 924, με παράτ. *Κυπρούλη*· ΜΠρΑθ 5091/2008, ΔιΜΜΕ 2009. 211, με σημ. *Κοριατοπούλου-Αγγελή*, ΔΕΕ 2007. 213.

¹⁷¹ Έτσι, *Μαρίνος*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, Εισήγηση στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, περιληφθείσα στην έκδοση «Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, στο δίκαιο του ανταγωνισμού και της προστασίας του καταναλωτή», 2011, σ. 56.

¹⁷² Βλ., ωστόσο, την επιφύλαξη ως προς την μεταβίβαση των ηθικών εξουσιών του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω (σ. 38).

¹⁷³ Βλ. άρθρο 1024 § 1 ΚΠολΔ.

¹⁷⁴ Εξάλλου, όπως παρακάτω θα διαπιστωθεί, οι μορφές εκμετάλλευσης, αλλά και η έκταση/έντασή τους υπερβαίνουν κατά πολύ την εκμετάλλευση και τον τρόπο εκμετάλλευσης των «πραγμάτων» υπό την έννοια του ΑΚ, καθώς είναι περιπλοκότεροι και πολυσχιδείς.

¹⁷⁵ Έτσι, *Μαρίνος*, Ο μερισμός εξουσιών στο δίκαιο των σημάτων – συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις στην ερμηνεία της άδειας χρήσης, ΔΕΕ 2005. 660.

είναι από οικονομική άποψη αυτοτελείς¹⁷⁶. Έτσι, είναι εφικτή η ταυτόχρονη μεταβίβαση ορισμένων επιμέρους εξουσιών αυτοτελώς σε διαφορετικά πρόσωπα¹⁷⁷, με αποτέλεσμα να προκύπτουν περισσότεροι επιμέρους δικαιούχοι του ίδιου δικαιώματος (αλλά διαφορετικών εξουσιών) στο δευτερογενές επίπεδο, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν κατ' αρχήν αντικείμενο αυτοτελούς κατάσχεσης.

iii. Λοιπές εκφάνσεις του μερισμού

Επιπρόσθετα, τόσο η ολική όσο και η μερική μεταβίβαση κάθε μιας από τις παραπάνω εξουσίες μπορεί να είναι περιορισμένη από την άποψη του τόπου¹⁷⁸, της διάρκειας¹⁷⁹, της έκτασης ή των μέσων εκμετάλλευσης (λ.χ. ο Γ αποκτά την εξουσία έντυπης αναπαραγωγής και διανομής (έκδοσης) ενός λογοτεχνικού έργου για μία μόνο έκδοση και ο Δ αποκτά το δικαίωμα παρουσίασης ενός θεατρικού έργου για συγκεκριμένο αριθμό παραστάσεων ή κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου 2018 ή ο Γ, αδειούχος σήματος, αποκτά την εξουσία σηματοδότησης, διαφήμισης και θέσης σε κυκλοφορία μόνο για τη Βόρεια Ελλάδα)¹⁸⁰. Εφόσον, λοιπόν, σύμφωνα με τα παραπάνω, η σύμβαση μεταβίβασης περιέχει κάποιον περιορισμό, είτε ως προς τον αριθμό των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών εξουσιών ή/και ως προς την έκταση, τη χρονική διάρκεια κ.λπ. μίας ή περισσότερων από αυτές, γίνεται λόγος για περιορισμένη μεταβίβαση, όρος που χρησιμοποιείται σε όλους τους κλάδους της διανοητικής ιδιοκτησίας και κρίνεται ιδιαίτερα δόκιμος¹⁸¹.

¹⁷⁶ Βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 213· *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 501, σ. 225.

¹⁷⁷ Βλ. *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 12, αρ. 5, σ. 317· ΕφΑθ 143/2004, ΔΕΕ 2004. 415, με σημ. *Κυπρούλη* = ΕπισκΕΔ 2004. 481 με εισαγ. σημ. *Παμπούκη*.

¹⁷⁸ Εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί τοπικός περιορισμός, η άδεια ισχύει για την ελληνική επικράτεια (έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 527, σ. 243)· πρβλ. *Σημίτη*, Το δικαίωμα επί της εφευρέσεως, 1968, σ. 279· *Μίντση*, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (83), οι οποίοι εκτιμούν ότι δεν επιτρέπεται η περιορισμένη μεταβίβαση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας να συνίσταται στη μεταβίβαση του δικαιώματος για συγκεκριμένη μόνο περιοχή, δεχόμενος ότι κάτι τέτοιο είναι επιτρεπτό στην άδεια εκμετάλλευσης.

¹⁷⁹ Στη μεταβίβαση περιουσιακών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας το άρθρο 15 § 2 ν. 2121/1993 προβλέπει ρητά ότι «αν δεν καθορίζεται η διάρκεια της μεταβίβασης ή των συμβάσεων ή της άδειας εκμετάλλευσης και αν κάτι διάφορο δεν προκύπτει από τα συναλλακτικά ήθη, η διάρκεια αυτή θεωρείται ότι περιορίζεται σε πέντε χρόνια», ενώ αντίθετα στα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας εφόσον δεν υπάρχει ρητή μνεία ή δεν συνάγεται από τη σύμβαση, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι εν αμφιβολία, η διάρκεια της σύμβασης διαρκεί όσο και η προστασία του εκάστοτε δικαιώματος (έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 526, σ. 243· *Αντωνόπουλος*, Βιομηχανική ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 953, σ. 731).

¹⁸⁰ Βλ. *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη*, *ibidem*· *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., σ. 243-244· ΕφΑθ 8138/2000, ΔΕΕ 2001. 60, με σημ. *Κυπρούλη* ΔΕΕ 2001. 67.

¹⁸¹ Βλ. *Μαρίνο*, Η αποκλειστική δισκογραφική σύμβαση – συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις για τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος του εκτελεστή – ερμηνευτή καλλιτέχνη, ΧρΙΔ 2002. 289 (290)· *τον ίδιο*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., σ. 243· *Νικολόπουλο*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού

γ. Μεταβίβαση δια συμβάσεως (εν ζωή)

Ο συνηθέστερος τρόπος μεταβίβασης είναι η συμβατική μεταβίβαση¹⁸². Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για (εκπαιητική) σύμβαση μεταβίβασης¹⁸³, με την οποία μεταβιβάζεται το δικαίωμα στο σύνολό του ή ορισμένες μόνο εξουσίες που απορρέουν από αυτό, με ή χωρίς χρονικούς, εδαφικούς ή άλλους περιορισμούς, κατ' εφαρμογήν της αρχής του μερισμού που αναφέρθηκε πιο πριν. Η συμβατική μεταβίβαση συνιστά ιδιαίτερο τρόπο οικονομικής αξιοποίησης – υπό την ευρεία του όρου έννοια – των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ο οποίος αφενός διακρίνεται από τις συμβάσεις ή άδειες εκμετάλλευσης¹⁸⁴ και αφετέρου λειτουργεί ως «μηχανισμός» μεταβίβασης και στο χώρο των αποκλειστικών συμβάσεων ή αδειών εκμετάλλευσης¹⁸⁵.

Κάθε αντικείμενο υπό το καθεστώς του ΑΚ μεταβιβάζεται με το συνδυασμό ενοχικής και εκπαιητικής δικαιοπραξίας¹⁸⁶. Η ειδική νομοθεσία που ρυθμίζει κάθε επιμέρους δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας δεν τροποποιεί το βασικό αυτό κανόνα, που διέπει κάθε περιουσιακή μεταβίβαση οιασδήποτε μορφής, ολική ή μερική. Η υποσχετική δικαιοπραξία μπορεί να είναι οποιαδήποτε ενοχική δικαιοπραξία όπως πώληση, ανταλλαγή, δωρεά, εταιρική εισφορά¹⁸⁷ ή μέρος σύμβασης με την οποία

δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, 2005, σ. 317-318. *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 12, αρ. 5, σ. 317· Μηνούδη, Συμβατική άδεια εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, 1987, σ. 35-37, ιδίως υποσ. 28· Μίντση, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (80-81).*

¹⁸² Βλ. εκτενώς *Νικολόπουλο, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., passim· Μαρίνο, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 240 επ· Αντωνόπουλο, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 725 επ.*

¹⁸³ Βλ. Εφαθ 5919/2011, ΔΕΕ 2012. 327, με σημ. *Κυπρούλη, ΔΕΕ 2012. 329· Εφαθ 8532/2006, ΔΕΕ 2007. 924, με παράτ. Κυπρούλη· Εφαθ 4499/2000, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠραθ 2122/2004, ΔιΜΜΕ 2005. 100, με παράτ. Τσίγκου.*

¹⁸⁴ Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται από το ότι σύμφωνα με τη κρατούσα άποψη (*Κουμάντος, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 197, 315· Κοτσίρης, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 277, σ. 204· Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο – Ειδικό μέρος Ι, ό.π., § 46, αρ. 5· Μαρίνος, ό.π. σ. 139· Νικολόπουλος, ό.π., σ. 29, 41· Εφαθ 8532/2006, ό.π.· Εφαθ 8138/2000, ό.π.· ΜΠραθ 2122/2004), η έννοια της μεταβίβασης του δικαιώματος είναι ασυμβίβαστη με την ανάληψη υποχρέωσης εκμετάλλευσης οποιασδήποτε μορφής.*

¹⁸⁵ Βλ. *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 12, αρ. 15, σ. 323· Μαρίνο, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 242· τον ίδιο, ό.π., Η αποκλειστική δισκογραφική σύμβαση – συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις για τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος του εκτελεστή – ερμηνευτή καλλιτέχνη, ΧρΙΔ 2002. 289 (290).*

¹⁸⁶ Βλ. *Μαρίνο, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 473, σ. 224, ο οποίος επισημαίνει ότι: «Η δογματική διάκριση μεταξύ τους είναι ο αρχιμήδειος τόπος για μια ενιαία συστηματική ρύθμιση κτήσεως και εκμετάλλευσσεως κάθε αγαθού σε ολόκληρο το ιδιωτικό δίκαιο. Επεμβαίνει συμπληρωματικά εκεί όπου η ειδική νομοθεσία αφήνει κενά ή δεν διαθέτει καθόλου ρύθμιση. Αυτό ισχύει και για τα άυλα αγαθά ως ειδική νομοθεσία που ρυθμίζει ειδικά περιουσιακά δικαιώματα με τη μορφή του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος».*

¹⁸⁷ ΕφΘεσ 2331/2006, ΕπισκΕΔ 2006. 1180 επ., με παρατ. *Παμπούκη.*

πωλείται η επιχείρηση. Με αυτήν ο δικαιούχος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας αναλαμβάνει να μεταβιβάσει στον αντισυμβαλλόμενο το σύνολο ή μέρος των εξουσιών του δικαιώματός του¹⁸⁸. Με την εκποιητική δικαιοπραξία μεταβιβάζεται στον αντισυμβαλλόμενο το άυλο δικαίωμα. Στην πράξη, η σύναψη των δύο αυτών συμβάσεων θα συμπίπτει χρονικά, με την έννοια ότι δεν γίνεται νομικά επιβεβλημένη η διάκριση μεταξύ τους, παρά τη θεμελιώδη διαφορά προϋποθέσεων και εννόμων συνεπειών¹⁸⁹.

Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, στην εκποιητική δικαιοπραξία εφαρμόζονται οι διατάξεις για την εκχώρηση (455, 470 ΑΚ), στο μέτρο που εναρμονίζονται με τη φύση του μεταβιβαζόμενου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας¹⁹⁰. Συνέπεια της εφαρμογής των διατάξεων αυτών είναι -μεταξύ άλλων- ότι ως δικαιώματα εκχωρητά, τα δικαιώματα αυτά είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁹¹. δεύτερον, ότι υφίσταται αδυναμία καλόπιστης κτήσης από μη κύριο και τρίτον, ότι η εκποιητική σύμβαση εκχώρησης καθίσταται αναιτιώδης¹⁹², με αποτέλεσμα να μην εξαρτάται ούτε να επηρεάζεται το έγκυρο της εκχώρησης από την ιδιαίτερη σχέση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα. Τα μέρη, ωστόσο, μπορούν να εξαρτήσουν την εγκυρότητα της υποσχετικής δικαιοπραξίας ή ρητώς να συμφωνήσουν να θεωρηθούν αμφοτέρως ως μία ενότητα¹⁹³.

Οι συνέπειες αυτές, όπως είναι φυσικό, ασκούν ιδιαίτερη επιρροή όχι μόνο στον κατασχετό χαρακτήρα των δικαιωμάτων, αλλά και στην εγκυρότητα τυχόν επιβληθείσας κατάσχεσης, ιδίως από την άποψη της ύπαρξης στο πρόσωπο του καθού

¹⁸⁸ Αμφισβητείται το κατά πόσο η υποσχετική δικαιοπραξία μπορεί να αντιστοιχεί στην (αποκλειστική) σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης, βλ. κατωτέρω υπό σ. 49 επ.

¹⁸⁹ Έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 473, σ. 224.

¹⁹⁰ Έτσι, *Κοτσίρης*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 207· ο ίδιος σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 538· *Αργυριάδης*, ό.π., σ. 135· *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 198· *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 245· ο ίδιος, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., σ. 224-225· *Νικολόπουλος Ι.*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 118· *Μελάς*, Η μεταβίβαση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ΝοΒ 1988. 245· *Μάνθος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., § 15, σ. 202· *Λιακόπουλος*, ό.π., σ. 242· *Αντωνόπουλος*, σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 158· ο ίδιος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, σ. 833· *Μίντσης*, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (85-86)· ΑΠ 1065/2014, ΔΕΕ 2015. 28 = ΧρΙΔ 2015. 44. Αντίθ. υπέρ της αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων για τη μεταβίβαση κυριότητας κινητού πράγματος (1034 επ. ΑΚ) *Κουμάντος*, ό.π., σ. 191· ΕφΑθ 5919/2011, ΔΕΕ 2012. 327, με μη σύμφωνες παρατηρήσεις *Κυπρούλη*.

¹⁹¹ Έτσι, *Κοτσίρης*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 282, σ. 207.

¹⁹² Ο αναιτιώδης χαρακτήρας γίνεται δεκτός στα σήματα (βλ. *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 475, σ. 224-225· *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 630, σ. 510), στην ευρεσιτεχνία (βλ. *Μίντση*, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 16 (1995). 77 (86)) και στη μεταβίβαση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε δευτερογενές επίπεδο (βλ. Βλ. *Κοτσίρη*, σε *Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη*, ό.π., σ. 538). Για τη μεταβίβαση, ωστόσο, σε πρωτογενές επίπεδο (στην πνευματική ιδιοκτησία) υφίσταται κατ' εξαίρεση, αιτιώδης χαρακτήρας της μεταβίβασης. Βλ. κατωτέρω σ. 57.

¹⁹³ *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 475, σ. 224-225.

η κατάσχεση οφειλέτη της ιδιότητας του δικαιούχου του κατασχόμενου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας.

Όπως αμέσως παρακάτω θα γίνει αντιληπτό, οι δυνατότητες εκμετάλλευσης των άυλων αγαθών υπερβαίνουν την απλή μεταβίβαση δικαιωμάτων επί υλικών αντικειμένων του εμπράγματος δικαίου. Υπό το φως αυτό, κρίσιμο είναι να διερευνηθεί το ερώτημα για το κατά πόσο είναι δυνατή η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας η εξουσία εκμετάλλευσης (ή ακόμα και διάθεσης) των οποίων δεν ανήκει, τουλάχιστον κατά το χρόνο της κατάσχεσης, στον πρωτογενή δικαιούχο, αλλά έχει, εν όλω ή εν μέρει, περιέλθει σε κάποιον τρίτο, το δευτερογενή δικαιούχο.

Με άλλα λόγια, ζήτημα γεννάται αφενός ως προς το κατά πόσο οι δανειστές του δευτερογενούς δικαιούχου είναι σε θέση να ικανοποιηθούν από το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας το οποίο ο τελευταίος εκμεταλλεύεται ως αποκτών/νέος δικαιούχος και αφετέρου κατά πόσο οι δανειστές του πρωτογενούς δικαιούχου είναι σε θέση να επιβάλουν κατάσχεση σε ένα δικαίωμα το οποίο ο τελευταίος έχει διαθέσει δια μεταβίβασης σε τρίτο.

δ. Ειδικά ζητήματα στη μεταβίβαση εν ζωή

ι. Η καταπιστευτική μεταβίβαση

Ειδικά στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας¹⁹⁴ εκτός από τη συμβατική μεταβίβαση με την παραπάνω έννοια, προβλέπεται ειδικά η συμβατική μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους του περιουσιακού δικαιώματος σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης¹⁹⁵ ή ανεξάρτητες οντότητες διαχείρισης¹⁹⁶, με σκοπό τη διαχείριση ή/και την προστασία¹⁹⁷ του από τους τελευταίους. Πρόκειται, ειδικότερα, για καταπιστευτική μεταβίβαση, η οποία λαμβάνει χώρα σε εκτέλεση των λεγόμενων συμβάσεων ανάθεσης διαχείρισης, που χαρακτηρίζονται ως μη γνήσιες συμβάσεις εκμετάλλευσης, αφενός διότι οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν προβαίνουν οι ίδιοι στην εκμετάλλευση του έργου και αφετέρου διότι ελλείπει το στοιχείο της ατομικής διαπραγμάτευσης με τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης¹⁹⁸.

¹⁹⁴ Πρβλ. Μίντση, ό.π., ΕπιστΕπετΑρμ 1995. 77 (92-93) που αναφέρεται στην καταπιστευτική μεταβίβαση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας.

¹⁹⁵ Άρθρο 3α ν. 4481/2017.

¹⁹⁶ Άρθρο 3γ ν. 4481/2017.

¹⁹⁷ Άρθρο 3β ν. 4481/2017.

¹⁹⁸ Βλ. αναλυτικά Ασπρογέρακα-Γρίβα, Σύμβασις εκμεταλλεύσεως έργων λόγου και τέχνης, 1972, σ. 44 επ.· Κουμάντο, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 359 επ.· Κοτσίρη, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας,

Η σύμβαση ανάθεσης φέρει ενοχικό χαρακτήρα και έχει ως αντικείμενο την καταπιστευτική αποκλειστική μεταβίβαση των δικαιωμάτων του δημιουργού, η οποία συνοδεύεται και από παροχή πληρεξουσιότητας προς είσπραξη των απαιτήσεων ή καταπιστευτική μεταβίβαση των ενοχικών αξιώσεων αμοιβής έναντι των χρηστών¹⁹⁹. Εξαιτίας της φύσης της η καταπιστευτική μεταβίβαση δεν επιφέρει εκποίηση του δικαιώματος, δεν συνδέεται με το μεταβιβαστό χαρακτήρα του δικαιώματος και συνεπώς στην πραγματικότητα, δεν αποτελεί τρόπο μεταβίβασης του δικαιώματος του δημιουργού. Δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (ή του συγγενικού δικαιώματος) εξακολουθεί να παραμένει ο δημιουργός (ή οι καθολικοί/ειδικοί διάδοχοι αυτού), ο δε οργανισμός ή η οντότητα αποκτά το δικαίωμα για συγκεκριμένο και μόνο σκοπό, ο οποίος ανάγεται στη διαχείρισή του.

Εκ τούτου συνάγεται ότι οι δανειστές του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης δεν δύνανται να επιβάλουν κατάσχεση σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τα οποία τελούν υπό τη διαχείριση του οργανισμού. Επιτρεπτή κρίνεται, ωστόσο, η επιβολή κατάσχεσης από τους δανειστές του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης εις χείρας των χρηστών²⁰⁰ ως τρίτων για τις απαιτήσεις που ο οργανισμός δικαιούται να εισπράξει διαχειριζόμενος τα δικαιώματα του δικαιούχου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αντίστοιχα, οι δανειστές του δημιουργού δεν εμποδίζονται να επιβάλουν κατάσχεση εις χείρας του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης ως τρίτου για τις χρηματικές απαιτήσεις που ο δημιουργός διατηρεί έναντι του τελευταίου.

ii. Η αυτοδίκαιη μεταβίβαση

Στο πεδίο, επίσης, της πνευματικής ιδιοκτησίας ενδιαφέρει και η αυτοδίκαιη μεταβίβαση (*cessio legis*). Πιο συγκεκριμένα, σε ορισμένες περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο περιπτώσεις η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ως όλου ή ορισμένων εξουσιών που απορρέουν από αυτό επέρχεται αυτοδικαίως, ως παρεπόμενη συνέπεια μιας άλλης συμφωνίας (σύμβαση εργασίας ή σύμβαση εντολής).

Χαρακτηριστική περίπτωση εκ του νόμου μεταβίβασης πνευματικών δικαιωμάτων εντοπίζεται στις συμβάσεις μισθωτών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 8 ν.

ό.π., σ. 237 επ.: *Καλλινίκου*, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, ό.π., σ. 321 επ.: *Σταυρίδου*, ό.π., σ. 93 επ.: *Νικολόπουλο*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 246 επ.: *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 235-237, ιδίως αρ. 531, σ. 236: *Λεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 12, αρ. 32, σ. 333.

¹⁹⁹ Έτσι, *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 532, σ. 236-237.

²⁰⁰ Για την έννοια του χρήστη βλ. άρθρο 3ιγ' ν. 4481/2017.

2121/1993 ορίζει ότι επί έργων που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος είναι ο δημιουργός. Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, στον εργοδότη μεταβιβάζονται αυτοδικαίως εκείνες μόνο οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Κατά συνέπεια, οι δανειστές του εργοδότη μπορούν να επιβάλουν κατάσχεση σε βάρος του τελευταίου μόνο ως προς τις εξουσίες που έχουν μεταβιβαστεί σε αυτόν και στην έκταση, φυσικά, που να μη θίγεται το ηθικό δικαίωμα του μισθωτού. Παράλληλα, το άρθρο 40 ν. 2121/1993 προβλέπει ότι το περιουσιακό δικαίωμα σε πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή, που δημιουργήθηκε από μισθωτό σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ή σύμφωνα με τις οδηγίες του εργοδότη του, μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Ως εκ τούτου, δεν τίθενται περιορισμοί στην κατάσχεση του προγράμματος υπολογιστή σε περίπτωση που οφειλέτης είναι ο εργοδότης.

Σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία²⁰¹ και τη νομολογία²⁰² άποψη, στις περιπτώσεις αυτοδίκαιης μεταβίβασης εντάσσεται και η μεταβίβαση περιουσιακών εξουσιών που επέρχεται, ελλείψει αντίθετης συμβατικής πρόβλεψης, στις συμβάσεις οπτικοακουστικής παραγωγής (άρθρο 34 § 1 και 2 ν. 2121/1993). Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, στη σύμβαση ανάμεσα στον παραγωγό και τους δημιουργούς των επιμέρους συμβολών (π.χ. σεναριογράφο, διευθυντή φωτογραφίας, σκηνογράφο, ενδυματολόγο, ηχολήπτη) που ενσωματώθηκαν σε οπτικοακουστικό έργο πρέπει να ορίζονται οι συγκεκριμένες εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα που μεταβιβάζονται στον παραγωγό. Στην αντίθετη περίπτωση, η σύμβαση ανάμεσα στον παραγωγό και τους δημιουργούς των επιμέρους συμβολών (εκτός των μουσικοσυνθετών και των στιχουργών) επιφέρει μεταβίβαση στον παραγωγό εκείνων των εξουσιών που είναι αναγκαίες για την εκμετάλλευση του οπτικοακουστικού έργου σύμφωνα με το σκοπό της σύμβασης. Κατά συνέπεια, οι δανειστές των δημιουργών των επιμέρους συμβολών δεν δύνανται να επιβάλουν κατάσχεση στις περιουσιακές εξουσίες που αυτοδικαίως μεταβιβάστηκαν στον παραγωγό και, αντίστοιχα, οι δανειστές του παραγωγού είναι σε θέση να κατασχέσουν τις

²⁰¹ Βλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 193-194· *Νικολόπουλο*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 246 επ· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 12, αρ. 33, σ. 333.

²⁰² ΕφΑθ 8532/2006, ΔΕΕ 2007. 924, με σημ. *Κυπρούλη*· ΕφΑθ 8138/2000, ΔΕΕ 2001. 60, με σημ. *Κυπρούλη*, ΔΕΕ 2001. 67· ΜΠρΑθ 5091/2008, ΔιΜΜΕ 2009. 211.

περιουσιακές εξουσίες που ο παραγωγός απέκτησε από τους δημιουργούς των επιμέρους συμβολών. Η ρητή μνεία του άρθρου 1022 ΚΠολΔ στην κατάσχεση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών, η οποία τέθηκε προκειμένου να καταδειχθεί ότι δικαιούχος των δικαιωμάτων αυτών καθίσταται ο παραγωγός, ενισχύει τη θέση αυτή²⁰³. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το περιουσιακό δικαίωμα σε σχέση με άλλες χρήσεις των συμβολών παραμένει στους δημιουργούς, εφόσον οι συμβολές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανεξάρτητα από το οπτικοακουστικό έργο²⁰⁴.

iii. Το ζήτημα της μεταβίβασης δικαιωμάτων διά αποκλειστικών συμβάσεων και αδειών εκμετάλλευσης

- Γενικά

Ως σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης²⁰⁵ νοείται η συμφωνία μεταξύ ενός δικαιούχου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας και ενός τρίτου που παρέχει στον τελευταίο αντισυμβαλλόμενο (αδειούχο) αξίωση/δικαίωμα να προβαίνει σε πράξεις εκμετάλλευσης ή χρήσης του, οι οποίες δυνάμει του νόμου επιφυλάσσονται αποκλειστικά στο δικαιούχο, φορέα του δικαιώματος πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Με άλλα λόγια, ο φορέας του απόλυτου και αποκλειστικού (μονοπωλιακού) δικαιώματος επί του σήματος, της ευρεσιτεχνίας κ.λπ., επιτρέπει ή αναθέτει σε τρίτο μέσω του «οχήματος» της άδειας χρήσης και γενικά της σύμβασης εκμετάλλευσης, να συμμετάσχει στην εκμετάλλευσή του²⁰⁶. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ειδικά στην περίπτωση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ο ν. 2121/1993 διακρίνει μεταξύ συμβάσεων εκμετάλλευσης (άρθρο 13 § 1) και αδειών εκμετάλλευσης (άρθρο 13 §2). Η διάκριση αυτή έλκει την καταγωγή της από το γαλλικό δίκαιο²⁰⁷, επικρίνεται ως αμφίβολης πρακτικής σημασίας²⁰⁸ και

²⁰³ Βλ. σ. 1 *in fine*, 2.

²⁰⁴ Άρθρο 34 §2 τελευταίο εδάφιο.

²⁰⁵ Πρβλ. *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, 2007, σ. 240 επ., ο οποίος στο πεδίο των σημάτων ως αντικειμένων συναλλαγής χρησιμοποιεί τον όρο «άδεια χρήσεως εκμεταλλεύσεως ή δικαίωμα χρήσεως».

²⁰⁶ Έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 519, σ. 241.

²⁰⁷ Βλ. σχετικά *Ασπρογέρακα-Γρίβα*, Σύμβασεις εκμεταλλεύσεως έργων λόγου και τέχνης- Μελέτη και δογματική κριτική, 1972, σ. 32-33· *Καλλινίκου*, Παρατηρήσεις υπό την ΜΠρΑθ 4001/1983, ΝοΒ 1983. 1232· *A. Lucas/H.J. Lucas*, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, 3ème éd., Litec, 2006, αρ. 567-568.

²⁰⁸ Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική ιδιοκτησία, ό.π., σ. 246· *τον ίδιο*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, ό.π., σ. 57· πρβλ. *Κοριατοπούλου-Αγγελή*, Οι συμβατικοί περιορισμοί στην εκμετάλλευση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 6-8, η οποία τις εξετάζει υπό το γενικό τίτλο «συμβάσεις εκμετάλλευσης».

δεν συναντάται στους άλλους κλάδους του δικαίου των άυλων αγαθών, καθώς στο δίκαιο των σημάτων ή της ευρεσιτεχνίας είναι γνωστός μόνο ο θεσμός των αδειών – αποκλειστικών ή απλών– εκμετάλλευσης. Στις συμβάσεις εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος του δικαιούχου έχει την υποχρέωση να ασκήσει τις παραχωρούμενες εξουσίες, ενώ στις άδειες εκμετάλλευσης δεν επέχει τέτοια υποχρέωση, άρα η υποχρέωσή του περιορίζεται στην καταβολή της αντιπαροχής²⁰⁹.

Επί απλής άδειας εκμετάλλευσης ο δικαιούχος του άυλου αγαθού διατηρεί το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται και ο ίδιος το αγαθό ή να παρέχει άδειες εκμετάλλευσης και σε τρίτα πρόσωπα, πέραν από τον αρχικό αδειούχο²¹⁰.

Αναφορικά, με τη νομική φύση της απλής σύμβασης ή άδειας εκμετάλλευσης, δεν δημιουργείται ιδιαίτερο ζήτημα, καθώς γίνεται δεκτό ότι έχει ενοχικό χαρακτήρα και δεν επιφέρει μεταβίβαση απόλυτων και αποκλειστικών (περιουσιακών) εξουσιών στον αντισυμβαλλόμενο του πρωτογενούς δικαιούχου²¹¹. Σύμφωνα με την απολύτως κρατούσα άποψη²¹² τόσο στο δίκαιο της πνευματικής όσο και στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η περαιτέρω μεταβίβασή της δεν είναι δυνατή, πλην αντίθετης συμφωνίας. Ως εκ τούτου, οι δανειστές του δικαιούχου απλής άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης δεν είναι δυνατό να επιβάλουν κατάσχεση στο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας το οποίο ο οφειλέτης τους εκμεταλλεύεται δυνάμει απλής άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης. Αντίστοιχα, οι δανειστές του αντισυμβαλλόμενου του αδειούχου, ήτοι του φορέα του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, δεν εμποδίζονται να επιβάλουν κατάσχεση, ακόμα κι αν ο τελευταίος έχει προβεί στην παραχώρηση άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης.

²⁰⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, Πολυζωγόπουλο, Αναγκαστική Εκτέλεση για χρηματικές απαιτήσεις στην Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 121· Μαρίνο, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, ό.π., σ. 57· Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 13, αρ. 4, σ. 346-347.

²¹⁰ Βλ. Αντωνόπουλο, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 952, σ. 730· Μαρίνο, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 535, σ. 246· Λυμπερόπουλο, ό.π., σ. 162.

²¹¹ Έτσι, Αντωνόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 677, σ. 551, αρ. 685, σ. 556 και αρ. 957, σ. 734· ο ίδιος, σε Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη, ό.π., σ. 167 (για την ευρεσιτεχνία), Μαρίνος, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 540, σ. 249· ο ίδιος, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 495, σ. 223· Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2016 ό.π., 47 (για την ευρεσιτεχνία), 173 (για το σήμα)· ο ίδιος, Γνμδ., ΕΕμπΔ 2002. 148· Λιακόπουλος, ό.π., σ. 244· Αργυριάδης, ό.π., σ. 144· Λυμπερόπουλος, ό.π., σ. 162· Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη, ό.π., άρθρο 13, αρ. 16, σ. 353· αντιθ. Κουμάντος, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 324· πρβλ. Κοτσίρη, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 291, σ. 214, που κάνει λόγο για «ενοχικό δικαίωμα εφοδιασμένο με απόλυτη ενέργεια».

²¹² Έτσι, Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 373· Αντωνόπουλος σε Αντωνόπουλο/Γιοβαννόπουλο/Κοτσίρη, ό.π., Κεφ. Β', Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας, σ. 172· Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, *ibidem*· ο ίδιος, Δίκαιο σημάτων, ό.π., αρ. 540, σ. 249· Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη, *ibidem*.

Επί αποκλειστικής άδειας ο δικαιούχος του άυλου αγαθού δεσμεύεται συμβατικά να μην παραχωρεί άλλες άδειες και να μην εκμεταλλεύεται ο ίδιος το δικαίωμά του²¹³. Μόνο ο αδειούχος δύναται να εκμεταλλεύεται το δικαίωμα, εντός φυσικά των τοπικών, χρονικών και κατ' αντικείμενο ορίων που τυχόν έχουν συμφωνηθεί²¹⁴. Η φύση, συνεπώς, της αποκλειστικής σύμβασης ή άδειας εκμετάλλευσης συνίσταται στην παραχώρηση ορισμένων ή (και) όλων των εξουσιών του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας²¹⁵, στην ενάσκηση των οποίων δικαιούται να προβαίνει μόνον ο αντισυμβαλλόμενος του δικαιούχου. Καταρχήν, λοιπόν, φαίνεται ότι η αποκλειστική σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης, όταν δεν υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς (π.χ. από την άποψη των εξουσιών, του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος, κ.λπ.), με δυσκολία διακρίνεται από τη σύμβαση μεταβίβασης του δικαιώματος ως όλου²¹⁶.

- Η αποκλειστική σύμβαση/άδεια εκμετάλλευσης ως υποσχετική δικαιοπραξία για εκποίηση διά μεταβίβασης

Στο πλαίσιο αυτό, έχει τεθεί το ζήτημα της φύσης του δικαιώματος εκμετάλλευσης που αποκτά ο αποκλειστικός αδειούχος-αντισυμβαλλόμενος ως ενοχικό ή απόλυτο (εμπράγματο) και, κατ' επέκταση του σχετικού χαρακτήρα των (αποκλειστικών) αδειών και των συμβάσεων εκμετάλλευσης.

Στις επιμέρους νομοθετικές ρυθμίσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας δεν καθορίζεται ο τρόπος με τον οποίος μεταφέρεται στον αντισυμβαλλόμενο του πρωτογενούς δικαιούχου (δημιουργού, σηματούχου, κ.λπ.) η άσκηση των (περιουσιακών) εξουσιών, στις οποίες αφορά η σύμβαση ή η άδεια εκμετάλλευσης. Έτσι, λοιπόν, ανακύπτει το ερώτημα περί του αν πρόκειται απλώς για παραχώρηση χρήσης (ενοχική φύση) ή για μεταβίβαση εξουσιών («οιονεί εμπράγματη» φύση)²¹⁷.

²¹³ Δεν αποκλείεται, ωστόσο, να συμφωνηθεί ότι η αποκλειστικότητα αφορά μόνο άλλους αδειούχους και όχι τον ίδιο το δικαιούχο (sole licence).

²¹⁴ Βλ. *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 952, σ. 731· *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 243· *Μικρούλεα*, ό.π., σ. 185· *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 533, σ. 246· *Λυμπερόπουλο*, ό.π., σ. 162· *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 9, σ. 349.

²¹⁵ Με την εξαίρεση πάντοτε του ηθικού δικαιώματος, όπου αυτό υφίσταται.

²¹⁶ Βλ. *Δεσποτίδου σε Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 9, σ. 349, όπου υποστηρίζεται ότι διάκριση μεταξύ τους θα μπορούσε να γίνει μόνο με βάση τον επιδιωκόμενο οικονομικό σκοπό. Βλ. επίσης *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 952, σ. 731· *Αργυριάδη*, ό.π. σ. 146· *Μηνούδη*, Συμβατική άδεια εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, ό.π., σ. 6.

²¹⁷ Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 250, 274· *τον ίδιο*, Η αποκλειστική δισκογραφική σύμβαση – συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις για τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος του

Σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία άποψη, η αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης, δημιουργεί ένα απόλυτο δικαίωμα, υπό την έννοια ότι η παραχώρησή της συνεπάγεται την επιβάρυνση του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας²¹⁸. Το απόλυτο δικαίωμα του αποκλειστικού αδειούχου συνιστάται μέσω παράγωγης δημιουργικής κτήσης²¹⁹. Έτσι, σύμφωνα με την άποψη αυτή, προσδίδεται στην αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης ένας «οιονεί εμπράγματος» (erga omnes) χαρακτήρας²²⁰. Ο αποκλειστικός δικαιούχος απολαμβάνει εξ ιδίου δικαίου προστασία έναντι των τρίτων, αλλά ακόμα και έναντι του δικαιοπαρόχου του²²¹. Ο πρωτογενής δικαιούχος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να παραχωρήσει άλλη παράλληλη αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ως προς την παραχωρηθείσα εξουσία ή εξουσίες, ενώ ούτε και ο ίδιος μπορεί να ασκήσει

εκτελεστή – ερμηνευτή καλλιτέχνη, ΧρΙΔ 2002. 289 (290)· *Σταυρίδου*, Παρατηρήσεις υπό την ΠΠρΑθ 5417/2000, ΧρΙΔ 2001. 650· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρης/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 7, σ. 348· επίσης βλ. *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 310, σ. 228, που κάνει λόγο για «εκχώρηση» περιουσιακών εξουσιών στο πλαίσιο της –κατά κανόνα– αποκλειστικής εκδοτικής σύμβασης· πρβλ. όμως *Σταυρίδου*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 174-175· *την ίδια*, Συμβάσεις μελλοντικών έργων – Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 13 παρ. 5 ν. 2121/1993, ΕλλΔνη 1996. 1239, όπου υποστήριζε την άποψη ότι μεταβίβαση περιουσιακών εξουσιών επέρχεται σε εκτέλεση κάθε σύμβασης ή άδειας εκμετάλλευσης, στο αναγκαίο για την πραγματοποίηση της συμφωνημένης εκμετάλλευσης μέτρο.

²¹⁸ Για «απόλυτο χαρακτήρα» της άδειας κάνει λόγο ο *Μαρίνος*, Μερικές σκέψεις για τη νομική φύση της αποκλειστικής άδειας χρήσης σήματος, ΕλλΔνη 2006. 327 επ.· ο *ίδιος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 544, σ. 250· ο *ίδιος*, Γενέθλιον Απ. Γεωργιάδη, τ. ΙΙ, 2006, σ. 1575 επ. και ο *Κοτσίρης*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 286, σ. 189. Ως «περιορισμένο απόλυτο δικαίωμα» χαρακτηρίζεται από τον Αντωνόπουλο, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 960, σ. 735, ο οποίος εκτιμά ότι το δικαίωμα επί της αποκλειστικής άδειας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επικαρπία επί του άυλου αγαθού· πρβλ. επίσης *Λιακόπουλο*, ό.π., σ. 15, ο οποίος κάνει λόγο για «οιονεί περιορισμένο απόλυτο δικαίωμα».

²¹⁹ Έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 544, σ. 250.

²²⁰ Υπέρ του (οιονεί) εμπράγματος χαρακτήρα *Κοτσίρης*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, αρ. 290, σ. 213, ο οποίος κάνει λόγο για «εμπραγματοποίηση»· *Γεωργιάδης*, Ενοχικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος ΙΙ, 2004, §46, αρ. 16· *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 493, σ. 222· ο *ίδιος*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, ό.π., σ. 58· ο *ίδιος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 545, σ. 250-251· *Κοριατοπούλου-Αγγελή*, ό.π., σ. 8· *Σταυρίδου*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, σ. 175· *την ίδια*, Παρατηρήσεις υπό την ΠΠρΑθ 5417/2000, ΧρΙΔ 2001. 650 (651)· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 11, σ. 350· *Χιωτέλλης*, Η σύμβαση έντυπης έκδοσης, σ. 123 επ. και ιδίως 128· *Ρόκας*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2016, αρ. 26, σ. 174· ο *ίδιος*, σε *Περάκη/Ρόκα*, ό.π., σ. 507· ο *ίδιος*, Γνμδ., ΕΕμπΔ 2002. 148· *Αντωνόπουλος*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, α' έκδ, 2002, αρ. 960, σ. 846-847· *Λιακόπουλος*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 245· *Ανυπερόπουλος*, ό.π., σ. 163· *Μηνούδης*, ό.π., σ. 32 επ. Ως προς τη μειοψηφία της νομολογίας που τάσσεται με αυτή την άποψη βλ. ΕφΘεσ 711/2008, Αρμ 2009. 525, με παράτ. *Κουμάνη*, Αρμ 2009. 532, που αναφέρει ότι «η μεταβίβαση των περιουσιακών εξουσιών εκ μέρους του δημιουργού ή η αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης τους, η οποία έχει οιονεί εμπράγματο χαρακτήρα, καθιστά αδύνατη την προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος, με την προϋπόθεση ότι η εκμετάλλευση γίνεται μέσα στα όρια της συμφωνηθείσας χρήσης»· ΕφΑθ 7632/2005, ΝοΒ 2006. 417, που αναφέρει ότι «η μεταβίβαση περιουσιακών εξουσιών με αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης έχει χαρακτήρα εμπράγματος»· βλ. και ΠΠρΑθ 4641/1987, ΕΕμπΔ 1988. 126, η οποία αποφαινεται ότι η άδεια αποκλειστικής εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας έχει οιονεί εμπράγματο χαρακτήρα, με αποτέλεσμα ο αδειούχος να μπορεί να στραφεί κατά των τρίτων.

²²¹ Βλ. *Γεωργιάδη*, ό.π., σ. 615 ως προς την αποκλειστική άδεια ευρεσιτεχνίας· *Μαρίνο*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, ό.π., σ. 58.

το δικαίωμα. Επέρχεται, δηλαδή, ένα «οιονεί εμπράγματο» βάρος (περιορισμός) του δικαιώματος²²². Το «βάρος» αυτό του δικαιώματος ακολουθεί κάθε μεταβίβαση του είτε με συμβατική αιτία είτε με αναγκαστική μεταβίβαση, όπως στην περίπτωση της αναγκαστικής κατάσχεσης.

Με αυτόν τον τρόπο, στην περίπτωση που υιοθετηθεί η άποψη αυτή, ο αποκλειστικός αδειούχος προστατεύεται έναντι των δανειστών του πρωτογενούς δικαιούχου, καθώς η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης για μέρος ή για το σύνολο του δικαιώματος παραμένει σε ισχύ και συνοδεύει το δικαίωμα ακόμα και μετά την εκποίησή του με ελεύθερη διάθεση, με πλειστηριασμό, ή με μεταβίβαση στον επισπεύδοντα²²³. Τούτο δικαιολογείται από το γεγονός ότι η έναντι πάντων ενέργεια ενός απόλυτου δικαιώματος και ειδικότερα ενός κλασικού εμπράγματος δικαιώματος του ΑΚ, πέραν του ότι προστατεύει από τη διάθεση του δικαιώματος σε τρίτους, ανοσοποιεί το δικαίωμα στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Και τούτο γιατί ο φορέας του εμπράγματος δικαιώματος δικαιούται να ασκήσει ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης, αντιτάσσοντας το υπέρτερο εμπράγματο δικαίωμά του επί του αντικειμένου της εκτέλεσης (άρθρο 936 ΚΠολΔ)²²⁴. Διευκρινίζεται, ωστόσο, ότι το «βάρος» αυτό δεν υφίσταται εσαεί, αλλά για όσο χρόνο διαρκεί η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης του άυλου αγαθού, ενώ παράλληλα ενδέχεται η άδεια να είναι και τοπικά περιορισμένη.

Η αντίθετη άποψη, η οποία επικρατεί στη νομολογία²²⁵ και σε μέρος της θεωρίας²²⁶ προκρίνει τον ενοχικό (υποσχετικό) χαρακτήρα των συμβάσεων και των

²²² Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 494, σ. 222· *τον ίδιο*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, ό.π., σ. 58.

²²³ Βλ. *Λιακόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 150: «[...]το δικαστήριο δεν μπορεί να διατάξει την κατάσχεση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας και ως πρόσφορο τρόπο χρηματικής αξιοποίησης την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, αφού η σχετική εξουσία έχει παραχωρηθεί προς τρίτο. Καταφατική όμως είναι η απάντηση όταν έχει παραχωρηθεί απλή άδεια, οπότε μπορεί να διατάξει την παραχώρηση και άλλης απλής άδειας».

²²⁴ Έτσι, *Μαρίνος*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 537, σ. 247-248. Η εξουσία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της αρνητικής διάστασης που περιέχει η αποκλειστική σύμβασης ή άδεια εκμετάλλευσης, ήτοι του δικαιώματος του αποκλειστικού συμβασιούχου ή αδειούχου να αποκρούει κάθε τρίτο, ακόμη και τον ίδιο το δημιουργό, από τα συμφωνημένα τοπικά, χρονικά, κ.λπ. όρια εκμετάλλευσης. Πρβλ. άρθρο 132 4 ν. 4072/2012, σύμφωνα με το οποίο « τις αξιώσεις επί προσβολής του σήματος ασκεί αυτοτελώς και ο αδειούχος χρήσης σήματος, εφόσον συναίνει (όχι υποχρεωτικά εγγράφως) ο δικαιούχος. Όσον αφορά ειδικά τον αποκλειστικό αδειούχο, εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά, ο αποκλειστικός αδειούχος μπορεί, και χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, να ασκήσει αυτοτελώς τις αξιώσεις επί προσβολής σήματος, όταν ο τελευταίος, μολονότι ειδοποιήθηκε για την προσβολή του σήματος, δεν ασκεί τις αξιώσεις του σε εύλογο χρονικό διάστημα».

²²⁵ Βλ. ΠΠρΑθ 2806/2010, ΤΝΠ Νόμος· ΠΠρΑθ 6177/2006, ΕφΑΔ 2008. 185, με παράτ. *Τσίρου*, ΕφΑΔ 2008. 189· ΜΠρΑθ 5091/2008, ΔιΜΜΕ 2009. 211, με παράτ. *Κοριατοπούλου-Αγγελή*, ΔιΜΜΕ 2009. 213, όπου και οι δύο αναφέρουν: «Η διαφορά μεταξύ άδειας και σύμβασης εκμετάλλευσης (και οι δύο αποτελούν υποσχετικές δικαιοπραξίες) [...]»· ΜΠρΘεσ 13055/2008, Αρμ 2009. 412.

αδειών εκμετάλλευσης, όχι μόνο όταν αυτές είναι απλές, αλλά και όταν είναι αποκλειστικές. Με βάση την εν λόγω άποψη, η κατάρτιση τέτοιων συμβάσεων άγει απλώς στη δημιουργία εκατέρωθεν δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και δεν επιφέρει μεταβολή στο πρόσωπο του δικαιούχου. Ο αντισυμβαλλόμενος του πρωτογενούς δικαιούχου (δημιουργού, σηματούχου, κ.λπ.) αναλαμβάνει την ενοχική υποχρέωση και αποκτά το δικαίωμα να ασκήσει εξουσίες που εξακολουθούν και μετά την κατάρτιση της σύμβασης να ανήκουν στον πρωτογενή δικαιούχο²²⁷.

Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που γίνει δεκτός ο ενοχικός χαρακτήρας των αποκλειστικών αδειών και των συμβάσεων εκμετάλλευσης, ο αντισυμβαλλόμενος του πρωτογενούς δικαιούχου-οφειλέτη δεν προστατεύεται (με ανακοπή του άρθρου 936 ΚΠολΔ) έναντι των δανειστών του τελευταίου, με αποτέλεσμα να δύναται να επιβληθεί κατάσχεση σε όλο το δικαίωμα, ακόμα κι αν για κάποιες εξουσίες αυτού υφίσταται αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης. Η άδεια ή σύμβαση αποκλειστικής εκμετάλλευσης θα αποσβεσθεί με την ευδοκίμηση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης.

iv. Το ζήτημα της περαιτέρω μεταβίβασης των αποκτώμενων δικαιωμάτων

Ένα ζήτημα με ιδιαίτερη επίπτωση στο κατασχετό των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στο δευτερογενές επίπεδο σχετίζεται με το μεταβιβαστό ή μη των μεταβιβασθέντων δικαιωμάτων.

Ειδικά στην περίπτωση της πνευματικής ιδιοκτησίας, το άρθρο 13 § 6 ν. 2121/1993 προβλέπει ότι τα δικαιώματα εκείνου που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση ή που αποκτά τη δυνατότητα εκμετάλλευσης δεν μπορούν να μεταβιβαστούν μεταξύ ζώντων χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού. Εκ της διατύπωσης της διάταξης δύναται να συναχθεί ερμηνευτικά ότι αυτή –καταρχήν– αφορά τις αποκλειστικές συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης²²⁸.

²²⁶ Έτσι, *Κουμάντος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 324· *Νικολόπουλος*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., *passim* και ιδίως 91-92, 156, 277· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 4, σ. 346: «Πρόκειται και στις δύο περιπτώσεις [συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης] για υποσχετικές συμβάσεις» (ωστόσο, σε επόμενη σελίδα συντάσσεται με την άποψη περί του οιονεί εμπράγματος χαρακτήρα). Βλ. και αιτιολογική έκθεση ν. 2121/1993, σ. 3, η οποία χαρακτηρίζει ρητά τις συμβάσεις και τις άδειες εκμετάλλευσης ως ενοχικές.

²²⁷ Βλ. *Νικολόπουλο*, ό.π., σ. 92.

²²⁸ Έτσι, *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 521, σ. 232· *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, Πνευματική Ιδιοκτησία – Ληματογραφημένη Ερμηνεία, ό.π., σ. 177· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρης/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 43, σ. 368· *πρβλ.* *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 325· *Κοτσίρη*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ό.π., αρ. 299, σ. 218· *Καλλινίκου*, ό.π., αρ. 131, σ. 202,

Από δικαιοπολιτική άποψη, η τελολογία της διάταξης είναι να θωρακίσει το δημιουργό από μια σειρά μεταβιβάσεων στις οποίες αυτός διαφορετικά δεν θα είχε δικαίωμα επέμβασης²²⁹ ή, κατ' άλλη διατύπωση, να του εξασφαλίσει τη δυνατότητα ουσιαστικού ελέγχου της εκμετάλλευσης του έργου του²³⁰. Απώτερος στόχος είναι να προστατευθεί η προσωπικότητα του δημιουργού και το ηθικό του δικαίωμα επί του έργου ή των έργων, στα οποία οι ενδεχόμενες μεταβιβάσεις αφορούν, αλλά και να διαφυλαχθούν οι περιουσιακές εξουσίες από τυχόν ακατάλληλους δικαιοδόχους, τους οποίους ο ίδιος δεν γνωρίζει και δεν εμπιστεύεται²³¹. Και τούτο διότι οι ιδιαίτερες ιδιότητες του συγκεκριμένου προσώπου (επαγγελματικές ικανότητες, εμπειρία, φήμη, κ.ο.κ.) στο οποίο ο δημιουργός αναθέτει/εμπιστεύεται την εκμετάλλευση του έργου του είναι καθοριστικές για τη διαφύλαξη και την προαγωγή όχι μόνο των ηθικών, αλλά και των οικονομικών του συμφερόντων²³². Λόγω δε της στενής αλληλεξάρτησης ηθικών και περιουσιακών εξουσιών, τα συμφέροντα αυτά είναι συνήθως αλληλένδετα²³³. Εκ των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η αναγκαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 13 § 6 ν. 2121/1993 απηχεί τον αυστηρά προσωπικό (intuitu personae) χαρακτήρα πολλών συμβάσεων εκμετάλλευσης υπό ευρεία έννοια²³⁴.

Συνέπεια του ότι τα δικαιώματα –πλην αντίθετης συμφωνίας²³⁵– είναι σε δευτερογενές επίπεδο αμεταβίβαστα χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού είναι ότι τίθενται περιορισμοί στην κατάσχεσή τους. Πιο συγκεκριμένα, εφόσον υιοθετηθεί η άποψη περί του εμπράγματος χαρακτήρα των αποκλειστικών αδειών και συμβάσεων

οι οποίοι δεν προβαίνουν σε περιορισμό της εφαρμογής της διάταξης στις αποκλειστικές συμβάσεις/άδειες εκμετάλλευσης· βλ. επίσης παρακάτω την αντίθετη άποψη του *Νικολόπουλου*, που περιλαμβάνει και τις συμβάσεις (περιορισμένης) μεταβίβασης.

²²⁹ Έτσι, *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 261.

²³⁰ Έτσι, *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, ό.π., σ. 177· *Νικολόπουλος*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 107· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 44, σ. 368-369.

²³¹ Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 261· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 44, σ. 369· βλ. επίσης *Κοτσίρη*, ό.π., αρ. 293, σ. 215-216, που κάνει λόγο γενικά για «προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας»· πρβλ. όμως *Κουμάντο*, ό.π., σ. 325, που φαίνεται να περιορίζει τη στόχευση της διάταξης στα ηθικής φύσεως δικαιώματα του δημιουργού.

²³² Βλ. *Νικολόπουλο*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 106, 256 επ.· *Δεσποτίδου*, *ibidem*.

²³³ Έτσι, *Δεσποτίδου*, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, ό.π., σ. 151.

²³⁴ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., αρ. 131, σ. 202· *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, ό.π., σ. 177· *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 261· *Δεσποτίδου*, ό.π., σ. 146 επ.· *Χιωτέλλη*, ό.π., σ. 99 επ. και ιδίως 107 για τη σύμβαση έντυπης έκδοσης.

²³⁵ Ο δημιουργός μπορεί, κατ' εξαίρεση να επιτρέψει την περαιτέρω μεταβίβαση, δίνοντας γραπτώς, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 14 ν. 2121/1993, τη συγκατάθεσή του κατά την κατάρτιση της αρχικής σύμβασης ή και αργότερα.

πνευματικής ιδιοκτησίας²³⁶, οι δανειστές του αντισυμβαλλόμενου του δημιουργού ο οποίος εκμεταλλεύεται περιουσιακές εξουσίες του δικαιώματος δυνάμει αποκλειστικής άδειας ή σύμβασης δεν είναι σε θέση να κατασχέσουν τις παραχωρηθείσες περιουσιακές εξουσίες του πνευματικού δικαιώματος, χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού. Δεδομένου του προσωπικού χαρακτήρα της μεταβίβασης των δικαιωμάτων είναι εύλογο ο δημιουργός να μην επιθυμεί την εκμετάλλευση του δικαιωμάτος του από κάποιον τρίτο (π.χ. τον υπερθεματιστή) που δεν γνωρίζει ή/και δεν εμπιστεύεται, με αποτέλεσμα να μην παραχωρήσει τη συναίνεσή του στην επιβολή κατάσχεσης. Ελλείψει συναίνεσης του δημιουργού, η αναγκαστική μεταβίβαση που θα μπορούσε να λάβει χώρα μέσω της κατάσχεσης καθίσταται άκυρη²³⁷, θωρακίζοντας έτσι τις περιουσιακές εξουσίες του δικαιώματος.

Παρατηρείται, δηλαδή, ότι ενώ στα υπόλοιπα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας οι δανειστές του δικαιούχου αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης (δευτερογενούς δικαιούχου εφόσον υιοθετηθεί η άποψη περί του εμπράγματος χαρακτήρα τους) έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν κατάσχεση στα δικαιώματα που παραχωρήθηκαν με την αποκλειστική άδεια (δεδομένης της απουσίας ρητής διάταξης που να απαγορεύει την περαιτέρω μεταβίβαση των αποκτηθέντων δικαιωμάτων), στην περίπτωση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας η δυνατότητα αυτή καθίσταται ισχνή ενόψει της απαιτούμενης συναίνεσης του δημιουργού (πρωτογενούς δικαιούχου). Αντίθετα, στην περίπτωση που οι ειδικοί ή οι καθολικοί διάδοχοι του δημιουργού παραχωρήσουν αποκλειστική άδεια/σύμβαση εκμετάλλευσης πνευματικών δικαιωμάτων σε τρίτα πρόσωπα, οι δανειστές των προσώπων αυτών δεν εμποδίζονται να επιβάλουν κατάσχεση, καθώς η εγκυρότητα της κατάσχεσης δεν εξαρτάται από οιαδήποτε συναίνεση. Το γεγονός μάλιστα ότι για την πλήρη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος δεν απαιτείται η συναίνεση του δημιουργού, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τόσο οι δανειστές του δημιουργού όσο και οι δανειστές του δευτερογενούς δικαιούχου ο οποίος απέκτησε το περιουσιακό δικαίωμα στο σύνολό του δεν εμποδίζονται να επιβάλουν κατάσχεση στο περιουσιακό δικαίωμα.

²³⁶ Βλ. ανωτέρω σ. 51-53.

²³⁷ Βλ. *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 522, σ. 232-233· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 44, σ. 369, που κάνουν λόγο για ακυρότητα της μεταβίβασης.

Κατά μία άποψη²³⁸, η διάταξη του άρθρου 13 § 6 θα πρέπει να εφαρμοστεί αναλογικά και στην περίπτωση της περιορισμένης, από την άποψη των μεταβιβαζόμενων εξουσιών, μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος. Έρεισμα της άποψης αυτής είναι η τελλολογική σκέψη ότι η ίδια σχέση εμπιστοσύνης και η ανάγκη προστασίας του δημιουργού που υφίσταται στις συμβάσεις και τις άδειες εκμετάλλευσης υφίσταται και στην περίπτωση της σύμβασης μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που ερμηνευθεί η διάταξη ως καλύπτουσα και τις περιπτώσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος, η συναίνεση του δημιουργού στην κατάσχεση είναι και εδώ αναγκαία, εκτός φυσικά εάν έχει οριστεί διαφορετικά στη σύμβαση μεταβίβασης στο πρωτογενές επίπεδο.

Σε κάθε περίπτωση, αποκλείεται η αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 13 § 6 όταν ο δημιουργός έχει μεταβιβάσει ρητώς το σύνολο των περιουσιακών του εξουσιών, καθώς στην περίπτωση αυτή υφίσταται σιωπηρή συναίνεση του δημιουργού στην περαιτέρω πλήρη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος²³⁹. Μεταβιβάσεις στο δευτερογενές επίπεδο της εκμετάλλευσης, δηλαδή μεταβιβάσεις μεταξύ δικαιούχων κατά παράγωγο τρόπο, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραπάνω διάταξης. Και τούτο διότι σ' αυτές δεν τίθεται ζήτημα προστασίας του ηθικού δικαιώματος και της προσωπικότητας του δημιουργού²⁴⁰. Τέλος, το γράμμα τη διάταξης του άρθρου 13 §6 δεν καταλαμβάνει μεταβιβάσεις που επέρχονται συνεπεία κληρονομικής διαδοχής²⁴¹.

²³⁸ Έτσι, *Νικολόπουλος*, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 258-259.

²³⁹ Έτσι, *Νικολόπουλος*, *ibidem*, ο οποίος, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι «στην περίπτωση της απεριόριστης μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εξάλλου και της περιορισμένης, όχι όμως από την άποψη των μεταβιβαζόμενων εξουσιών, αλλά από την άποψη του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος και της έκτασης των μέσων εκμετάλλευσης, η συναίνεση του δημιουργού για την περαιτέρω μεταβίβαση εξουσιών που απαρτίζουν το δικαίωμα αυτό σε τρίτα πρόσωπα, θα πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη και ενιαία με τη γενικότερη βούλησή του να καταρτίσει την εν λόγω σύμβαση». Βλ. επίσης *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 524, σ. 233-234· *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, Πνευματική Ιδιοκτησία – Λημματογραφημένη Ερμηνεία, ό.π., σ. 177· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 13, αρ. 47, σ. 371. Πρβλ. *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 326, ο οποίος, καταρχήν, προτείνει να αποκλειστεί η αναλογική εφαρμογή ή, τουλάχιστον, να περιορισθεί σε ακραίες περιπτώσεις προσβολής του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού.

²⁴⁰ Έτσι, *Μαρίνος*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 524, σ. 234· *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, *ibidem*· *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, *ibidem*.

²⁴¹ Βλ. *Καλλινίκου*, ό.π., σ. 202· *Κοριατοπούλου-Αγγελή/Τσίγκου*, *ibidem*· *Δεσποτίδου*, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, ό.π., σ. 152, υποσ. 100.

v. Ο αιτιώδης χαρακτήρας της εκποιητικής σύμβασης μεταβίβασης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας

Όπως σε προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκε²⁴², για τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την εκχώρηση. Μεταξύ των συνεπειών της εκχώρησης περιλαμβάνεται ο αναιτιώδης χαρακτήρας της εκποιητικής δικαιοπραξίας. Εξαιρέση στον κανόνα αυτό αποτελεί η μεταβίβαση περιουσιακών εξουσιών του πνευματικού δικαιώματος σε πρωτογενές επίπεδο, ήτοι από το δημιουργό σε τρίτο πρόσωπο. Εν προκειμένω, ισχύει η αρχή της αιτιώδους σύνδεσης της υποσχετικής προς την εκποιητική δικαιοπραξία, με αποτέλεσμα, το κύρος της μεταβίβασης των περιουσιακών εξουσιών να εξαρτάται από την ύπαρξη και το κύρος της υποσχετικής σύμβασης (λ.χ. πώλησης, δωρεάς)²⁴³. Τούτο σημαίνει ότι εάν η υποσχετική σύμβαση είναι άκυρη, ο αντισυμβαλλόμενος του δημιουργού ουδέποτε αποκτά τις μεταβιβασθείσες εξουσίες ενώ, εάν αυτή λήξει για οποιονδήποτε λόγο (πρόωρα ή μη) ή ακυρωθεί εκ των υστέρων, η νόμιμη αιτία της μεταβίβασης ανατρέπεται και οι εξουσίες που είχαν μεταβιβαστεί επιστρέφουν αυτοδικαία («αυτόματα») στο δημιουργό, χωρίς να απαιτείται η αναμεταβίβασή τους²⁴⁴.

Στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης πρακτική συνέπεια του ότι η εγκυρότητα της εκποιητικής δικαιοπραξίας τελεί υπό τη διαλυτική αίρεση του κύρους της υποσχετικής είναι ότι θα πρέπει πάντοτε να ελέγχεται από τους δανειστές του οφειλέτη-δευτερογενούς δικαιούχου κατά πόσο ο τελευταίος έχει πράγματι αποκτήσει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην περίπτωση που ο δημιουργός δεν μεταβίβασε ποτέ (εγκύρως) εξουσίες του δικαιώματός του ή οι εξουσίες αυτές επέστρεψαν αυτοδικαίως σε αυτόν, έχει δικαίωμα να προσβάλει την αναγκαστική εκτέλεση, ασκώντας ανακοπή του άρθρου 936 ΚΠολΔ, η οποία θα έχει τη μορφή της αναγνωριστικής του δικαιώματος (η πνευματική ιδιοκτησία δεν γνωρίζει διεκδικητική αγωγή) ανακοπής.

²⁴² Βλ. ανωτέρω σ. 45.

²⁴³ Βλ. Σταυρίδου, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, σ. 182· Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, 2003· ΠΠρΑθ 3176/2004, ΤΝΠ Ισοκράτης, που αναφέρει ρητά ότι «η μεταβίβαση της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι αναιτιώδης δικαιοπραξία».

²⁴⁴ Έτσι, Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 244, Νικολόπουλος, Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, ό.π., σ. 184· Σταυρίδου, ό.π., σ. 183· Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, ό.π., σ. 246, υποσ. 61.

ε. Η αιτία θανάτου μεταβίβαση

Τόσο το περιουσιακό δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας²⁴⁵ όσο και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας²⁴⁶ είναι ελευθέρως μεταβιβάσιμα αιτία θανάτου. Η δε αιτία θανάτου μεταβίβαση περιλαμβάνει παράλληλα και το δικαίωμα προσδοκίας στο σήμα²⁴⁷ ή στο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας²⁴⁸. Στην περίπτωση μάλιστα της διαδοχής εξ αδιαθέτου του δικαίωμα της ευρεσιτεχνίας μεταβαίνει στους κληρονόμους τόσο ως προς το περιουσιακό όσο και ως προς το ηθικό περιεχόμενο, αντίθετα με ό, τι συμβαίνει στην πνευματική ιδιοκτησία²⁴⁹. Στην περίπτωση της εξ αδιαθέτου διαδοχής ο κληρονόμος με την επαγωγή της κληρονομίας αποκτά αυτοδικαίως το συνολικό δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, υπεισερχόμενος στη νομική θέση του αποθανόντος πρωτογενούς δικαιούχου²⁵⁰. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι δανειστές του κληρονόμου-δευτερογενούς δικαιούχου να δύνανται να επιβάλουν κατάσχεση στο σύνολο του δικαιώματος, καθώς αυτό απέκτησε ο οφειλέτης τους. Με διάταξη, όμως, τελευταίας βουλήσεως ο κληρονομούμενος μπορεί να διασπάσει το περιεχόμενο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, μεταβιβάζοντας σε διαφορετικούς κληρονόμους διαφορετικές εξουσίες του δικαιώματος που διαθέτει²⁵¹. Κατά συνέπεια, οι δανειστές του κληρονόμου δεν μπορούν να επιβάλουν κατάσχεση στο σύνολο του δικαιώματος, αλλά μόνο σε όσες εξουσίες απέκτησε ο κληρονόμος δανειστής τους με τη διάταξη τελευταίας βουλήσεως του πρωτογενούς δικαιούχου. Διαπιστώνεται, δηλαδή, ότι η μεταβίβαση αιτία θανάτου εγκαθιδρύει τη δυνατότητα κατάσχεσης των δικαιωμάτων σε δευτερογενές επίπεδο κατ' εφαρμογή των διατάξεων περί κληρονομικής διαδοχής.

IV. Η δικαστική απόφαση ως προϋπόθεση για την κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

²⁴⁵ Άρθρο 12 § 1 ν. 2121/1993.

²⁴⁶ Άρθρο 131 § 1 ν. 4072/2012 για το σήμα, άρθρο 12 § 1 ν. 1733/1987 για την ευρεσιτεχνία.

²⁴⁷ Βλ. *Μαρίνο*, Δίκαιο Σημάτων, ό.π., αρ. 480, σ. 226.

²⁴⁸ Βλ. *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 945, σ. 836.

²⁴⁹ Βλ. *Αντωνόπουλο*, *ibidem*.

²⁵⁰ Βλ. *Δεσποτίδου* σε *Κοτσίρη/Σταματούδη*, ό.π., άρθρο 12, αρ. 42, σ. 338.

²⁵¹ Βλ. *Αργυριάδη*, ό.π., σ. 38· *Αντωνόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, ό.π., αρ. 945, σ. 836-837.

1. Ο νομοθετικός λόγος της δικαστικής παρέμβασης

Η Αναθεωρητική Επιτροπή²⁵² έκρινε απαραίτητη τη δικαστική παρέμβαση για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων αφενός λόγω της ανάγκης εξειδίκευσης των δικαιωμάτων που θα μπορούσαν να υπαχθούν στο θεσμό αυτό εξαιτίας του ιδιόμορφου χαρακτήρα τους και των δυσχερειών που η ιδιομορφία αυτή μπορεί να προκαλέσει²⁵³ και αφετέρου λόγω της ανάγκης διασφάλισης μιας ενιαίας διαδικασίας, πριν από την έναρξη της κύριας εκτελεστικής διαδικασίας. Απαραίτητο ήταν, επίσης, να προσδιοριστεί το προσφορότερο μέσο αξιοποίησης του δικαιώματος, προσδιορισμός που μόνο με δικαστική απόφαση θα μπορούσε να λάβει χώρα. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το άρθρο 1023 § 1 ΚΠολΔ, για την κατάσχεση των δικαιωμάτων που πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 1022 απαιτείται προηγούμενη άδεια, ύστερα από αίτηση του επισπεύδοντος δανειστή. Το δε δικαστήριο δύναται να μην επιτρέψει την κατάσχεση, εφόσον κρίνει ότι αυτή είναι δυσχερής ή ασύμφορη (άρθρο 1023 § 2). Παράλληλα, το δικαστήριο είναι αυτό που ορίζει τα, κατά την κρίση του, πρόσφορα μέσα για την αξιοποίηση του δικαιώματος (άρθρο 1024).

Με τις διατάξεις αυτές παρασχέθηκε ευρεία δικαιοπλαστική εξουσία στο δικαστήριο²⁵⁴, το οποίο σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και με βάση τους κανόνες του ουσιαστικού δικαίου που ρυθμίζουν κάθε έννομη σχέση διατάσσει τα προσήκοντα ρυθμιστικά μέτρα κατά την πορεία της εκτέλεσης. Ο δε ειδικότερος κανόνας του άρθρου 1023 § 2, ο οποίος προβλέπει ότι το δικαστήριο μπορεί να μην επιτρέψει καθόλου την κατάσχεση, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η απόφαση του άρθρου 1023 αποσκοπεί στην άσκηση οιοσδήποτε προληπτικού δικαστικού ελέγχου²⁵⁵,

²⁵² Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 498-499· *Κουμάντο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 249· *Μαρίνο*, Πνευματική Ιδιοκτησία, ό.π., σ. 185· ΠΠρΑθ 5144/2009, ΧρΙΔ 2011. 460.

²⁵³ Έτσι, *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 681, σ. 2331-2332· *Μπέης*, Αι διαδικασίες ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ΙΙ, 1969, σ. 397 επ· *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 584· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 27, σ. 301· *Νίκας*, ό.π., αρ. 25, σ. 740· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1217, σ. 286· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 2848· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (8)· ΑΠ 1046/2005, ΧρΙΔ 2005. 991 = ΝοΒ 2006. 70 = ΕΕΝ 2006. 300 = ΕλλΔνη 2007. 166· ΟΛΑΠ 7/2009, Δ 2009. 634, με παρατ. *Μπέη* = ΕφΑΔ 2009. 600, με παρατ. *Κόμνιου* = ΔΕΕ 2009. 784, με παρατ. *Βαρελά* = ΕΠολΔ 2010. 39· ΑΠ 1751/2001, ΕλλΔνη 2002. 1396 = ΕΕΝ 2003. 142· ΜΠρΑθ 5845/2010, ΕΠολΔ 2011. 327, με παρατ. *Κατηφόρη* = ΕΕμπΔ 2011. 823, με παρατ. *Ψαρουδάκη*· ΕιρΘεσ 1886/2014, ΤΝΠ Νόμος.

²⁵⁴ Έτσι, *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 681, σ. 2331· *Νικολόπουλος*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 469· *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 585· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1218, σ. 286-287· ΑΠ 1046/2005, ό.π.· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

²⁵⁵ Δεν αποκλείεται, όμως, και κατά την πορεία της διαδικασίας της εκτέλεσης η προληπτική παρέμβαση του δικαστηρίου για την πρόληψη ή τον εξοβελισμό διαφόρων εμποδίων ή για τη λήψη πρόσφορων μέτρων προς αξιοποίηση του κατασχεθέντος δικαιώματος, όπως από πολλές διατάξεις (βλ. άρθρα. 1024, 1028 § 2, 1029 § 1, 1030, 1033) προκύπτει. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, και η κατασταλτική παρέμβαση του δικαστηρίου κατά τη διαδικασία των άρθρων 933 επ.

προκειμένου σε ένα πρώιμο στάδιο να ερευνάται το εάν ενδείκνυται ή όχι να λάβει χώρα αναγκαστική εκτέλεση²⁵⁶. Ο έλεγχος μάλιστα αυτός δεν περιορίζεται στη νομιμότητα της κατάσχεσης, αλλά επεκτείνεται και στη σκοπιμότητα αυτής καθώς και στη δυνατότητα της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της²⁵⁷.

Εκ των ανωτέρω, συνάγεται ότι η επέμβαση του δικαστηρίου αφενός για την παροχή άδειας για την κατάσχεση και αφετέρου για τον ορισμό των, κατά την κρίση του, πρόσφορων μέσων προς αξιοποίηση του δικαιώματος, διαμορφώνει, κατ' ουσίαν, την όλη εξέλιξη της ουσιαστικής έννομης σχέσης²⁵⁸.

2. Το ειδικότερο αντικείμενο του δικαστικού ελέγχου - Εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας

α. Ο έλεγχος των προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης

Παρά την έλλειψη ρητής πρόβλεψης στο άρθρο 1023, με βάση το σύστημα του ΚΠολΔ και ειδικά ενόψει της προληπτικής δικαστικής παρέμβασης, γίνεται δεκτό τόσο από τη θεωρία²⁵⁹ όσο και από τη νομολογία²⁶⁰ ότι το δικαστήριο ελέγχει καταρχάς τη συνδρομή των προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως οι προϋποθέσεις αυτές απορρέουν τόσο από τις γενικές διατάξεις της αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρα 904 επ. ΚΠολΔ) όσο και από τις ειδικότερες του άρθρου 1022.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας της αίτησης για κατάσχεση άυλων δικαιωμάτων, το δικαστήριο ελέγχει την ενεργητική νομιμοποίηση του αιτούντος, ο οποίος πρέπει να δικαιούται τυπικά και ουσιαστικά να κινήσει την

²⁵⁶ Χαρακτηριστικά μάλιστα αναφέρεται στις συζητήσεις της Αναθεωρητικής Επιτροπής από τον *Φραγκίστα* (ΠρΑνΕπ, σ. 499) ότι «η επέμβαση αυτή [...] θα πρέπει να γίνεται εν αρχή της διαδικασίας, να αποφαίνεται δηλαδή το δικαστήριο εάν ενδείκνυται ή όχι να λάβει χώρα η εκτέλεση», άποψη που επικροτήθηκε από τους *Βαμβέτσο* και *Μητσόπουλο*, οι οποίοι συνέταζαν το σχετικό σχέδιο.

²⁵⁷ Έτσι, *Ράμμος*, Εγχειρίδιον ΙΙΙ, ό.π., σ. 1647· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 27, σ. 301· *Νικολόπουλος*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 469· *Νίκας*, ό.π., αρ. 27, σ. 740-741· *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 585· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 2848· ΑΠ 1751/2001, ό.π.· ΕφΘεσ 2581/2005, ΕπισκΕΔ 2006. 169· ΕιρΘεσ 1683/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

²⁵⁸ Έτσι, *Ράμμος*, ΠρΑνΕπ, σ. 499· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 27, σ. 301.

²⁵⁹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, §681, σ. 2332· *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 585· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 28, σ. 301-302· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 2001· *Νικολόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 468-469· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (9-10)· *Νίκα*, ό.π., αρ. 26, σ. 740· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 3, σ. 2849.

²⁶⁰ Βλ. ΕφΛαρ 412/2012, Δικογραφία 2012. 762· ΕφΘεσ 78/2000, ΕπισκΕΔ 2000. 770· ΜΠρΘεσ 297/2012, ΕλλΔνη 2014. 210· ΜΠρΡοδ 136/2012, ΤΝΠ Νόμος, ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 10756/2003, Αρμ 2003. 1812· ΕιρΘεσ 1683/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

εκτελεστική διαδικασία. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να έχει χρηματική απαίτηση κατά του οφειλέτη, εξοπλισμένη με εκτελεστό τίτλο (έστω και απόφαση που κηρύχθηκε προσωρινώς εκτελεστή κατ' άρθρο 904 § 2 εδ. α' ΚΠολΔ) που έχει περιαφεί τον εκτελεστήριο τύπο καθώς και να έχει προηγουμένως επιδώσει εμπροθέσμως στον οφειλέτη επιταγή προς πληρωμή. Το δικαστήριο ελέγχει ακόμη το βέβαιο και εκκαθαρισμένο της απαίτησης του δανειστή, ώστε να μην υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την εκτελεστότητα του τίτλου, περίπτωση η οποία συντρέχει, αν η απόφαση που επιδικάζει την απαίτηση έχει εξαρτήσει την εκτελεστότητά της από την επέλευση μελλοντικού γεγονότος, οπότε για την έγκυρη έναρξη της αναγκαστικής εκτέλεσης απαιτείται να αποδεικνύεται ότι αυτό έχει ήδη επισυμβεί. Τέλος, ελέγχεται η ύπαρξη αντικειμένου κατάσχεσης, το οποίο υπάγεται στη ρύθμιση του άρθρου 1022, εάν δηλαδή πρόκειται για περιουσιακό δικαίωμα με δικαιούχο τον καθού η εκτέλεση και εάν το δικαίωμα αυτό επιτρέπεται να μεταβιβαστεί²⁶¹.

Αναφορικά με την εξέταση από το δικαστήριο της συνδρομής των γενικών προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης και την εφαρμογή των άρθρων 933 επ. ΚΠολΔ, ο Άρειος Πάγος²⁶² έχει δεχτεί ότι οι ακυρότητες του τίτλου, της προδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης και τα ελαττώματα της απαίτησης²⁶³ δεν μπορούν να προβληθούν στη δίκη που ανοίγεται με την αίτηση του άρθρου 1023. Δικαιολογητικός λόγος αυτού είναι ότι σε διαφορετική περίπτωση θα μεταβαλλόταν η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας σε τακτική, και, παρά τον κανόνα του άρθρου 933 § 1, οι αντιρρήσεις του καθού η εκτέλεση δεν θα εισάγονταν με δικόγραφο

²⁶¹ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1023, §681, σ. 2332· Βαθρακοκόιλη, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 585· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 28, σ. 302· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (9-10)· ΜΠρΡοδ 136/2012, ό.π.· ΕιρΘεσ 1683/2016, ό.π.

²⁶² ΑΠ 1840/2009, ΝοΒ 2010. 737· ΑΠ 1751/2001, ό.π., η οποία χαρακτηριστικά αναφέρει: «Οι ακυρότητες του τίτλου, της προδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης και τα ελαττώματα της απαίτησης θα προβληθούν με βάση το άρθρο 933 επ. ΚΠολΔ και μέσα στις προθεσμίες του άρθρου 934 επ. ΚΠολΔ. [...] Πάντως ενόψει του αντικειμένου της δίκης, [...], δεν επιτρέπεται στη σχετική δίκη να προβληθούν από τον καθού η εκτέλεση οφειλέτη ισχυρισμοί, οι οποίοι αφορούν είτε τη εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου, είτε την απαίτηση. Η προβολή τους [...], θα είναι επιτρεπτή μόνο, εφόσον γίνει δεκτή αίτηση, που θα ασκηθεί αποκλειστικώς με την υπό του άρθρου 933 ΚΠολΔ προβλεπόμενη ανακοπή, η οποία αποτελεί μέσο, που έχει αμυντικό, αλλά και συγχρόνως διαπλαστικό χαρακτήρα, μέσα στην προθεσμία του 934 ΚΠολΔ, που αρχίζει, στην περίπτωση του εδ. α' της § 1 του άρθρου 934 ΚΠολΔ, από την επίδοση από την επίδοση στον καθ' ου η εκτέλεση της αποφάσεως, που διατάζει την κατάσχεση του ειδικού περιουσιακού στοιχείου. Διαφορετική άποψη θα μετέβαλε την κατά το άρθρο 1022 ΚΠολΔ διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας σε τακτική διαδικασία, στην οποία, παρά τον κανόνα του άρθρου 933 παρ. 1 ΚΠολΔ, οι αντιρρήσεις του καθ' ου η εκτέλεση δεν θα εισάγονταν με δικόγραφο ανακοπής, αλλά με τις προτάσεις του. Τέτοια όμως διαφοροποίηση ούτε από το νόμο προκύπτει, αλλά και δεν δικαιολογείται».

²⁶³ Η ΑΠ 1840/2009, ό.π., κάνει συγκεκριμένα λόγο για το ότι «στη δίκη για την κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων δεν καθίσταται αντικείμενο εξέτασης η τελεσιδικώς κριθείσα απαίτηση, ως προς τη γένεσή της και ως προς την ύπαρξή της (και το ύψος αυτής)». Βλ. και ΕιρΘεσ 1683/2016, ό.π.· ΕιρΘεσ 631/2013, ό.π.

ανακοπής, αλλά με τις προτάσεις του. Σύμφωνα με την κρίση του Αρείου Πάγου, οι ανωτέρω ακυρότητες δεν μπορούν να προβληθούν παρά μόνο μέσω της ανακοπής του 933 εντός των προθεσμιών του άρθρου 934 και εφόσον γίνει δεκτή η αίτηση του άρθρου 1023 § 1. Όπως, ωστόσο, σε επόμενο χρόνο θα διαπιστωθεί, η δίκη που ανοίγεται με την αίτηση για την κατάσχεση των δικαιωμάτων του άρθρου 1022 αποτελεί κατ' ουσίαν δίκη περί την εκτέλεση, λόγοι δε πρωτίστως οικονομίας της δίκης θα κατέτειναν στον παρεμπόμποντα προληπτικό έλεγχο των ακυροτήτων του εκτελεστού τίτλου, της προδικασίας και της εκτελούμενης απαίτησης και στο πλαίσιο της δίκης αυτής. Εάν, επομένως, το δικαστήριο που εξετάζει την αίτηση του άρθρου 1023 ΚΠολΔ, διαπιστώσει την έλλειψη γενικής προϋπόθεσης της αναγκαστικής εκτέλεσης, θα απορρίψει μεν την αίτηση παροχής άδειας κατάσχεσης, οι σχετικές, όμως, αντιρρήσεις μπορούν νόμιμα να προταθούν μόνο με την ανακοπή του άρθρου 933, εντός των προθεσμιών που προβλέπει το άρθρο 934²⁶⁴. Η κρίση, όμως, αυτή του δικαστηρίου είναι απλώς ευκαιριακή και γίνεται για τις ανάγκες της διαδικασίας παροχής άδειας για κατάσχεση²⁶⁵. Φυσικός δικαστής, αρμόδιος για την κρίση και την κήρυξη της ακυρότητας των σχετικών διαδικαστικών πράξεων είναι αποκλειστικά ο δικαστής της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ. Κατά συνέπεια, η ανωτέρω προληπτική παρέμβαση του δικαστηρίου δεν αποκλείει την κατασταλτική του παρέμβαση. Ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης και οι λοιποί –πέραν του επισπεύδοντος– δανειστές αυτού δεν στερούνται το ένδικο βοήθημα της ανακοπής προκειμένου να προσβάλουν την εκτέλεση²⁶⁶.

Περιπτωσιολογικά, εάν το δικαστήριο της ανακοπής έχει ήδη αποφανθεί υπέρ ή κατά του κύρους των πράξεων της προδικασίας, της απαίτησης ή/και του εκτελεστού τίτλου, το δικαστήριο του άρθρου 1023 § 1 δεσμεύεται από την κρίση αυτή και δεν δικαιούται να κρίνει αντιθέτως, ούτε καν παρεμπιπτόντως²⁶⁷. Στην περίπτωση που εκκρεμεί η εκδίκαση της ανακοπής κατά της εκτέλεσης κατά το χρόνο συζήτησης της αίτησης του άρθρου 1023 § 1, δεν αποκλείεται το τελευταίο αυτό δικαστήριο να αναβάλει της εκδίκαση της αίτησης μέχρι την τελεσιδικία της δίκης της ανακοπής υπό τους όρους του άρθρου 249²⁶⁸. Η δε κατάργηση της δυνατότητας υποβολής

²⁶⁴ Η 45ήμερη προθεσμία του άρθρου 934 § 1 περ. α' θα αρχίσει από την επίδοση στον καθού η εκτέλεση της απόφασης που επιτρέπει την κατάσχεση.

²⁶⁵ Έτσι, Νίκας, ό.π., αρ. 27, σ. 741-742.

²⁶⁶ Αντίστοιχα εφαρμόζεται και η τριτανακοπή του άρθρου 936 (βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 86, σ. 334).

²⁶⁷ Έτσι Νίκας, ό.π., αρ. 27, σ. 742.

²⁶⁸ Έτσι, Νίκας, *ibidem*.

αίτησης αναστολής της εκτέλεσης κατ' άρθρο 938 ΚΠολΔ (εν προκειμένω, δεν πρόκειται για άμεση εκτέλεση, όπου διατηρήθηκε η δυνατότητα αναστολής) δεν αφήνει περιθώρια για αναστολή εκτέλεσης της απόφασης που παρέχει άδεια για κατάσχεση, ακόμα κι αν εκκρεμεί η ανακοπή του 933.

β. Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας

Στο πλαίσιο του ελέγχου της σκοπιμότητας, το δικαστήριο, ελέγχει εάν είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί η αναγκαστική εκτέλεση ή εάν το αποτέλεσμα της θα είναι ασύμφορο (άρθρο 1023 § 2 ΚΠολΔ) και στην περίπτωση αυτή μπορεί να μην επιτρέψει την κατάσχεση.

Η παραπάνω διάταξη εισάγει με ρητή νομοθετική ρύθμιση δύο εκ των τριών εκφάνσεων της αρχής της αναλογικότητας²⁶⁹. Έτσι, ακόμα κι αν υπάρχουν οι τυπικές προϋποθέσεις της κατάσχεσης, το δικαστήριο, στο πλαίσιο της ευελιξίας που κρίθηκε ότι πρέπει να του παραχωρηθεί, αποκτά μέσω της διάταξης αυτής την ευχέρεια να αρνηθεί να επιτρέψει την κατάσχεση²⁷⁰.

Κατά πρώτο λόγο, λοιπόν, ο δικαστής, στο πλαίσιο άσκησης της δικαιοπλαστικής του εξουσίας, δύναται να απορρίψει την αίτηση όταν είναι δύσκολη η αναγκαστική εκτέλεση, εφαρμόζοντας με αυτόν τον τρόπο την πρώτη έκφανση της αρχής της αναλογικότητας, που είναι η καταλληλότητα του μέσου. Με άλλες λέξεις, στο βαθμό που το δικαίωμα το οποίο κατάσχετα δεν μπορεί ή δεν μπορεί ευχερώς να αξιοποιηθεί, καλείται το δικαστήριο να αρνηθεί να επιτρέψει την κατάσχεσή του, καθώς η κατάσχεση αυτή αποτελεί πράξη εκτέλεσης ακατάλληλη και αντικειμενικά απρόσφορη να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για την ικανοποίηση του δανειστή²⁷¹.

Κατά το αληθινό νόημα της προϋπόθεσης αυτής, ως «δυσκολία» νοείται η δυσχέρεια η αναφερόμενη στην αξιοποίηση του δικαιώματος λόγω της ιδιόμορφης φύσης του και του περιεχομένου του υπό κατάσχεση στοιχείου²⁷² και όχι στη διενέργεια των επιμέρους διαδικαστικών πράξεων της εκτέλεσης²⁷³. Σύμφωνα με

²⁶⁹ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, Η αρχή της αναλογικότητας στην αναγκαστική εκτέλεση, 1991, σ. 617 επ.: *την ίδια*, Αναγκαστική Εκτέλεση II β, ό.π., αρ. 30, σ. 302-303.

²⁷⁰ Έτσι, *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 683, σ. 2335 επ.: *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 30, σ. 303.

²⁷¹ *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 30, σ. 303.

²⁷² Όπως, π.χ., σε περίπτωση κατάσχεσης τίτλου επιχείρησης, ως διακριτικού γνωρίσματος, με συνέπεια την αποκοπή του από την υπόλοιπη επιχείρηση (βλ. ΜΠρΡοδ 490/2013, ΤΝΠ Νόμος).

²⁷³ Το αληθινό νόημα της διάταξης αντλείται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ΚΠολΔ (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 508), όπου η διατύπωση «η δι' εκτελέσεως αξιοποίηση αυτού» που υπήρχε στο αρχικό κείμενο του σχεδίου, αντικαταστάθηκε από την πιο κατάλληλη διατύπωση «η ενέργεια της

μερίδα της νομολογίας²⁷⁴, η διενέργεια αναγκαστικής εκτέλεσης πρέπει να θεωρείται δυσχερής, εφόσον, υπό τα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης, δεν αναμένεται να υπάρξουν ενδιαφερόμενοι πλειοδότες για την απόκτηση του κατασχεθέντος περιουσιακού στοιχείου. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η εκδήλωση πλειοδοτικού ενδιαφέροντος δεν μπορεί ούτε με ασφάλεια να προβλεφθεί ούτε να αποκλειστεί εκ των προτέρων από το δικαστήριο, έτσι ώστε να καθίσταται άνευ εταίρου δυσχερής η αξιοποίηση του κατασχεθέντος περιουσιακού στοιχείου. Κατά συνέπεια, η πιθανότητα μη προσέλευσης πλειοδοτών είναι ορθότερο να θεωρηθεί ως υποθετικό γεγονός, το οποίο ανάγεται στη διενέργεια των επιμέρους πράξεων εκτέλεσης και συνεπώς δεν δύναται να οδηγήσει στην απόρριψη της αίτησης²⁷⁵.

Περαιτέρω, το δικαστήριο έχει την ευχέρεια να μην επιτρέψει την κατάσχεση εάν κρίνει ότι το αποτέλεσμα της θα είναι ασύμφορο. Η διάταξη αυτή καθιερώνει νομοθετικά τη αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια²⁷⁶. Σύμφωνα με αυτή, η ζημία που θα προκληθεί για το συγκεκριμένο οφειλέτη από την κατάσχεση του ειδικού περιουσιακού στοιχείου του δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη με τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, την ικανοποίηση δηλαδή του επισπεύδοντος δανειστή. Στην περίπτωση που οι αρνητικές επιπτώσεις της κατάσχεσης είναι δυσανάλογα επιβαρυντικές για τον οφειλέτη, το δικαστήριο δικαιούται να μην επιτρέψει την κατάσχεση²⁷⁷. Κατά διαφορετική διατύπωση, ασύμφορο θεωρείται το αποτέλεσμα της εκτέλεσης όταν πιθανολογείται ότι η με τον τρόπο αυτό αξιοποίηση του δικαιώματος δεν θα είναι αποδοτική στην απαιτούμενη έκταση, ώστε να ικανοποιηθεί ο δανειστής, αφού ληφθεί υπόψη και η προσφορά ή η θυσία του οφειλέτη²⁷⁸. Μπορεί,

αναγκαστικής εκτελέσεως», χωρίς ωστόσο να αλλάξει το νόημα της διάταξης. Έτσι *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 30, σ. 303, υποσ. 166· *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 683, σ. 2336· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (10)· *Νίκας*, ό.π., αρ. 31, σ. 744-745· *Νικολόπουλος* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2003· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 9, σ. 2851· ΕφΘεσ 205/2008, ΕπισκΕΔ 2008. 760, με σημ. *Παμπούκη*· ΕφΠειρ 367/2001, ΔΕΕ 2002. 66· ΕφΘεσ 1366/2001, Αρμ 2002. 896· ΜΠρΡοδ 490/2013, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος.

²⁷⁴ ΜΠρΘεσ 42297/2007, ό.π.· πρβλ. επίσης ΜΠρΘεσ 24743/1996, Αρμ 1998. 600, η οποία χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «η επίσπευση της εκτελέσεως δεν θα είναι δυσχερής, αφού είναι βέβαιο ότι θα προσέλθουν ενδιαφερόμενοι για την απόκτηση των επίδικων σημάτων, λαμβανομένης υπόψη της μεγάλης κυκλοφορίας αυτών στη Βόρεια Ελλάδα».

²⁷⁵ Έτσι, *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 10, σ. 2851· ΕφΘεσ 205/2008, ό.π.

²⁷⁶ Έτσι, *Κουσουλής* σε *Περάκη*, Το δίκαιο της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, 2009, άρθρο 30, αρ. 7, σ. 664· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 32, σ. 304.

²⁷⁷ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 32, σ. 304.

²⁷⁸ Βλ. *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 683, σ. 2336· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (10)· *Νίκα*, ό.π., αρ. 31, σ. 745· *Νικολόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 469-470· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2003· *Ανδρίτσος/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 11, σ. 2852· ΕφΛαρ 412/2012, ό.π.· ΕφΘεσ 205/2008, ό.π.· ΕφΠειρ 367/2001, ό.π.· ΜΠρΡοδ 490/2013, ό.π.· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ό.π.· ΜΠρΤρικ 1/1987, Δ 1987. 271.

έτσι, να θεωρηθεί ασύμφορη η αναγκαστική εκτέλεση όταν η μικρή αξία του περιουσιακού στοιχείου που επιδιώκεται να κατασχεθεί, καθώς και το πλήθος των δανειστών που θα αναγγελθούν, καθιστούν το βαθμό ικανοποίησης του αιτούντος δανειστή δυσανάλογα μικρό σε σχέση με τη ζημία που θα προκληθεί στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη, ο οποίος θα στερηθεί, για παράδειγμα, τα περιουσιακά δικαιώματα του πνευματικού του δημιουργήματος, χωρίς παράλληλα να απαλλαγεί από τα χρέη του²⁷⁹.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, επί συνδρομής οποιασδήποτε από τις ανωτέρω προϋποθέσεις, η απόρριψη της αίτησης από το δικαστήριο είναι καταρχήν δυνατική και όχι υποχρεωτική. Υπό το πρίσμα αυτό, κρίθηκε ότι ακόμα κι αν ο βαθμός ικανοποίησης του δανειστή δεν θα είναι ο αναμενόμενος, το δικαστήριο μπορεί, κατ' εξαίρεση, να κάνει δεκτή την αίτηση, εάν λόγου χάρη, κρίνει ότι, υπό τα δεδομένα της κρινόμενης υπόθεσης, η κατάσχεση θα λειτουργήσει ως μέσο πίεσης κατά του οφειλέτη για την εκούσια εκπλήρωση των υποχρεώσεών του²⁸⁰. Μολαταύτα, είναι έκδηλο ότι η λύση αυτή είναι αμφίβολης ορθότητας, ιδίως εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση η κατάσχεση παρίσταται ως ασύμφορη και αντίθετη προς τις διατάξεις των άρθρων 25 § 3 του Συντάγματος και 116 ΚΠολΔ, με αποτέλεσμα τυχόν επιβολή της να προσβάλλει την αρχή της αναλογικότητας²⁸¹. Εξάλλου, στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης ενέργειας του δικαστηρίου, δύναται να ερευνηθεί αυτεπαγγέλτως ενδεχόμενη αντίθεση της κατάσχεσης προς οποιαδήποτε διάταξη του ουσιαστικού δικαίου, όπως για παράδειγμα, ενδεχόμενη προσβολή της προσωπικότητας του καθού η κατάσχεση²⁸².

Σύμφωνα με τη μάλλον κρατούσα στη νομολογία άποψη, η ύπαρξη άλλων περιουσιακών στοιχείων του καθού η εκτέλεση, που υπόκεινται σε κατάσχεση βάσει διαφορετικών διατάξεων ή η ύπαρξη άλλου μέσου αναγκαστικής εκτέλεσης, δεν αποτελούν λόγους απόρριψης της αίτησης²⁸³. Το γεγονός μάλιστα αυτό επιβεβαιώνει ότι ο θεσμός της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων δεν φέρει επικουρικό χαρακτήρα.

²⁷⁹ Βλ. και ΜΠρΤρικ 1/1987, ό.π.

²⁸⁰ Βλ. ΕφΠειρ 367/2001, ό.π.

²⁸¹ Έτσι, *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 12, σ. 2852.

²⁸² Έτσι, *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1023, § 681, σ. 2332· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 18, σ. 2850-2851.

²⁸³ ΕφΠειρ 367/2001, ό.π.· ΕφΘεσ 1366/2001, Αρμ 2002. 896· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος. Βλ. επίσης *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2004· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (10).

Ωστόσο, στη θεωρία διατυπώνεται διαφορετική άποψη. Ειδικότερα, γίνεται δεκτό ότι η κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων, στο μέτρο που συνιστά δραστικότητα επέμβαση στην περιουσιακή σφαίρα του οφειλέτη, πρέπει πάντοτε να υποβάλλεται στον έλεγχο της αρχής του ηπιότερου μέσου, η οποία, ως ειδικότερη έκφανση της αρχής της αναλογικότητας, αναγνωρίζεται πλέον ως γενικός όρος της αναγκαστικής εκτέλεσης με συνταγματική κατοχύρωση²⁸⁴. Με βάση την ανωτέρω εκδοχή, η απόρριψη της αίτησης είναι δυνατή όχι μόνο επί συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 1023 § 2, αλλά και όταν είναι εφικτή η ικανοποίηση του δανειστή με άλλα μέσα εκτέλεσης (λ.χ. με κατάσχεση άλλης κινητής ή ακίνητης περιουσίας), τα οποία θεωρούνται ηπιότερα για τον οφειλέτη σε σύγκριση με την κατάσχεση του ειδικού περιουσιακού στοιχείου²⁸⁵. Έχει, πάντως, νομολογηθεί ότι η ευχέρεια ικανοποίησης του αιτούντος δανειστή από άλλα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, ιδίως όταν αυτά είναι πολλαπλάσιας αξίας, μπορεί να καθιστά την κατάσχεση του ειδικού περιουσιακού στοιχείου καταχρηστική, θεμελιώνοντας την κατ' άρθρο 281 ΑΚ ένσταση²⁸⁶.

V. Η διαδικασία έκδοσης της απόφασης

1. Η άσκηση και η εκδίκαση της αίτησης

Η κατάσχεση δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, προϋποθέτει, όπως προαναφέρθηκε, άδεια δικαστηρίου που να τη διατάσσει, η οποία ζητείται με αίτηση του ενεργητικά νομιμοποιούμενου δανειστή²⁸⁷. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για τη εκδίκαση της αίτησης είναι πλέον το Ειρηνοδικείο²⁸⁸, ενώ η κατά τόπον αρμοδιότητα

²⁸⁴ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 31, σ. 303· *Κουσούλη* σε *Περάκη*, Το δίκαιο της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, ό.π., άρθρο 30, αρ. 7, σ. 663-664.

²⁸⁵ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 31, σ. 303· πρβλ. και *Ράμμο*, *Εγχειρίδιον*, ό.π., σ. 1647. Γίνεται δεκτό ότι η ανωτέρω λύση επιβάλλεται ιδίως στην περίπτωση της κατάσχεσης εταιρικών μεριδίων ΕΠΕ, καθώς το δικαίωμα του δανειστή υποχωρεί έναντι του συμφέροντος της εταιρίας για την προάσπιση του προσωπικού της χαρακτήρα, περίπτωση βέβαια, που δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας μελέτης (βλ. *Κουσούλη*, ό.π., σ. 663-664· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 14, σ. 2853).

²⁸⁶ Έτσι ΜΠρΡοδ 392/2005, ΤΝΠ Νόμος· αντίθ. ΕφΑθ 5135/1981, Αρμ 1981. 1035.

²⁸⁷ ΕφΛαρ 412/2012, Δικογραφία 2012. 762· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΑμαρ 389/2016, ό.π.· ΕιρΡοδ 4/2014, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

²⁸⁸ Μέχρι την τροποποίηση του άρθρου 1023 § 1 με το άρθρο 19 § 3 του ν. 4055/2012 αρμόδιο ήταν το Μονομελές Πρωτοδικείο. Η μεταρρύθμιση όμως αυτή είναι αμφίβολο εάν πράγματι συντελεί στην πιο εύρυθμη λειτουργία του θεσμού της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, καθώς ο δικαστής

καθορίζεται από τις κοινές περί δωσιδικίας διατάξεις. Επομένως, κατά τόπον αρμόδιο είναι το δικαστήριο της γενικής δωσιδικίας του καθού η αίτηση οφειλέτη, δηλαδή το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου έχει αυτός την κατοικία του και, αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο, στην περιφέρεια του οποίου έχει τη έδρα του²⁸⁹. Δυνατή πρέπει να θεωρηθεί, εξάλλου, και η άσκηση της αίτησης στο δικαστήριο που συμφωνήθηκε ως αρμόδιο, δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης της κατά τόπον αρμοδιότητας, εφόσον η ρήτρα παρέκτασης αναφέρεται ρητά και ειδικά στις δίκες περί την εκτέλεση²⁹⁰.

Ως προς την ακολουθούμενη διαδικασία, ο νομοθέτης επέλεξε την εφαρμογή των διατάξεων της εκούσιας δικαιοδοσίας, η οποία διέπεται από την αρχές της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών μέσων και της αυτεπάγγελτης ενέργειας του δικαστηρίου²⁹¹. Οι αρχές αυτές συνάδουν με την προστασία του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη επί της κατάσχεσης των ιδιόμορφων αυτών δικαιωμάτων. Γίνεται, ωστόσο, δεκτό ότι η δίκη που διανοίγεται με την αίτηση του άρθρου 1023 § 1 αποτελεί δίκη περί την εκτέλεση²⁹² και ότι συνακόλουθα, θα πρέπει κατά κύριο λόγο να ρυθμίζεται από τους ειδικούς κανόνες του άρθρου 937 ΚΠολΔ, οι οποίοι έχουν κατ' αυτόν τον τρόπο προβάδισμα έναντι

καλείται να σταθμίσει το δυσχερές ή το ασύμφορο της κατάσχεσης και σε περίπτωση που διατάξει αυτή, θα πρέπει επιπρόσθετα να προβεί ενδεχομένως στη χρηματική αποτίμηση άυλων περιουσιακών στοιχείων, η μεταβλητότητα της αξίας των οποίων καθιστά την όλη διαδικασία διόλου ευχερή.

²⁸⁹ Βλ. *Μπέη*, Αι διαδικασίες, ό.π., σ. 492· *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, § 682, σ. 2333· *Γέσιου-Φαλσή*, ό.π., αρ. 34, σ. 306· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 585· *Βαθρακοκοίλης*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 585· *Νίκας*, ό.π., αρ. 28, σ. 742· *Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1224, σ. 288· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (9)· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2849· ΕφΠατρ 809/2008, ΑχΝομ 2009. 371.

²⁹⁰ Έτσι *Ανδρίτσος/Ρεντούλης σε Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2849· για τη συνομολόγηση της ρήτρας παρέκτασης στις δίκες περί την εκτέλεση βλ. αντί άλλων *Νίκα*, Πολιτική Δικονομία, ό.π. 2003, § 18, σ. 256· *Απαλαγάκη*, γνομ., 2002, σ. 1062 επ.

²⁹¹ Μεταξύ άλλων, βλ. *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα(-Αρβανιτάκη)*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., εισαγ. άρθρο 739-866, αρ. 4· βλ. και *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, § 682, σ. 2334· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (9).

²⁹² Ο χαρακτηρισμός αυτός είναι πράγματι ακριβής, καθώς η άδεια για κατάσχεση δίδεται στο πλαίσιο εκκρεμούς κατά του καθού αναγκαστικής εκτέλεσης και μετά από αίτηση του επισπεύδοντος, η οποία εννοιολογικά δεν διαφέρει από την κατ' άρθρο 927 ΚΠολΔ εντολή. Η κατ' άρθρο 1023 § 1 ΚΠολΔ αίτηση αποτελεί ουσιαστικά αίτηση παροχής έννομης προστασίας υπό τη μορφή αναγκαστικής εκτέλεσης. Σύμφωνα με το ισχύον δικονομικό σύστημα, η κατ' άρθρο 927 ΚΠολΔ εντολή-αίτηση απευθύνεται στο δικαστικό επιμελητή, ενώ η κατ' άρθρο 1023 § 1 αίτηση απευθύνεται στο δικαστήριο· βλ. και *Νικολόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 466.

των κανόνων της εκούσιας δικαιοδοσίας²⁹³. Η ανακοπή ερημοδικίας δεν μπορεί, επομένως, να είναι παραδεκτή (937 § 1, περ. β')²⁹⁴.

Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, επειδή η δίκη του άρθρου 1023, αυτή καθαυτή, δεν συνιστά πράξη εκτέλεσης και, ως εκ τούτου, δεν είναι νοητή η προσβολή της με την ανακοπή του άρθρου 933, οι κανόνες των δικών περί την εκτέλεση θα μπορούν να εφαρμόζονται στη διαδικασία της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων μόνο εφόσον δεν αντιβαίνουν στη φύση της προσβαλλόμενης πράξης. Για το λόγο αυτό γίνεται δεκτό ότι η απόφαση του άρθρου 1023 προσβάλλεται με τα ένδικα μέσα που γνωρίζουν οι κανόνες της εκούσιας δικαιοδοσίας²⁹⁵. Οι θεσμοθετηθέντες με τη νέα μορφή του άρθρου 937 § 1 αρ. α, β, όπως η § 1 περιορισμοί δεν μπορούν συνεπώς να τύχουν εφαρμογής στην περίπτωση αυτή, καθώς εκείνοι αφορούν τις αποφάσεις επί της ανακοπής κατά των πράξεων της εκτέλεσης²⁹⁶.

Αναφορικά με το εάν η αίτηση πρέπει να απευθύνεται κατά του καθού η εκτέλεση ή όχι, επικρατεί η άποψη ότι δεν είναι αναγκαίο να απευθύνεται η αίτηση εναντίον του, ούτε πρέπει υποχρεωτικά να κλητεύεται. Χάριν, ωστόσο, της οικονομίας της δίκης, υπό την έννοια της αποφυγής περιττών δικών (όπως λ.χ. με την άσκηση τριτανακοπής), θεωρείται σκόπιμο η αίτηση να απευθύνεται και κατά του καθού η εκτέλεση²⁹⁷. Αξίζει δε να επισημανθεί ότι η απεύθυνση της αίτησης στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη και η κοινοποίηση προς αυτόν επικυρωμένου αντιγράφου με κλήση προς συζήτηση δεν καθιστά τον τελευταίο άνευ ετέρου διάδικο, αφού για να καταστεί τέτοιος, απαιτείται είτε κλήτευση αυτού με διαταγή του δικαστηρίου²⁹⁸ είτε η άσκηση εκ μέρους τους κύριας παρέμβασης²⁹⁹, ενώ η απλή επισημείωση με την κοινοποίηση στον προσδιορισμό της δικασίμου δεν αναπληρώνει την ελλείπουσα

²⁹³ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 35, σ. 307· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 1, σ. 584- 585· *Νικολόπουλο*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 467· *τον ίδιο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 8, σ. 2004· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1227, σ. 288· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 4, σ. 2849· ΕιρΑμαρ 389/2016, ό.π.· ΕιρΡοδ 4/2014, ΤΝΠ Νόμος.

²⁹⁴ ΑΠ 1046/2005, ΧρΙΔ 2005. 991 = ΝοΒ 2006. 70= ΕΕΝ 2006. 300 = ΕλλΔνη 2007. 166· ΑΠ 1163/2002, ΤΝΠ Νόμος.

²⁹⁵ Βλ. αμέσως πιο κάτω σ. 79.

²⁹⁶ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 35, σ. 307-308.

²⁹⁷ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, § 682, σ. 2333· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 2003· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 585· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 33, σ. 305· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1223, σ. 277· *Κιουπτισίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (8)· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 12, σ. 2852· *πρβλ. Αρβανιτάκη* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., εισαγ. 739-866, αρ. 22, σ. 1489.

²⁹⁸ ΑΠ 41/2003, ΧρΙΔ 2003. 445· ΕφΑθ 6399/2006, ΕλλΔνη 2008. 551, 616· ΕιρΑμαρ 389/2016, ό.π.

²⁹⁹ Βλ. *Μητσόπουλο*, Η έννοια της εκουσίας δικαιοδοσίας, 1971, υποσ. 245, σ. 8.

διαταγή του δικαστηρίου³⁰⁰. Ως εκ τούτου, εφόσον ο καθού η κατάσχεση δεν έχει κλητευθεί κατ' άρθρο 748 § 3 ΚΠολΔ και δεν απέκτησε με άλλο τρόπο την ιδιότητα του διαδίκου στη σχετική δίκη, όπως λόγου χάριν, με την προσεπίκληση από το δικαστήριο ή με την άσκηση κύριας ή πρόσθετης παρέμβασης, δεν δικαιούται σε άσκηση ενδίκου μέσου κατά της απόφασης που εκδόθηκε, παρά μόνο σε άσκηση τριτανακοπής, έστω κι αν είχε κληθεί κατά τη συζήτηση της αίτησης με πρωτοβουλία του αιτούντος³⁰¹.

2. Το περιεχόμενο της αίτησης

Για τον προσδιορισμό του ειδικότερου περιεχομένου της αίτησης με την οποία ζητείται να διαταχθεί η κατάσχεση δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας είναι απαραίτητη η καταφυγή στο άρθρο 747 § 2 ΚΠολΔ, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 1023 § 1, η εφαρμοστέα για την κρίση της αίτησης διαδικασία είναι αυτή της εκούσιας δικαιοδοσίας. Κατά συνέπεια, το δικόγραφο της αίτησης, εκτός από τα στοιχεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ, πρέπει να περιέχει και τα αναφερόμενα στο άρθρο 747 § 2.

Συγκεκριμένα, κατά πρώτο λόγο, πρέπει να γίνεται σαφής έκθεση της ενεργητικής νομιμοποίησης του αιτούντος ως δανειστή χρηματικής απαίτησης κατά του καθού η εκτέλεση, καθώς και εξειδικευμένη αναφορά στη συνδρομή των γενικών προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης (εκτελεστός τίτλος, κοινοποίηση επιταγής προς πληρωμή, κ.λπ.), οι οποίες είναι απαραίτητες για να επιτραπεί η κατάσχεση ειδικού περιουσιακού στοιχείου³⁰². Τα στοιχεία της παθητικής νομιμοποίησης του καθού η αίτηση και η εκτέλεση οφειλέτη πρέπει, επίσης, να αναφέρονται.

³⁰⁰ Άλλωστε, είναι συγκεκριμένοι οι τρόποι με τους οποίους προσλαμβάνεται στην εκούσια δικαιοδοσία η ιδιότητα του διαδίκου και αυτοί είναι οι ακόλουθοι: α) με την υποβολή της αίτησης για την εκδίκαση ορισμένης υπόθεσης της εκούσιας δικαιοδοσίας, β) με την κλήτευση τρίτων στη διαδικασία, κατόπιν διαταγής του αρμόδιου δικαστηρίου (748 § 3), γ) με την προσεπίκληση τρίτων κατόπιν πρωτοβουλίας του διαδίκου ή αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο (753 ΚΠολΔ), δ) με την άσκηση κύριας ή πρόσθετης παρέμβασης, ε) με την άσκηση τριτανακοπής κατά τα άρθρα 773, 583 επ. ΚΠολΔ (βλ. *Μητσόπουλο*, Η έννοια της εκούσιας δικαιοδοσίας, 1971, υποσ. 245, σ. 8· *ΕιρΑμαρ* 389/2016, ό.π.).

³⁰¹ Έτσι, *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 5, σ. 2849-2850· ΕφΘεσ 2219/1997, Αρμ 1997. 1479· πρβλ. ως προς την απόκτηση της ιδιότητας στου διαδίκου στη δίκη του άρθρου 1023 και τις ΑΠ 41/2003, ΧρΙΔ 2003. 445, με παράτ. *Καστήσιου*· ΕφΑθ 9403/1995, ΕΔΠ 1996. 267.

³⁰² Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, § 682, σ. 2333· *Βαθρακοκόλη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 585· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 33, σ. 305· *Νίκα*, ό.π., αρ. 29, σ. 743· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1223, σ. 287· *Κιουπτιδίου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (8).

Αναγκαίο, ακόμα, στοιχείο του δικογράφου της αίτησης αποτελεί η ακριβής περιγραφή του αντικειμένου της κατάσχεσης και ειδικότερα, του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας του καθού η εκτέλεση, η κατάσχεση του οποίου ζητείται. Το υποκείμενο σε κατάσχεση δικαίωμα θα πρέπει να περιγράφεται επαρκώς και να εξειδικεύεται σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μη δημιουργείται αμφιβολία ως προς την ταυτότητά του³⁰³. Περιπτωσιολογικά, επί κατάσχεσης σήματος είναι αναγκαίο να γίνεται ρητή αναφορά στο όνομα και τον αριθμό καταχώρησης του σήματος, ενώ επί κατάσχεσης πνευματικού δικαιώματος θα πρέπει να προσδιορίζονται ποιες από τις περιουσιακές εξουσίες που παρέχει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επιδιώκεται να κατασχεθούν.

Επιπρόσθετα, απαιτείται να περιέχεται στην αίτηση ορισμένο αίτημα, ήτοι αίτημα για την κατάσχεση συγκεκριμένου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, ως ειδικού περιουσιακού στοιχείου με τη διαδικασία των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ. Ενδείκνυται, επιπλέον, να εξειδικεύεται το παραπάνω αίτημα με προσδιορισμό των πρόσφορων μέσων για την αξιοποίηση του δικαιώματος, κατ' άρθρο 1024³⁰⁴, χωρίς βέβαια τα προτεινόμενα στην αίτηση μέτρα να είναι δεσμευτικά για το δικαστήριο.

3. Το περιεχόμενο της απόφασης

Το περιεχόμενο της απόφασης του άρθρου 1023 § 1 ΚΠολΔ, όπως είναι φυσικό, διαμορφώνεται με βάση το εάν το δικαστήριο κάνει δεκτή ή απορρίπτει τη σχετική αίτηση³⁰⁵.

Στην πρώτη περίπτωση, θα πρέπει το δικαστήριο να προσδιορίσει με τέτοια ακρίβεια το άυλο περιουσιακό δικαίωμα του οποίου επιτρέπει τη κατάσχεση, ώστε να μην μπορούν να υπάρξουν αμφιβολίες για το αντικείμενο και την έκταση της κατάσχεσης που επιτράπηκε³⁰⁶. Οι λόγοι της αποδοχής πρέπει επίσης να προσδιορίζονται. Τελολογικά, ο σαφής προσδιορισμός τίθεται πρωτίστως υπέρ του καθού η εκτέλεση, αλλά και υπέρ του δικαστηρίου, σε περίπτωση άσκησης ενδίκων

³⁰³ Έτσι, *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 7, σ. 2850· ΑΠ 121/2003, ΕλλΔνη 2003. 967 = ΝοΒ 2003. 1632.

³⁰⁴ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1023, § 682, σ. 2333 και άρθρο 1025, αρ. 690, σ. 2347· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 33, σ. 306· *Νίκα*, ό.π., αρ. 29, σ. 743-744· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1023, αρ. 2, σ. 586· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (8)· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1224, σ. 288· ΑΠ 121/2003, ό.π.· ΕφΠατρ 566/2006, ΑχΝομ 2007. 343.

³⁰⁵ Έτσι, *Ράμμος*, ό.π., σ. 1648· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 36, σ. 308.

³⁰⁶ Έτσι, *Ράμμος*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκα*, ό.π., αρ. 32, σ. 745.

μέσων ή βοηθημάτων. Επιπρόσθετα, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην απόφαση θα πρέπει να καθορίζονται αιτιολογημένα και τα κατά την κρίση του δικαστηρίου πρόσφορα μέσα, που διατάσσονται προς αξιοποίηση του δικαιώματος (άρθρο 1024 § 1 ΚΠολΔ)³⁰⁷. Αν η άδεια επιβολής κατάσχεσης παρέχεται υπό ορισμένους όρους (άρθρο 1024 § 2), θα πρέπει να αναγράφονται και αυτοί στη σχετική απόφαση καθώς και οι συνέπειες της μη τήρησής τους³⁰⁸. Τέλος, όταν αυτό είναι αναγκαίο, θα πρέπει να ορίζονται τα μέσα εκτέλεσης (π.χ. 946, 947 ΚΠολΔ)³⁰⁹. Η απόφαση που απορρίπτει την αίτηση θα πρέπει να περιέχει συγκεκριμένη αιτιολογία για τους λόγους της απόρριψης (1022, 1023 § 2 ΚΠολΔ), ώστε να μπορεί να ελέγχεται με ένδικα μέσα³¹⁰.

Κατά της απόφασης αυτής επιτρέπονται τα ένδικα μέσα³¹¹ της έφεσης (761-762 ΚΠολΔ), της αναψηλάφησης (767-768 ΚΠολΔ) και της αναίρεσης (769-772 ΚΠολΔ), εξαιρουμένης της ανακοπής ερημοδικίας, όπως ήδη διευκρινίστηκε. Δυνατή είναι και η άσκηση τριτανακοπής (773-775 ΚΠολΔ). Η άσκηση της έφεσης δεν αναστέλλει την πρόοδο της διαδικασίας των άρθρων 1025 επ. ΚΠολΔ, εκτός εάν διαταχθεί αναστολή κατά το άρθρο 763 § 3 ΚΠολΔ³¹².

4. Η δυνατότητα επιβολής συντηρητικής κατάσχεσης

Η δυνατότητα συντηρητικής κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων είχε δημιουργήσει προβληματισμό για το λόγο ότι, σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει στις άλλες διαδικασίες εκτέλεσης (άρθρα 711-714 ΚΠολΔ), δεν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη. Ωστόσο, τόσο στη θεωρία³¹³ όσο και στη νομολογία³¹⁴ απολύτως

³⁰⁷ Έτσι, *Ράμμος*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκας*, *ό.π.*, *ibidem*.

³⁰⁸ Έτσι, *Ράμμος*, *ό.π.*, σ. 1649· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκας*, *ό.π.*, αρ. 32, σ. 745-746.

³⁰⁹ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκας*, *ό.π.*, αρ. 32, σ. 746.

³¹⁰ Βλ. *Μπρίνια*, άρθρο 1023, § 683, σ. 2335-2336· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ό.π.*, αρ. 37, σ. 308· *Νίκα*, *ibidem*.

³¹¹ Βλ. *Μπέη*, *Αι διαδικασίες*, *ό.π.*, σ. 493· *Μπρίνια*, *ό.π.*, άρθρο 1023, § 682, σ. 2334· *Βαθρακοκόλης*, *ό.π.*, άρθρο 1023, αρ. 3, σ. 586· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ό.π.*, αρ. 38, σ. 308-309· *Νίκα*, *ό.π.*, αρ. 33, σ. 746.

³¹² Βλ. *Μπρίνια*, *ό.π.*, άρθρο 1023, § 682, σ. 2334-2335· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκα*, *ibidem*· ΜΠρΑθ 5256/2014, ΕΠολΔ 2014. 347 με παρατ. *Φιλιώτη*.

³¹³ Βλ. *Μπρίνια*, *ό.π.*, άρθρο 1022, § 674, σ. 2290· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ό.π.*, αρ. 6, σ. 282-284· *Βαθρακοκόλης*, *ό.π.*, άρθρο 1022, αρ. 2, σ. 569· *Μπέη*, *Αι διαδικασίες*, *ό.π.*, σ. 327 επ.· *Κράνη σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, *ό.π.*, άρθρο 707, αρ. 2, σ. 1389· *Νίκα*, *ό.π.*, αρ. 28, σ. 743· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, *ό.π.*, Αρμ 2013. 3 (15)· *Τζίφρα*, *Ασφαλιστικά μέτρα κατά τον ΚΠολΔ*, 1985, σ. 155· *Κατρά*, *Σύστημα ασφαλιστικών μέτρων, αναγκαστικής εκτέλεσης, διαταγών πληρωμής και απόδοσης*, 3^η έκδ. 2013, σ. 317-318· *Χαμηλοθώρη*, *Ασφαλιστικά μέτρα*, 2010, 164 επ.· *Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, *ό.π.*, αρ. 1164, σ. 274-275· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη*, *ό.π.*, άρθρο 1022, αρ. 32, σ. 2847.

³¹⁴ ΜΠρΠειρ 840/2015, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΑθ 270/2013, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 21480/2013, ΕΠολΔ 2014. 374, με σημ. *Γιαννόπουλου*· ΜΠρΑγ 10/2012, ΕΠολΔ 2013. 368, με σημ. *Κατηφόρη*· ΜΠρΘεσ

κρατούσα είναι η άποψη που δέχεται ότι τα ειδικά περιουσιακά στοιχεία είναι δυνατό να κατασχεθούν συντηρητικώς με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου ή του Ειρηνοδικείου κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, εφόσον φυσικά υπάρχουν οι προϋποθέσεις για τη λήψη του ασφαλιστικού μέτρου της συντηρητικής κατάσχεσης. Ο κανόνας αυτός αντλείται από τη λειτουργική αποστολή των ασφαλιστικών μέτρων στο πλαίσιο του όλου συστήματος του ΚΠολΔ³¹⁵, καθώς και από το ίδιο το άρθρο 707 ΚΠολΔ, που κάνει ρητά λόγο για κατάσχεση όλων των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, είτε βρίσκονται στα χέρια του οφειλέτη είτε τρίτου, στην έννοια των οποίων εντάσσονται και τα ενδεικτικώς απαριθμούμενα στο άρθρο 1022 ΚΠολΔ περιουσιακά στοιχεία³¹⁶. Θα ήταν, εξάλλου, δογματικά ασυνεπές να επιτρέπεται η αναγκαστική κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων και να μην επιτρέπεται η συντηρητική, ιδίως όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του κινδύνου και του κατεπείγοντος.

Κατά μια άποψη³¹⁷, η δυνατότητα επιβολής συντηρητικής κατάσχεσης στηρίζεται και στη φύση της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων ως μη γνήσιας υπόθεσης εκούσιας δικαιοδοσίας, όπου η ύπαρξη αντιδικίας δικαιολογεί τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων³¹⁸.

Στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων ως κύρια υπόθεση δε νοείται φυσικά η υπόθεση επί της αίτησης για κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων, αλλά η υπόθεση για την επιδίκαση της απαίτησης του αιτούντος, επί της οποίας θα εκδοθεί ο εκτελεστός τίτλος³¹⁹. Η συντηρητική κατάσχεση διατάσσεται ως ασφαλιστικό μέτρο, με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζεται γι' αυτή η εκούσια δικαιοδοσία. Κατ' αναλογική

9546/2010, Αρμ. 2011. 474· ΜΠρΡοδ 3623/2006, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 31819/2004, Αρμ 2005. 277· ΕιρΑθ 5901/2012. ΕΠολΔ 2012. 662, με σημ. *Κατηφόρη*.

³¹⁵ Έτσι, *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2290· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 6, σ. 283· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.

³¹⁶ Βλ. *Μπέη*, *ibidem*· *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· ΜΠρΠειρ 810/2015, ό.π.· ΜΠρΑθ 270/2013, ό.π.· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.

³¹⁷ Βλ. *Μπρίνιας*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2291· *Αρβανιτάκη* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., εισαγ. 739-866, αρ. 22, σ. 1643· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (15)· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 32, σ. 2847· ΜΠρΘεσ 21480/2013, ό.π.· ΜΠρΘεσ 9546/2010, ό.π.

³¹⁸ Η θέση, ωστόσο, αυτή αποδυναμώνεται από την ισχυρή πιθανότητα του χαρακτηρισμού της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων ως γνήσιας υπόθεσης εκούσιας δικαιοδοσίας. Πιο συγκεκριμένα, η γενικώς παραδεκτή γνώμη (βλ. ανωτέρω σ. 69, υποσ. 295) ότι δεν είναι απαραίτητη η απεύθυνση του δικογράφου της αίτησης κατά του καθού η εκτέλεση οφειλέτη, ο οποίος έτσι δεν καθίσταται διάδικος, εκτός εάν ασκήσει παρέμβαση ή κλητευθεί με διαταγή του δικαστηρίου, υποδηλώνει ότι η ύπαρξη ή μη αντιδικίας δεν αποτελεί ζήτημα που πρέπει οπωσδήποτε να απασχολήσει το δικαστήριο, προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της αίτησης. Το μη απαραίτητο στοιχείο της αντιδικίας, ενισχύει τη θέση περί γνήσιας υπόθεσης εκούσιας δικαιοδοσίας. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι η απαίτηση του επισπεύδοντος σε βάρος του καθού η εκτέλεση δεν αποτελεί αντικείμενο της δίκης για την άδεια κατάσχεσης.

³¹⁹ Βλ. *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (15)· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.

εφαρμογή του άρθρου 709 ΚΠολΔ για τη συντηρητική κατάσχεση πλοίου ή αεροσκάφους³²⁰, η σχετική απόφαση θα πρέπει να περιέχει ειδική περιγραφή των δικαιωμάτων που κατάσχονται συντηρητικά³²¹, κατ' απόκλιση από την αρχή, κατά την οποία δεν είναι αναγκαία η μνεία στο διατακτικό της απόφασης των στοιχείων που θα κατασχεθούν συντηρητικά.

Η επιβολή της συντηρητικής κατάσχεσης ακολουθεί τους όρους του άρθρου 1025 ΚΠολΔ, ήτοι συντελείται με την επίδοση της απόφασης που την επιτρέπει στον καθού η συντηρητική κατάσχεση οφειλέτη και, εάν πρόκειται για κατάσχεση απαίτησης του οφειλέτη κατά τρίτου εξαρτώμενης από αντιπαροχή, και στον τρίτο³²². Εάν πρόκειται για δικαίωμα για τη σύσταση ή τη μεταβίβαση του οποίου απαιτείται καταχώρηση σε δημόσια βιβλία, όπως π.χ. στα βιβλία ευρεσιτεχνιών και σημάτων, πρέπει η απόφαση να σημειώνεται στο περιθώριο που έχει γίνει η καταχώρηση του δικαιώματος και μάλιστα μέσα σε οκτώ ημέρες από την επίδοση στον οφειλέτη (1025 § 1, 707, 700 § 1 ΚΠολΔ)³²³. Η παράλειψη της επίδοσης της απόφασης καθιστά τη συντηρητική κατάσχεση ανυπόστατη και ανίκανη για την παραγωγή των εννόμων αυτής συνεπειών. Η δέσμευση των άλλων δικαιωμάτων που επέρχεται με τη συντηρητική κατάσχεσή είναι μόνο νομική, υπό την έννοια ότι έχει ως συνέπεια μόνο την απαγόρευση διάθεσής τους και ουδεμία σχέση έχει με την εκμετάλλευσή τους, η οποία εξακολουθεί να ανήκει στο δικαιούχο του δικαιώματος. Τούτο συνάγεται από το μη διορισμό μεσεγγυούχου, που δεν συμβιβάζεται με τη φύση των άλλων περιουσιακών δικαιωμάτων, καθώς η μεσεγγύηση συνιστά υλική δέσμευση αυτών που κατάσχονται³²⁴.

Ζήτημα γεννάται ως προς την τροπή της συντηρητικής κατάσχεσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε αναγκαστική κατ' άρθρο 722 § 1 και 2 ΚΠολΔ. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν η τροπή γίνεται αυτοδικαίως υπό τις

³²⁰ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 2, σ. 569· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.

³²¹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1022, § 674, σ. 2292· *Τζίφρα*, ό.π., σ. 147· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 6, σ. 284· *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1165, σ. 275· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (15)· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 33, σ. 2847-2848· ΜΠρΠειρ 810/2015, ό.π.· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.· ΜΠρΘεσ 9546/2010, ό.π.· αντίθ. *Μπέης*, *Πολιτική Δικονομία - Ασφαλιστικά Μέτρα*, τ. 15, 1990, άρθρο 707, § 4.1, σ. 384 και άρθρο 709, § 4.10, σ. 419.

³²² Βλ. *Μπέης*, *Πολιτική Δικονομία*, ό.π., άρθρο 712, σ. 473, *Μπρίνια*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 4, σ. 282· *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., *ibidem*· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1022, αρ. 33, σ. 2847· ΜΠρΑγ 10/2012, ό.π.

³²³ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., *ibidem*· ΜΠρΠειρ 810/2015, ό.π.· ΜΠρΑθ 270/2013, ό.π.

³²⁴ Έτσι, *Βαθρακοκοίλης*, *ibidem*· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., *ibidem*· ΜΠρΑθ 270/2013, ό.π.

προϋποθέσεις των ως άνω παραγράφων³²⁵ (από την απόκτηση τίτλου εκτελεστού ή από την τελεσιδικία της απόφασης όταν πρόκειται για δικαίωμα τρίτου) ή εάν για να χωρήσει η τροπή απαιτείται και έκδοση δικαστικής απόφασης, κατά το άρθρο 1023. Δογματικά ορθότερη φαίνεται να είναι η δεύτερη λύση³²⁶. Δικαιολογητικό λόγος αυτού αποτελεί το γεγονός ότι ενώ για την επιβολή αναγκαστικής κατάσχεσης επί των κοινών περιουσιακών στοιχείων αρκεί η ύπαρξη εκτελεστού τίτλου ή τελεσιδικίας εκτελεστής απόφασης, για την αναγκαστική κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και γενικότερα ειδικών περιουσιακών στοιχείων απαιτείται η έκδοση ιδιαίτερης δικαστικής απόφασης, λόγω της ιδιόμορφης φύσης τους. Για την έκδοση της απόφασης αυτής το δικαστήριο προβαίνει σε έλεγχο όχι μόνο νομιμότητας, αλλά και σκοπιμότητας της κατάσχεσης κατά τα προεκτιθέμενα³²⁷ βάσει πραγματικών περιστατικών, για τα οποία απαιτείται πλήρης απόδειξη. Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων με την οποία το δικαστήριο προέβη σε αυτό τον έλεγχο κατά πιθανολόγηση και μάλιστα παρεμπιπτόντως, δεν παρέχει εχέγγυα τέτοια που να μπορούν να καλύψουν το κενό του ελέγχου³²⁸ και να εξασφαλίσουν ότι η αναγκαστική κατάσχεση ορθώς επιβάλλεται. Επιπρόσθετα, η παράλειψη έκδοσης δικαστικής απόφασης που να διατάσσει την αναγκαστική κατάσχεση, απαγγέλλοντας την τροπή της συντηρητικής κατάσχεσης σε αναγκαστική, δεν προωθεί την οικονομία της δίκης, καθώς η καταφυγή στο δικαστήριο και η έκδοση απόφασης θα είναι και σε αυτήν την περίπτωση αναγκαία, προκειμένου να προσδιοριστεί ο τρόπος αξιοποίησης του δικαιώματος, κατά το άρθρο 1024, το δε σχετικό αίτημα παραδεκτώς μπορεί να σωρευτεί στην αίτηση του άρθρου 1023, εξυπηρετώντας έτσι την οικονομία της δίκης³²⁹.

Έτερο ζήτημα αποτελεί το κατά πόσο μπορεί η διάταξη του άρθρου 724 § 1 ΚΠολΔ, που δίνει τη δυνατότητα εγγραφής συντηρητικής κατάσχεσης με τίτλο διαταγή πληρωμής, να τύχει εφαρμογής στην περίπτωση της συντηρητικής κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων και συγκεκριμένα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Επί του προβληματισμού αυτού δύναται να ειπωθεί ότι, για να επιβληθεί συντηρητική κατάσχεση σε ειδικά περιουσιακά στοιχεία είναι απαραίτητο, όπως προελέχθη, να προηγηθεί αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα

³²⁵ Υπέρ αυτής της άποψης Κράνης σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, ό.π., άρθρο 722, αρ. 3, ο οποίος δέχεται στη συνέχεια ότι η περαιτέρω διαδικασία εξελίσσεται κατά τα άρθρα 1024 επ.

³²⁶ Έτσι, Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (15-16).

³²⁷ Βλ. σ. 61 επ.

³²⁸ Έτσι Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (15).

³²⁹ Βλ. Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, *ibidem*.

τη συντηρητική κατάσχεση συγκεκριμένων ειδικών περιουσιακών στοιχείων και να εκδοθεί αντίστοιχη απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που να διατάσσει το ποσό για το οποίο επιβάλλεται κατάσχεση και να ορίζει τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία επί των οποίων επιβάλλεται κατάσχεση. Το δικαστήριο στην περίπτωση αυτή καλείται να εξετάσει με κριτήρια αναλογικότητας την σκοπιμότητα της κατάσχεσης και τη δυνατότητα πρακτικής αποτελεσματικότητάς της. Για το λόγο αυτό, ο υπέρ ου η διαταγή πληρωμής δεν δύναται να υποκαταστήσει την εξουσία του δικαστηρίου, επιβάλλοντας αυτοδύναμη συντηρητική κατάσχεση επί ειδικών περιουσιακών στοιχείων με μόνη την κοινοποίηση της κρίσιμης διαταγής πληρωμής στον οφειλέτη. Συντηρητική κατάσχεση που επιβάλλεται χωρίς επίδοση απόφασης που να ορίζει τα συγκεκριμένα ειδικά περιουσιακά στοιχεία που κατάσχονται τυγχάνει καθόλα ανυπόστατη. Επιχείρημα υπέρ του ανυπόστατου της κατάσχεσης αντλείται και από την αναλογική εφαρμογή του άρθρου 709 ΚΠολΔ, που ορίζει ότι η συντηρητική κατάσχεση πλοίου ή αεροσκάφους μπορεί να γίνει μόνο αν στην απόφαση ειδικά το πλοίο ή το αεροσκάφος επί του οποίου πρόκειται να επιβληθεί³³⁰. Ως εκ τούτου, η αυτοδύναμη –βάσει διαταγής πληρωμής– συντηρητική κατάσχεση του άρθρου 724 § 1 δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στην συντηρητικής κατάσχεση άυλων περιουσιακών δικαιωμάτων.

VI. Το πρόσφορα μέσα για την αξιοποίηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

1. Η ενδεικτική απαρίθμηση και η δικαιοπλαστική εξουσία του δικαστηρίου

Όπως προαναφέρθηκε, το δικαστήριο που διατάζει την κατάσχεση των άυλων περιουσιακών στοιχείων έχει, σύμφωνα με το άρθρο 1024 § 1, την εξουσία να ορίσει τα μέσα που κρίνει πρόσφορα για την καταλληλότερη αξιοποίηση του δικαιώματος. Η δικαιοπολιτική αυτή εξουσία του δικαστηρίου καθορίζει την όλη πορεία της

³³⁰ Υπέρ της αναλογικής εφαρμογής τάσσεται ο *Βαθρακοκόλλης* (ό.π., άρθρο 1022, αρ. 2, σ. 569) και η ΜΠρΑγ 10/2012 (ό.π.).

εκτελεστικής διαδικασίας³³¹ και οφείλεται στον ιδιόρρυθμο χαρακτήρα των υποκείμενων σε κατάσχεση δικαιωμάτων, η χρηματική αξιοποίηση των οποίων δεν μπορεί να επιτυγχάνεται πάντοτε με τα συμβατικά μέσα αξιοποίησης³³². Έτσι, στην κατάσχεση άυλων δικαιωμάτων ο πλειστηριασμός δεν αποτελεί τη μοναδική επιλογή, καθώς άλλα μέσα είναι πιθανό να αποδειχθούν αποτελεσματικότερα.

Έτσι, πρόσφορα μέσα για την αξιοποίηση του υπό κατάσχεση δικαιώματος μπορούν να αποτελέσουν η μεταβίβασή του με πληρωμή του τιμήματος ή με συμψηφισμό, η ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεσή του και επικουρικά, κατά τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης³³³, ο διορισμός διαχειριστή. Σύμφωνα δε με τη ρητή διάταξη του άρθρου 1024 § 1 εδ. α΄ ΚΠολΔ, ο καθορισμός των πρόσφορων μέσων για την αξιοποίηση του δικαιώματος μπορεί να γίνει όχι μόνο με την απόφαση που διατάσσει την κατάσχεση, αλλά και με μεταγενέστερη απόφαση του δικαστηρίου. Με μεταγενέστερη απόφαση μπορούν να διαταχθούν και νέα ή πρόσθετα μέτρα αξιοποίησης, εφόσον τα αρχικώς διαταχθέντα αποδείχθηκαν ασύμφορα ή αναποτελεσματικά, χωρίς να χρειάζεται η προσφυγή στο άρθρο 758 ΚΠολΔ για την ανάκληση ή μεταρρύθμιση της απόφασης³³⁴.

Η ανωτέρω απαρίθμηση των πρόσφορων μέσων είναι απλώς ενδεικτική, προκειμένου να δοθεί κατεύθυνση στο δικαστή ως προς τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν³³⁵. Το δικαστήριο δύναται να επιλέξει ή να διαμορφώσει οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο αξιοποίησης του κατασχεθέντος δικαιώματος, που αρμόζει στη φύση του, χωρίς η «εσφαλμένη» επιλογή του πρόσφορου μέσου να μπορεί να αποτελέσει λόγο έφεσης³³⁶. Αντίστοιχα, το δικαστήριο είναι ελεύθερο να διατάξει και μέσο αξιοποίησης διαφορετικό από το αιτούμενο, χωρίς από αυτό να επέρχεται

³³¹ Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 489-499· Μπέη, Αι διαδικασία, ό.π., σ. 414· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1024, § 684, σ. 2237-2237· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 39, σ. 309· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 1, σ. 587· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 1, σ. 2854.

³³² Έτσι, Νικολόπουλος σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 1, σ. 2005· Νίκας, ό.π., αρ. 34, σ. 746· Ανδρίτσο/Ρεντούλης σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 1, σ. 2854.

³³³ Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 509-510· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1024, § 684, σ. 2238· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 39, σ. 309· Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1247, σ. 292· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 3, σ. 2854.

³³⁴ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1024, § 684, σ. 2238· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 41, σ. 310· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (12) Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1250, σ. 293· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 2, σ. 2854.

³³⁵ Βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 509· Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1024, § 684, σ. 2238· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 40, σ. 309· Νίκα, ό.π., αρ. 35, σ. 747· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (12)· Βαφειάδου σε Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα, ό.π., αρ. 1247, σ. 292· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 3, σ. 2854· ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος.

³³⁶ Έτσι, Σιδηρόπουλος, Παρατηρήσεις, Αρμ 1996. 755 (756)· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 40, σ. 309.

ανεπίτρεπτη μεταβολή του αιτήματος ή διάγνωση ζητήματος διάφορου του καταχθέντος στη δίκη³³⁷.

2. Η μεταβίβαση του δικαιώματος στον επισπεύδοντα

Με σκοπό την ικανοποίηση της απαίτησης του δανειστή, είναι δυνατή η απευθείας μεταβίβαση του δικαιώματος σε αυτόν, με πληρωμή ορισμένου τιμήματος ή συμψηφισμό ολόκληρης ή μέρους της απαίτησής του. Το δικαστήριο θα πρέπει με την απόφασή του να καθορίσει το τίμημα και τον τρόπο εξόφλησής του καθώς και αν θα επιτραπεί και σε τι ποσοστό συμψηφισμός³³⁸. Αν έχει υπάρξει παρέμβαση και άλλου δανειστή, το δικαστήριο πρέπει να ορίσει επιπλέον ποια θα είναι η τύχη του τιμήματος³³⁹. Στο νόμο δεν καθορίζεται ο τρόπος εξαναγκασμού του καθού η εκτέλεση οφειλέτη για τη μεταβίβαση του κατασχεθέντος δικαιώματος, με αποτέλεσμα να καλούνται σε εφαρμογή οι διατάξεις για την άμεση εκτέλεση (άρθρα 941 επ. ΚΠολΔ).

3. Η ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος

Ως πρόσφορος τρόπος αξιοποίησης του κατασχεμένου δικαιώματος αναφέρεται ενδεικτικά, κατά δεύτερο λόγο, η «ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος». Η διάθεση κατά την έννοια της ρύθμισης του άρθρου 1024 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ πρέπει να νοηθεί με την ευρεία και ουσιαστική της έννοια³⁴⁰. Η επιλογή μεταξύ της ελεύθερης διάθεσης του δικαιώματος ή της εκποίησής του μέσω της διαδικασίας του αναγκαστικού πλειστηριασμού εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου, το οποίο πρέπει να κρίνει με γνώμονα την επίτευξη του υψηλότερου δυνατού τιμήματος και την ταχύτερη ικανοποίηση του δανειστή³⁴¹. Παράλληλα, το δικαστήριο, στο πλαίσιο της γενικής δικαιοπλαστικής εξουσίας που του αναγνωρίζει το άρθρο 1024 § 1 ΚΠολΔ, μπορεί να τάξει και όρους εξασφαλιστικούς του

³³⁷ Έτσι, *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 3, σ. 2854-2855· ΕφΑθ 1906/1987, ΕλλΔνη 1988. 546.

³³⁸ Βλ. ΕιρΑμαρ 389/2016, ό.π.

³³⁹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1024, § 685, σ. 2239· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 3, σ. 588· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 42, σ. 310· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1253, σ. 293· *Νίκα*, ό.π., αρ. 37, σ. 747· *Κιουπτισίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (12) · *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 5, σ. 2855.

³⁴⁰ Βλ. ΠρΑνΕπ ό.π., σ. 510· *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1024, § 685, σ. 2239· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 44, σ. 312· *Νίκα*, ό.π., αρ. 40, σ. 748· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1253, σ. 293.

³⁴¹ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 3, σ. 588.

τιμήματος, όπως, λ.χ., να καθορίσει κατώτατο ποσοτικό όριο ή τρόπο καταβολής του³⁴².

Στην περίπτωση που το δικαστήριο διατάξει τη διάθεση του δικαιώματος με αναγκαστικό πλειστηριασμό, ο προκείμενος πλειστηριασμός ενεργείται ενώπιον συμβολαιογράφου, ο οποίος ορίζεται από το δικαστήριο του άρθρου 1023 § 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας και ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Ως υπάλληλος του πλειστηριασμού διορίζεται από το δικαστήριο ο κατά τις διατάξεις για τον πλειστηριασμό κινητών αρμόδιος συμβολαιογράφος, δηλαδή ένας από τους συμβολαιογράφους του τόπου της κατάσχεσης (άρθρο 959 § 1 ΚΠολΔ). Τούτο προκύπτει από την παραπομπή του άρθρου 1026 ΚΠολΔ στις διατάξεις για τον πλειστηριασμό κινητών. Επομένως, το δικαστήριο δεν έχει ευχέρεια διορισμού οποιουδήποτε συμβολαιογράφου ως υπαλλήλου του πλειστηριασμού, ακόμα κι αν υπάρξει σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερομένων³⁴³. Ο διορισμένος από το δικαστήριο υπάλληλος του πλειστηριασμού θα διενεργήσει τον πλειστηριασμό του άυλου δικαιώματος, ακολουθώντας και πάλι τους κανόνες του πλειστηριασμού κινητών³⁴⁴.

Στο σημείο αυτό κρίνεται χρήσιμο να διευκρινιστεί ότι, εφόσον η επιβολή κατάσχεσης επί ειδικών περιουσιακών στοιχείων γίνεται με απλή επίδοση της δικαστικής απόφασης που τη διέταξε, χωρίς να συντάσσεται η κατά το άρθρο 954 ΚΠολΔ κατασχετήρια έκθεση, δημιουργείται νομοθετικό κενό ως προς τη ρύθμιση της προδικασίας του αναγκαστικού πλειστηριασμού, ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση της αξίας των υπό κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Το δημιουργηθέν αυτό νομοθετικό κενό θα πρέπει να καλυφθεί με ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 1021 ΚΠολΔ, καθώς τόσο στον εκούσιο πλειστηριασμό όσο και στην κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων δεν συντάσσεται η κατά το άρθρο 954 ΚΠολΔ κατασχετήρια έκθεση, αλλά έκθεση περιγραφής και εκτίμησης³⁴⁵. Από την παραπομπή του άρθρου 1021 στη διάταξη του άρθρου 955 § 2 εδ. β' ΚΠολΔ,

³⁴² Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, αρ. 44, σ. 312-313· Πρβλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1024, § 685, σ. 2339· Βαθρακοκόιλη, *ibidem*.

³⁴³ Έτσι Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1026, § 692, σ. 2351· Βαθρακοκόιλης, ό.π., άρθρο 1026, αρ. 1, σ. 595.

³⁴⁴ Έτσι, Μπέης, Αι διαδικασίες, ό.π., σ. 496-494· Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1026, § 693, σ. 2351-2352· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 44, σ. 313· Βαθρακοκόιλης, ό.π., άρθρο 1026, αρ. 2, σ. 595· Νίκας, ό.π., αρ. 40, σ. 748· ΜΠρΘεσ 297/2012, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΠοδ 55/2015, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

³⁴⁵ Υπέρ της ανάλογης εφαρμογής των διατάξεων στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1021 για τον εκούσιο πλειστηριασμό τάσσεται ο Φιλιώτης, Διαδικασία πλειστηριασμού κατασχεθέντος ειδικού περιουσιακού στοιχείου, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΑθ 5256/2014, ΕΠολΔ 2014. 347 (348) με παρατ. Φιλιώτη.

συνάγεται ότι η έκθεση περιγραφής και αποτίμησης θα πρέπει –μεταξύ άλλων– να περιέχει περιγραφή των κατασχεθέντων, την τιμή πρώτης προσφοράς, το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση και τους όρους του πλειστηριασμού³⁴⁶. Από τη δε παραπομπή στη διάταξη του άρθρου 954 § 4 ΚΠολΔ, συνάγεται ότι ακόμα και στην περίπτωση της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να διορθώσει την έκθεση περιγραφής και αποτίμησης, ιδίως ως προς την περιγραφή του κατασχεθέντος, την εκτίμηση και την τιμή πρώτης προσφοράς. Νομιμοποιούμενα προς άσκηση της ανακοπής πρόσωπα είναι ο επισπεύδων, ο καθού η εκτέλεση και οποιοσδήποτε άλλος φέρει έννομο συμφέρον. Αρμόδιο είναι το δικαστήριο του άρθρου 933, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επ. ΚΠολΔ, ανεξάρτητα από το ότι επί της απόφασης που επέτρεψε την κατάσχεση και διέταξε τον πλειστηριασμό εφαρμόστηκε η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Αντικείμενο της απόφασης αυτής αποτελεί αποκλειστικά και μόνο η παροχή της κατά το νόμο απαιτούμενης άδειας για την κατάσχεση του δικαιώματος και ο ορισμός του πρόσφορου μέσου για την αξιοποίηση αυτού και όχι ο προσδιορισμός της τιμής πρώτης προσφοράς. Ακόμα και στην περίπτωση που η εκτίμηση της αξίας των δικαιωμάτων των οποίων ζητήθηκε η κατάσχεση υπήρξε προδικαστικό ζήτημα για την εφαρμογή των διατάξεων 1023 § 1 και 1024 § 1 ΚΠολΔ, η σχετική κρίση του δικαστηρίου δεν αποτελεί δεδικασμένο και δεν έχει οποιαδήποτε δεσμευτική ισχύ επί της κατά το άρθρο 954 § 4 ανακοπής περί διόρθωσης της έκθεση περιγραφής και αποτίμησης των κατασχεθέντων δικαιωμάτων, που εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, δεδομένου ότι το άρθρο 778 ΚΠολΔ περιορίζει το δεδικασμένο και τη δεσμευτική ισχύ των αποφάσεων που εκδίδονται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας μόνο στην αρνητική λειτουργία του και σε κάθε περίπτωση, το εκ των αποφάσεων αυτών δεδικασμένο³⁴⁷ δεν επεκτείνεται επί των προδικαστικών ζητημάτων³⁴⁸.

³⁴⁶ Οι όροι του πλειστηριασμού στην περίπτωση της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων είναι δυνατό να τίθενται όχι από τον υπέρ ου η εκτέλεση, αλλά από το δικαστήριο που επέτρεψε την κατάσχεση και διέταξε τον πλειστηριασμό. Βλ. όσα αναφέρονται στην αμέσως προηγούμενη σελίδα.

³⁴⁷ Κατ' ακριβολογία, οι αποφάσεις τις εκούσιας δικαιοδοσίας δεν αναπτύσσουν δεδικασμένο με την κατά κυριολεξία του όρου έννοια, παρά μόνο δεσμευτική ενέργεια (βλ. σχετικά *Ράμμο/Κλαμαρή*, Εγχειρίδιο Αστικού Δικονομικού Δικαίου [Ειδικές Διαδικασίες – Ασφαλιστικά Μέτρα – Εκούσια Δικαιοδοσία], 2012, § 661, σ. 617).

³⁴⁸ Βλ. *Φιλιώτη*, ό.π., ΕΠολΔ 2014. 347 (349), ο οποίος αντιτίθεται στην υπ' αρ. 5256/2014 σχολιαζόμενη απόφαση του ΜΠρΑθ, που απέρριψε την ανακοπή του άρθρου 954 § 4 για την διόρθωση της έκθεσης περιγραφής και εκτίμησης ως προς την εκτιμηθείσα από τον δικαστικό επιμελητή αξία των επίμαχων εταιρικών μεριδίων και την προσδιορισθείσα από τον ίδιο τιμή πρώτης προσφοράς αυτών, με την αιτιολογία ότι αναρμοδίως εισήχθη να εκδικαστεί κατά τη διαδικασία των

4. Ο διορισμός διαχειριστή

Σύμφωνα με το νόμο, το δικαστήριο μπορεί να χρησιμοποιήσει ως επικουρικό μέσο αξιοποίησης του κατασχεμένου δικαιώματος, όταν δηλαδή κρίνει ότι δεν υπάρχουν άλλα πρόσφορα μέσα, το διορισμό διαχειριστή. Η διάταξη του άρθρου 1024 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ ορίζει ρητά ότι διαχειριστής μπορεί να διοριστεί και εκείνος υπέρ του οποίου γίνεται η κατάσχεση ή κάποιος από τους δανειστές που αναγγέλθηκαν. Τα ειδικότερα ζητήματα που αφορούν την προσφορότητα του μέσου αυτού ειδικά στην κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, το διορισμό του διαχειριστή, τις εξουσίες του γενικότερα, την ευθύνη του, όπως και την παύση της διαχείρισης, εξετάζονται σε επόμενο στάδιο της παρούσας μελέτης³⁴⁹.

5. Το ζήτημα της εκτίμησης της χρηματικής αξίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

Τόσο στην περίπτωση που διαταχθεί από το δικαστήριο η μεταβίβαση του δικαιώματος στον επισπεύδοντα με καταβολή ορισμένου τιμήματος όσο και στην περίπτωση που διαταχθεί η ελεύθερη ή πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος δημιουργείται προβληματισμός αναφορικά με την εκτίμηση της χρηματικής αξίας των κατασχόμενων άυλων δικαιωμάτων. Στην πρώτη περίπτωση το δικαστήριο θα πρέπει το ίδιο να ορίσει το τίμημα για τη μεταβίβαση, πράγμα που συμβαίνει και επί ελεύθερης πώλησης (κατ' αναλογική εφαρμογή του άρθρου 998 § 6 ΚΠολΔ), ενώ επί πλειστηριασμού η εκτίμηση της αξίας ανατίθεται στο δικαστικό επιμελητή, ο οποίος θα συντάξει έκθεση περιγραφής και εκτίμησης, η οποία θα ορίζει –μεταξύ άλλων– την τιμή πρώτης προσφοράς του κατασχεθέντος δικαιώματος (κατ' αναλογική εφαρμογή του άρθρου 955 § 2 εδ. β' ΚΠολΔ)³⁵⁰.

άρθρων 686 επ. Το δικαστήριο μάλιστα αναφέρει χαρακτηριστικά: «[...] στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 953 §1 και 2, 982, 992 ΚΠολΔ, ήτοι οι διατάξεις περί κατάσχεσης κινητών ή ακινήτων πραγμάτων, αεροσκαφών κ.ο.κ., στη διαδικασία δε μετέχει καν δικαστικός επιμελητής την έκθεση του οποίου το Δικαστήριο ελέγχει κατ' άρθρο 954 § 2 ΚΠολΔ, εφαρμόζεται η διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας ενώ ο διάδικος δύναται να διορθώσει ενδεχόμενα λάθη της απόφασης του Δικαστηρίου ασκώντας έφεση ή και αναίρεση».

³⁴⁹ Βλ. σ. 88 επ.

³⁵⁰ Βλ. και το ζήτημα της ανακοπής του άρθρο 954 § 4 για τη διόρθωση της έκθεσης περιγραφής και εκτίμησης (σ. 79-80).

Βασικό λόγο της δυσχέρειας χρηματικής αποτίμησης των άυλων περιουσιακών δικαιωμάτων σε σχέση με τα ενσώματα αποτελεί το γεγονός ότι η αξία τους συναρτάται με την ύπαρξη ή την προσδοκία ύπαρξης προσόδων³⁵¹. Η αξία, δηλαδή, των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας συναρτάται άμεσα με τις δυνατότητες οικονομικής τους εκμετάλλευσης, οι οποίες με το πέρασμα του χρόνου ενδέχεται να φθίνουν ή να αυξάνονται. Η πολλαπλότητα, δε, των τρόπων οικονομικής εκμετάλλευσης και η πιθανότητα εμφάνισης μελλοντικών χρήσεων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθιστά την πρόβλεψη της αξίας τους ακόμα πιο δύσκολη. Θα μπορούσε μάλιστα να ειπωθεί ότι η δυσκολία αυτή έγκειται όχι μόνο στην εύρεση των κατάλληλων λογιστικών προτύπων³⁵², αλλά κυρίως στον καθορισμό των σχετικών δεικτών και παραμέτρων³⁵³, που επηρεάζονται κυρίως από τις συνθήκες της αγοράς.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι είναι αμφίβολο, εάν και κατά πόσο είναι σε θέση ο δικαστής ή ο δικαστικός επιμελητής να προσδιορίσει την αξία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, με δεδομένη την έλλειψη σχετικών γνώσεων. Η δε προαναφερθείσα³⁵⁴ δυνατότητα του δικαστηρίου να ορίσει κατώτατο ποσοτικό όριο για την ελεύθερη ή με πλειστηριασμό διάθεση του δικαιώματος προσκρούει και πάλι στα ίδια προβλήματα. Για το λόγο αυτό, προτείνεται ο διορισμός πραγματογνωμόνων από το ίδιο το δικαστήριο είτε με μη οριστική απόφαση προ της απόφασης που ορίζει τα πρόσφορα μέσα είτε με εν μέρει οριστική απόφαση που θα διατάσσει τη μεταβίβαση του δικαιώματος ή την ελεύθερη ή με πλειστηριασμό

³⁵¹ Βλ. *John Turner*, Valuation of Intellectual Property Assets; Valuation techniques: parameters, methodologies and limitations, p. 4, εισήγηση για το WIPO Asian Regional Forum on the Intellectual Property strategy for the promotion of innovative and inventive activities, Korea, November 2000, διαθέσιμη στο http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/inn_ddk_00_5xax.pdf.

³⁵² Αναφορικά με τις μεθόδους εκτίμησης, βλ. –μεταξύ άλλων– *M.Collan*, / *M. Heikkilä*, Enhancing Patent Valuation with the Pay-Off Method, 2011, Journal of Intellectual Property Rights, vol. 16, p. 377-384, <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/12687/1/JIPR%2016%285%29%20377-384.pdf>.

³⁵³ Βλ. *Ma Lianyuan*, Valuation of Intellectual Property Assets; Valuation techniques: parameters, methodologies and limitations, p. 4, εισήγηση για το WIPO Asian Regional Forum on the Intellectual Property strategy for the promotion of innovative and inventive activities, Korea, November 2000, διαθέσιμη στο http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/inn_ddk_00_5xbx.pdf. *Paul Flignor/David Orozco*, Intangible Asset & Intellectual Property Valuation: A Multidisciplinary Perspective, p. 1 et seq., http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/IP_Valuation.pdf. πρβλ. επίσης *Kelvin King*, The Value of Intellectual Property, Intangible Assets and Goodwill, http://www.wipo.int/sme/en/documents/value_ip_intangible_assets_fulltext.html.

³⁵⁴ Βλ. ανωτέρω σ. 78· μια τέτοια λύση προτείνεται από τη *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 44, σ. 974.

διάθεσή του, επιφυλασσόμενη για τον καθορισμό του τιμήματος πώλησης ή της τιμής πρώτης προσφοράς, αντίστοιχα.

Η συμμετοχή πραγματογνομώνων, δηλαδή φυσικών ή νομικών προσώπων, ικανών να παρέχουν εξειδικευμένες γνώσεις αναφορικά με την ακριβέστερη δυνατή αποτίμηση του διανοητικού κεφαλαίου, θα συνέβαλε στην ευχερέστερη υπαγωγή περισσότερων άυλων περιουσιακών στοιχείων στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης και της συναφούς ικανοποίησης του δανειστή από την κατάσχεσή τους. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 1 παρ. γ' του β. 4152/2013 (ΦΕΚ Α 107/09.05.2013) – όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο 38 του ν. 4223/2013 (ΦΕΚ Α 287/31.12.2013)–, ενσωματώνοντας την Οδηγία 2005/36/ΕΚ, προώθησε τη δημιουργία Μητρώου Πιστοποιημένων Εκτιμητών του Υπουργείου Οικονομικών. Οι πιστοποιημένοι αυτοί εκτιμητές όπως ρητά αναφέρει ο νόμος, μπορούν –μεταξύ άλλων– να διενεργούν εκτιμήσεις αναφορικά με την αξία «άυλων αγαθών, περιλαμβανομένων δικαιωμάτων βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, πνευματικών, συγγενικών δικαιωμάτων και γενικά κάθε άυλου στοιχείου που έχει οικονομική αξία».

Η εμπλοκή, ωστόσο, του πραγματογνώμονα συνεπάγεται περαιτέρω χρονική καθυστέρηση, αλλά και (προσωρινή) επιβάρυνση του επισπεύδοντος με επιπρόσθετες δαπάνες, οι οποίες συνυπολογίζονται στα έξοδα εκτέλεσης, εφόσον βέβαια καταστεί δυνατό να εισπραχθούν στο μέλλον από το δανειστή³⁵⁵.

VII. Η επιβολή κατάσχεσης και οι συνέπειές της

1. Διατυπώσεις επιβολής της κατάσχεσης

Με το άρθρο 1025 ΚΠολΔ καθορίζεται ο τρόπος επιβολής της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών δικαιωμάτων και τίθενται ειδικοί κανόνες, που προσιδιάζουν κατά το δυνατόν προς την ιδιόρρυθμη φύση τους, καθώς σε αντίθεση με τα άλλα είδη κατάσχεσης, δεν λαμβάνει χώρα κοινοποίηση κατασχετηρίου εγγράφου, ενώ ο δικαστικός επιμελητής δεν αποτελεί όργανο εκτέλεσης³⁵⁶. Η πολυμορφία των αντικειμένων της κατάσχεσης στο σύστημα του άρθρου 1022 ΚΠολΔ κατέστησε

³⁵⁵ Ως προς την ένσταση αυτή, βλ. *Ανθιμο*, Κατάσχεση σήματος, ΕπισκΕΔ 2004. 881 (896-897).

³⁵⁶ Έτσι, *Νίκας*, ό.π., αρ. 43, σ. 749.

αναγκαία την πρόβλεψη δύο τρόπων επιβολής της κατάσχεσης (1025 § 1 εδ. α'), ανάλογα με τον αν πρόκειται για απαίτηση του καθού εναντίον τρίτου ή για οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα του καθού³⁵⁷. Επειδή, ωστόσο, η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας αφορά «δικαίωμα εκείνου κατά του οποίου γίνεται η εκτέλεση», «η κατάσχεση γίνεται με την επίδοση της απόφασης σε αυτόν». Εφαρμογής, δηλαδή, τυγχάνει το β' υποεδάφιο του εδαφίου α' της § 1 του άρθρου 1025 και όχι το α' υποεδάφιο, το οποίο κάνει λόγο για απαίτηση κατά τρίτου, περίπτωση που δεν μπορεί να συντρέχει επί κατάσχεσης άυλων δικαιωμάτων που ανήκουν στην περιουσία του οφειλέτη³⁵⁸. Στην περίπτωση, λοιπόν, της κατάσχεσης δικαιωμάτων βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και συγγενικών δικαιωμάτων η κατάσχεση συντελείται με επίδοση της απόφασης που επέτρεψε την κατάσχεση μόνο στον καθού. Τα συστατικά στοιχεία της κατάσχεσης είναι επομένως δύο: αφενός η απόφαση του άρθρου 1023 και αφετέρου η επίδοσή της στον καθού η εκτέλεση³⁵⁹. Κατάσχεση άυλου περιουσιακού αγαθού του άρθρου 1022 ΚΠολΔ που επιχειρείται με άλλο τρόπο είναι ανυπόστατη³⁶⁰.

Η επίδοση της απόφασης που διατάσσει την κατάσχεση αποτελεί την πρώτη πράξη της κύριας διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, η εξέλιξη της οποίας εξαρτάται από τα διαταχθέντα μέσα αξιοποίησης του κατασχεθέντος δικαιώματος³⁶¹. Έτσι, εάν διατάχθηκε η αξιοποίηση του κατασχεθέντος δικαιώματος με τη μεταβίβασή του στον επισπεύδοντα, η μεταβίβαση αυτή αποτελεί την τελευταία πράξη εκτέλεσης³⁶². Αντίστοιχα, εάν διατάχθηκε η διάθεση του δικαιώματος με πλειστηριασμό, ως τελευταία πράξη εκτέλεσης λογίζεται η σύνταξη της έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης³⁶³. Πλέον, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4335/2015, προβλέπονται δύο προθεσμίες για την άσκηση της ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ, αφενός προθεσμία σαράντα πέντε (45) ημερών, που ξεκινά από

³⁵⁷ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 48, σ. 315· *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1025, § 688, σ. 2344· *Ράμμο*, *Εγχειρίδιον*, ό.π., σ. 1649· ΕφΘεσ 3213/1996, ΕλλΔνη 1998. 160.

³⁵⁸ Βλ. *Ανθιμο*, ό.π., ΕπισκΕΔ 2004. 881 (893).

³⁵⁹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1025, § 689, σ. 2346-2347· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 2, σ. 592· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 50, σ. 316· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (14).

³⁶⁰ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1025, § 689, σ. 2346-2347· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 50, σ. 316-317· *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη*, ό.π., Αρμ 2013. 3 (14)· *Βαφειάδου* σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1301, σ. 301.

³⁶¹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 934, § 171, σ. 476· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π. αρ. 85, σ. 333· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 1, σ. 2007· *Νίκα*, ό.π., αρ. 43, σ. 750· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 7, σ. 2860· ΕφΘεσ 3213/1996, ΕλλΔνη 1998. 160.

³⁶² Έτσι, *Μπρίνιας*, *ibidem*.

³⁶³ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· ΕφΘεσ 3213/1996, ό.π.

την ημέρα της κατάσχεσης και αφορά το σύνολο των ελαττωμάτων της προδικασίας και της κύριας διαδικασίας, όπως επίσης και τις αντιρρήσεις ως προς την απαίτηση και αφετέρου προθεσμία τριάντα (30) ημερών για την προσβολή της τελευταίας πράξης εκτέλεσης και των αντιρρήσεων που τη αφορούν³⁶⁴. Η απόφαση αυτή δεν συνιστά εκτελεστό τίτλο, καθώς εκτελεστός τίτλος παραμένει ο αρχικός τίτλος από τον οποίο πηγάζει η απαίτηση του δανειστή και στον οποίο στηρίχθηκε η έκδοση της απόφασης³⁶⁵. Η απόφαση που διατάσσει την κατάσχεση χρησιμεύει μόνο για την επιβολή της κατάσχεσης, ενώ η επίδοσή της υποκαθιστά απλώς το κατασχετήριο έγγραφο³⁶⁶.

Ιδίως στη περίπτωση των διακριτικών γνωρισμάτων του τυπικού συστήματος, η κτήση, η μεταβίβαση ή η επιβάρυνση του απονεμόμενου δικαιώματος είναι συνδεδεμένη με τη σχετική καταχώρηση στα βιβλία δημόσια αρχής. Για το λόγο αυτό το άρθρο 1025 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ προβλέπει ότι στην περίπτωση που για τη σύσταση ή τη μεταβίβαση του υπό κατάσχεση δικαιώματος προβλέπεται η τήρηση βιβλίων από τις δημόσιες αρχές, επιβάλλεται ως πρόσθετη διατύπωση η εγγραφή της κατάσχεσης στο περιθώριο του βιβλίου της οικείας αρχής, η οποία σύμφωνα με τη ρητή διατύπωση του νόμου, επέχει θέση υποθηκοφύλακα (1025 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ). Έτσι, λ.χ. επί κατάσχεσης σήματος απαιτείται η εγγραφή της σχετικής απόφασης στο κατ' άρθρο 147 § 1 του ν. 4072/2012 μητρώο σημάτων³⁶⁷, ενώ επί κατάσχεσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η εγγραφή στο κατά τα άρθρα 4 § 2 και 8 § 13 του ν. 1733/1987 μητρώο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας³⁶⁸.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 995 § 2 ΚΠολΔ, στο οποίο παραπέμπει ρητά το άρθρο 1025 § 1, η ως άνω εγγραφή πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός προθεσμίας πέντε (5) ημερών από την επιβολή της κατάσχεσης, ήτοι από την επίδοση της διατάζουσας την κατάσχεση απόφασης. Η μη τήρηση των ανωτέρω διατυπώσεων, καθώς επίσης και η εκπρόθεσμη τήρησή τους, συνεπάγεται την ακυρότητα της

³⁶⁴ Βλ. άρθρο 934 § 1 στοιχ. α' και στοιχ. β', αντίστοιχα.

³⁶⁵ Έτσι, *Νικολόπουλος*, Αναγκαστική Εκτέλεση, ό.π., σ. 468· *Νίκας*, ό.π., αρ. 43, σ. 750· ΑΠ 1751/2001, ΕλλΔνη 2002. 1396 = EEN 2003. 142· ΜΠρΘεσ 297/2012, ΕλλΔνη 2014. 210· ΕιρΘεσ 1683/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης· ΕιρΡοδ 4/2014, ΤΝΠ Νόμος· ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος.

³⁶⁶ Έτσι, *Νίκας*, ό.π., αρ. 44, σ. 750· ΑΠ 1751/2001, ό.π.

³⁶⁷ ΜΠρΑθ 270/2013, ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 31819/2004, Αρμ 2005. 277.

³⁶⁸ Βλ. *Λιακόπουλο*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 5^η έκδοση, 2000, σ. 148.

κατάσχεσης ανεξάρτητα από την επίδειξη και την απόδειξη βλάβης (άρθρα 995 § 2 και 1025 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ)³⁶⁹.

2. Οι συνέπειες της κατάσχεσης

α. Η απαγόρευση διάθεσης

Πέραν του τρόπου επιβολής της κατάσχεσης, η διάταξη του άρθρου 1025 ΚΠολΔ ρυθμίζει και τις συνέπειες που αυτή επιφέρει, διακρίνοντας και πάλι ανάλογα με το εάν πρόκειται για κατάσχεση απαίτησης εναντίον τρίτου ή όχι. Κρίσιμος, γενικά, χρόνος για την επέλευση των συνεπειών της κατάσχεσης είναι ο χρόνος επίδοσης και όχι ο χρόνος υποβολής της αίτησης του άρθρου 1023 ΚΠολΔ³⁷⁰. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 1025 § 2 ΚΠολΔ, αότου η απόφαση που επιτρέπει την κατάσχεση του δικαιώματος επιδοθεί σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση (1025 § 1 εδ. α'), απαγορεύεται και είναι άκυρη η διάθεση του κατασχεμένου υπέρ εκείνου που επέβαλε την κατάσχεση³⁷¹. Συνεπώς, από το προαναφερόμενο χρονικό σημείο ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης - δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας χάνει την εξουσία διάθεσης του δικαιώματός του³⁷². Πάντως η προαναφερόμενη ακυρότητα δεν ισχύει *erga omnes*, αλλά είναι σχετική. Πιο συγκεκριμένα, για λόγους προστασίας των συναλλαγών, προβλέπεται και στο άρθρο 1025 § 2 εδ. β', όπως και στο άρθρο 997 § 2 περ. γ' ΚΠολΔ, ότι στις περιπτώσεις όπου απαιτείται να γίνει εγγραφή σε δημόσιο βιβλίο³⁷³, η ακυρότητα διαθέσεως ισχύει για τους τρίτους μόνον αότου η κατάσχεση εγγραφεί στο σχετικό βιβλίο. Κατά το σύστημα του νόμου, η γνώση ή η άγνοια του τρίτου δεν ασκεί καμία επιρροή³⁷⁴.

Το ζήτημα του κατά πόσο επιτρέπεται ο μέχρι τότε δικαιούχος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας να εκμεταλλεύεται αυτό από το χρονικό σημείο επιβολής της κατάσχεσης ή εάν ο δανειστής έχει τη δυνατότητα να συγκαθορίσει την

³⁶⁹ Έτσι, Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1025, § 689, σ. 2346· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 50, σ. 317· Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, ό.π., Αρμ 2013. 3 (14)· Ανδρίτσος/Ρεντούλης σε Απαλαγάκη, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 5, σ. 2860.

³⁷⁰ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 52, σ. 318.

³⁷¹ Πρβλ. Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1025, § 691, σ. 2348· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 53, σ. 318· Βαθρακοκόλλη, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 6, σ. 594.

³⁷² Βλ. Άνθιμο, ό.π., ΕπισκΕΔ 2004. 881 (894).

³⁷³ Για τα σχετικά ζητήματα βλ. αμέσως ανωτέρω σ. 84-85.

³⁷⁴ Βλ. Ράμμο, Εγχειρίδιον, ό.π., σ. 1650· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 53, σ. 318· Νίκα, ό.π., αρ. 48, σ. 751.

εκμετάλλευση και τη χρήση του δικαιώματος δεν έχει διευκρινιστεί επαρκώς από τη θεωρία. Κατά μία άποψη, μέχρι να ληφθούν τα διαταχθέντα μέτρα αξιοποίησης του δικαιώματος, ο μέχρι τότε δικαιούχος αυτού δύναται να το εκμεταλλεύεται³⁷⁵.

β. Το ζήτημα των πολλαπλών κατασχέσεων ιδίως μετά τις τροποποιήσεις του ν. 4335/2015

Υπό το προ του ν. 4335/2015 δίκαιο γινόταν δεκτό ότι το σύστημα των άρθρων 1022 επ. δεν συμβιβαζόταν με την επιβολή πολλαπλών κατασχέσεων του ίδιου δικαιώματος³⁷⁶ και ότι η επιβολή κατάσχεσης συνεπαγόταν την απαγόρευση δεύτερης κατάσχεσης. Η άποψη αυτή αντλούσε επιχειρήματα τόσο από την παραπομπή στο άρθρο 997 ΚΠολΔ³⁷⁷ όσο και από τα άρθρα 1026 και 1030 § 3 που προβλέπουν τη δυνατότητα αναγγελίας και άλλων δανειστών³⁷⁸. Ωστόσο, δεδομένου αφενός ότι, παρά την εξακολούθηση της δυνατότητα αναγγελίας των απαιτήσεων άλλων δανειστών, τόσο η διάταξη του άρθρου 958 § 2 όσο και αυτή του άρθρου 997 § 5 ΚΠολΔ επιτρέπουν πλέον την επιβολή πολλαπλών κατασχέσεων σε ήδη αναγκαστικώς κατασχεμένα κινητά και ακίνητα πράγματα του οφειλέτη, αντίστοιχα και αφετέρου ότι ακόμα και υπό το προϊσχύον δίκαιο γινόταν δεκτό ότι επί κατάσχεσης απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, η επιβολή πολλαπλών κατασχέσεων μπορεί να επιτραπεί, όπως τούτο προκύπτει από την παραπομπή του άρθρου 1025 § 3 στο άρθρο 985 § 1, το οποίο αναφέρεται ρητά στην επιβολή πολλαπλών κατασχέσεων, τότε θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι πλέον είναι δυνατή η επιβολή πολλαπλών κατασχέσεων στο ίδιο ειδικό περιουσιακό στοιχείο με τις περισσότερες διαδικασίες να διενεργούνται παράλληλα, μέχρις ότου κάποια από αυτές ευδοκιμήσει³⁷⁹. Η αναλογική εφαρμογή των άρθρων 958 § 2 και 997 § 5 θα πρέπει να αποκλειστεί διότι αν ο νομοθέτης ήθελε να επεκτείνει το σύστημα των πολλαπλών κατασχέσεων και στα ειδικά περιουσιακά στοιχεία, θα έπρεπε, εξαιτίας του καινοτόμου χαρακτήρα του και των προβλημάτων που θα δημιουργούσε, να το είχε προβλέψει ρητά. Εξάλλου, οι προϋποθέσεις της αναλογίας εν προκειμένω

³⁷⁵ Έτσι, *Ανθιμος*, ό.π., ΕπισκΕΔ 2004. 881 (894), με παραπομπή στον *Volkmer*, *Das Markenrecht im Zwangsvollstreckungsverfahren*, διδ. Διατριβή Παν. Κωνσταντίας, 1997, 141 επ., ο οποίος, ωστόσο, αναφέρεται μόνο στο σήμα

³⁷⁶ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1025, § 691, σ. 2348· *Βαθρακοκόιλη*, ο.π., άρθρο 1025, αρ. 7, σ. 594.

³⁷⁷ Βλ. *Μπρίνια*, *ibidem*· *Βαθρακοκόιλη*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, αρ. 56, σ. 319.

³⁷⁸ Βλ. *Νικολόπουλο* σε *Κεραμεά/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 3, σ. 2008.

³⁷⁹ Έτσι *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1025, αρ. 10, σ. 2861-2262.

απουσιάζουν, καθώς το όλο σύστημα των άρθρων 1023 επ. δεν θα μπορεί να λειτουργήσει ομαλά στο πλαίσιο των πολλαπλών κατασχέσεων³⁸⁰.

VIII. Η διαδικασία μετά την κατάσχεση

1. Γενικά

Η εφαρμοστέα μετά την κατάσχεση δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας διαδικασία τελεί σε άμεση συνάρτηση με τα μέσα που το δικαστήριο έχει κρίνει πρόσφορα για την αξιοποίηση του δικαιώματος, σύμφωνα με το άρθρο 1024 § 1 ΚΠολΔ. Πρόκειται, επομένως, για τον τρόπο υλοποίησης της απόφασης σε σχέση με το μέσο που αυτή διέταξε³⁸¹. Ως προς τα επιμέρους μέσα αξιοποίησης του δικαιώματος έγινε εκτενής αναφορά σε προηγούμενη ενότητα. Με την παρούσα ενότητα επιδιώκεται η αναλυτικότερη προσέγγιση του διορισμού διαχειριστή, ως ένα μέσο το οποίο, παρά το γεγονός ότι ρυθμίζεται με λεπτομερείς διατάξεις στον ΚΠολΔ, δεν έχει βρει μέχρι σήμερα ευρεία πρακτική εφαρμογή, μολονότι στην περίπτωση της κατάσχεσης άυλων περιουσιακών στοιχείων παρουσιάζει ίσως τα περισσότερα πλεονεκτήματα σε σχέση με τα υπόλοιπα μέσα.

2. Ειδικότερα η διαχείριση ως το πλέον πρόσφορο μέτρο αξιοποίησης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

α. Ο διορισμός και οι εξουσίες του διαχειριστή

Ο διορισμός του διαχειριστή μπορεί να διατάσσεται με την απόφαση που επιτρέπει την κατάσχεση ή ακόμα και με μεταγενέστερη απόφαση του ίδιου δικαστηρίου (1024 § 1). Διαχειριστής είναι δυνατό να διοριστεί, κατά τη διακριτική ευχέρεια, του δικαστηρίου και εκείνος υπέρ του οποίου διατάσσεται η κατάσχεση ή και άλλος δανειστής (1024 § 1 εδ. β'), αποκλεισμένου του οφειλέτη³⁸², σε αντίθεση με όσα ισχύουν στην περίπτωση της αναγκαστικής διαχείρισης.

³⁸⁰ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 57, σ. 319-320.

³⁸¹ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 58, σ. 320.

³⁸² Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1024, § 686, σ. 2341· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 62, σ. 322· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1024, αρ. 5, σ. 589· *Νίκα*, ό.π., αρ. 53, σ. 753. Το αρχικό σχέδιο του ΚΠολΔ προέβλεπε τη δυνατότητα διορισμού του οφειλέτη, όταν το δικαστήριο το έκρινε συμφερότερο για την εκμετάλλευση

Η απόφαση που διορίζει διαχειριστή καταχωρίζεται, για λόγους δημοσιότητας και προς ενημέρωση των τρίτων³⁸³, σε ιδιαίτερο βιβλίο του ειρηνοδικείου, σύμφωνα με όσα προβλέπει το άρθρο 776 § 1 περ. α΄ ΚΠολΔ. Πρόκειται, δηλαδή, για ιδιαίτερο βιβλίο διορισμού διαχειριστών, που πρέπει να τηρείται με τον ίδιο τρόπο και να έχει περιεχόμενο ανάλογο με εκείνο των βιβλίων της εκούσιας δικαιοδοσίας³⁸⁴. Η παράλειψη της καταχώρησης της απόφασης στο βιβλίο αυτό ή η καταχώρηση στο βιβλίο του άρθρου 776 και όχι στο ιδιαίτερο βιβλίο διορισμού διαχειριστών, δεν επιδρά στο κύρος της απόφασης, καθόσον η καταχώρηση δεν αναγορεύεται από το νόμο σε όρο του κύρους αυτής, πλην, όμως, ενόψει του ότι ο διαχειριστής έχει την κατ' άρθρο 1028 καθοριζόμενη εξουσία εκπροσώπησης του καθού η κατάσχεση, μπορεί να επιφέρει ακυρότητα διαδικαστικών πράξεων (1027 § 1), με τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης³⁸⁵. Μετά την καταχώρησή της στο παραπάνω βιβλίο, η απόφαση κοινοποιείται στο διορισμένο διαχειριστή με επιμέλεια εκείνου υπέρ του οποίου γίνεται η εκτέλεση (1027 § 1).

Το λειτούργημα του διαχειριστή δεν είναι υποχρεωτικό για το διορισθέντα, οποιοσδήποτε κι αν είναι αυτός. Ο διαχειριστής έχει δικαίωμα να δηλώσει την αποδοχή του διορισμού του, εγγράφως ή προφορικώς (οπότε συντάσσεται έκθεση αποδοχής) στη γραμματεία του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση³⁸⁶. Η δήλωση πρέπει να γίνει εντός προθεσμίας οκτώ (8) ημερών από την επίδοση στο διαχειριστή της απόφασης διορισμού του, χωρίς βεβαίως να αποκλείεται η δήλωση αποδοχής του να γίνει και πριν από την επίδοση της απόφασης³⁸⁷. Αν εντός της ως άνω προθεσμίας ο διαχειριστής παραλείψει τη σχετική δήλωση, θεωρείται ότι αποποιείται το διορισμό (1027 § 2) και δεν έχει πλέον το δικαίωμα αποδοχής, οπότε πρέπει να γίνει διορισμός άλλου διαχειριστή³⁸⁸.

του δικαιώματος (βλ. άρθρο 1155 § 2 και ΠρΑνΕπ, σ. 504). Η διάταξη διαγράφηκε (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 514), διότι κρίθηκε ότι ο οφειλέτης δεν μπορεί να έχει διαχείριση χωρίς εποπτεία. Εξάλλου, η αναφορά του άρθρου 1024 § 1 εδ. β΄ σε «δανειστές που αναγγέλλονται» δεν μπορεί να θεωρηθεί ακριβής, διότι αναγγελίες με την έννοια του άρθρου 972, δεν είναι δυνατό να υπάρχουν σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Δυνατές είναι, ωστόσο, οι παρεμβάσεις δανειστών κατ' άρθρο 937 § 1, αρ. 1 (βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 62, σ. 984, υποσ. 241).

³⁸³ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1027, § 695, σ. 2355· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1027, αρ. 2, σ. 596, *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκα*, ό.π., αρ. 54, σ. 754.

³⁸⁴ Αν και κανονικά θα έπρεπε να τηρείται χωριστό βιβλίο για την αναγκαστική διαχείριση των άρθρων 1034 επ. και για τη διαχείριση στο πλαίσιο της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, στις περισσότερες περιπτώσεων οι γραμματείς τηρούν κοινό βιβλίο.

³⁸⁵ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1027, αρ. 2, σ. 597· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 62, σ. 322· *Νίκα*, ό.π., αρ. 54, σ. 754, υποσ. 146.

³⁸⁶ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*.

³⁸⁷ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*.

³⁸⁸ Βλ. *Βαθρακοκοίλη*, *ibidem*· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 63, σ. 323.

Παρά το γεγονός ότι ο διορισμός του καθού η εκτέλεση οφειλέτη ως διαχειριστή δεν επιτρέπεται³⁸⁹, κατ' εξαίρεση, προς το σκοπό της εξασφάλισης συνέχειας στην αξιοποίηση του δικαιώματος, σύμφωνα με το άρθρο 1027 § 3 ΚΠολΔ, προκειμένου να καταστεί η επιβολή του μέτρου της διαχείρισης άμεσα αποτελεσματική, εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση υποχρεώνεται να ασκήσει προσωρινά καθήκοντα διαχειριστή, από το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης (1025), ώσπου να αναλάβει τη διαχείριση του κατασχεμένου δικαιώματος ο διορισμένος διαχειριστής. Έτσι, κατά το ενδιάμεσο αυτό στάδιο, ο οφειλέτης, αν και δικαιούχος του δικαιώματος, στερείται των κανονικών εξουσιών που απολαμβάνει ο δικαιούχος και υπόκειται, κατ' ανάγκη, στις διατυπώσεις που προβλέπει ο νόμος για το διορισμένο διαχειριστή³⁹⁰. Υποχρεώνεται μάλιστα και σε λογοδοσία προς το διαχειριστή που αναλαμβάνει μεταγενέστερα τα καθήκοντά του (1027 § 3).

Αναφορικά με τις εξουσίες του διαχειριστή, αυτές προσδιορίζονται με γνώμονα «την επιτυχία του σκοπού της διαχείρισης» (1028 § 1 ΚΠολΔ), που ευνόητα αποβλέπει στην κατά το δυνατό ταχύτερη και πληρέστερη ικανοποίηση του κατασχόντος και των αναγγεληθέντων δανειστών³⁹¹.

Κατά πρώτο λόγο, ο διαχειριστής αποκτά την εξουσία να ενεργεί «όλες τις δικαιοπραξίες που είναι ενδεδειγμένες για την επωφελή εκμετάλλευση του δικαιώματος» (1028 § 1). Δεν έχει, ωστόσο, την εξουσία να ο ίδιος να καταρτίζει δικαιοπραξίες (λ.χ. μισθώσεις) με διάρκεια μεγαλύτερη του έτους, χωρίς την άδεια του δικαστηρίου που διέταξε τη διαχείριση, η οποία άδεια χορηγείται με αίτηση εκούσιας δικαιοδοσίας³⁹².

Παράλληλα, για την ευόδωση των ανωτέρω σκοπών, αναγνωρίζεται στο διαχειριστή δικαίωμα δικαστικής παράστασης για κάθε έννομη σχέση που αφορά τη διαχείριση, έστω και αν η έννομη αυτή σχέση γεννήθηκε πριν από τη διαχείριση (1028 § 1). Στις σχετικές δίκες ο διαχειριστής παρίσταται ως μη δικαιούχος ή μη υπόχρεος διάδικος³⁹³.

³⁸⁹ Βλ. αμέσως πιο πάνω, σ. 88.

³⁹⁰ Βλ. Μπρίνια, *ό.π.*, άρθρο 1027, § 696, σ. 2355· Βαθρακοκοίλη, *ό.π.*, άρθρο 1027, αρ. 2, σ. 596· Γέσιου-Φαλτσή, *ό.π.*, αρ. 64, σ. 323· Νίκα, *ό.π.*, αρ. 53, σ. 753-754.

³⁹¹ Βλ. Μπρίνια, *ό.π.*, άρθρο 1028, § 697, σ. 2356· Βαθρακοκοίλη, *ό.π.*, άρθρο 1028, αρ. 2, σ. 598· Γέσιου-Φαλτσή, *ό.π.*, αρ. 65, σ. 323· Νίκα, *ό.π.*, αρ. 55, σ. 754.

³⁹² Η σχετική άδεια χορηγείται με κριτήριο την πρόσφορη και αποδοτική χρηματική αξιοποίηση του δικαιώματος, θα πρέπει, ωστόσο, να συνεκτιμώνται και τα δικαιώματα τρίτων, καθώς και η πρόκληση υπέρμετρης βλάβης στον οφειλέτη· βλ. ΑΠ 14/1991, ΝοΒ 199. 530-531.

³⁹³ Βλ. Βαθρακοκοίλη, *ό.π.*, άρθρο 1028, αρ. 1, σ. 597· Γέσιου-Φαλτσή, *ό.π.*, αρ. 65, σ. 323· Νίκα, *ό.π.*, αρ. 56, σ. 754-755.

Το δικαστήριο του άρθρου 1023 § 1, που επέτρεψε την κατάσχεση των άυλων περιουσιακών δικαιωμάτων και επέβαλε τη διαχείριση σύμφωνα με το άρθρο 1024 § 1, διατηρεί καθοριστικές εξουσίες σε ό, τι αφορά τον τρόπο που η διαχείριση λαμβάνει χώρα. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1029 § 2 ΚΠολΔ, κάθε διαφορά που αφορά τη διαχείριση επιλύεται από το δικαστήριο αυτό (του άρθρου 1023 § 1) κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, μετά από αίτηση του καθού η εκτέλεση, του ίδιου του διαχειριστή ή όποιου έχει έννομο συμφέρον, άρα και των δανειστών (επισπεύδοντος ή οποιουδήποτε αναγγελλμένου)³⁹⁴. Αρμόδιο για την επίλυση των διαφορών αυτών είναι το ειρηνοδικείο της γενικής δωσιδικίας του καθού η εκτέλεση. Για τις διαφορές που αφορούν τη διαχείριση, το δικαστήριο αυτό αποτελεί συγχρόνως και το δικαστήριο της αποκλειστικής ειδικής δωσιδικίας της διαχείρισης μετά από δικαστική εντολή (άρθρο 28 ΚΠολΔ), αφού θα είναι το δικαστήριο εκείνο που διέταξε τη διαχείριση και διόρισε το διαχειριστή (1024 § 1, 1027)³⁹⁵. Η απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να ορίζει και «τον τρόπο που θα γίνεται η διαχείριση και να διατάζει κάθε πρόσφορο μέσο για το σκοπό αυτό» (1029 § 2 εδ. β').

Τέλος, το δικαστήριο του άρθρου 1023 § 1 είναι αρμόδιο να ορίσει και την αποζημίωση του διαχειριστή (1030 § 1) για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες του. Απαιτείται προς τούτο αίτηση του διαχειριστή. Η σχετική δίκη διεξάγεται μεταξύ αυτού και εκείνων που έχουν έννομο συμφέρον, δηλαδή του οφειλέτη και των δανειστών. Η αποζημίωση αφαιρείται από τις εισπράξεις (1030 § 2). Ο διαχειριστής δικαιούται αποζημίωσης ακόμα κι αν είναι δανειστής³⁹⁶.

β. Η αντικατάσταση του διαχειριστή

Ο διαχειριστής μπορεί να αντικατασταθεί με αίτηση που νομιμοποιείται να υποβάλει ο επισπεύδων, οποιοσδήποτε από τους αναγγελλμένους δανειστές ή ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης (1029 § 1 ΚΠολΔ). Η αίτηση αντικατάστασης του διαχειριστή κρίνεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας από το δικαστήριο του άρθρου 1023 §1, που έχει επιβάλει τη διαχείριση.

³⁹⁴ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1029, § 700, σ. 2359· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1029, αρ. 2, σ. 598· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 66, σ. 324· Νίκα, ό.π., αρ. 58, σ. 755.

³⁹⁵ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, *ibidem*.

³⁹⁶ Βλ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1030, αρ. 1, σ. 599· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 67, σ. 324· Νίκα, ό.π., αρ. 59, σ. 756.

Οι λόγοι αντικατάστασης, μολονότι δεν προσδιορίζονται στο νόμο, μπορούν ευχερώς να προσδιοριστούν με βάση το σκοπό της διαχείρισης. Κάθε είδος ανεπάρκειας ή ακαταλληλότητας, όπως και η αμελής συμπεριφορά ή η παράβαση καθηκόντων από την πλευρά του διορισμένου διαχειριστή μπορεί να στοιχειοθετήσει νόμιμο λόγο αντικατάστασής του κατά το άρθρο 1029 §1³⁹⁷. Η απόφαση που διατάζει την αντικατάσταση του διαχειριστή πρέπει να διορίζει νέο, οπότε εφαρμόζονται και όλες οι διατυπώσεις που αφορούν τον αρχικό διορισμό.

γ. Η αναγγελία των δανειστών και ο πίνακας κατάταξης

Σύμφωνα με τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου 1030 § 3 ΚΠολΔ, είναι επιτρεπτές οι αναγγελίες και άλλων δανειστών του καθού. Η αναγγελία γίνεται με έγγραφη δήλωση, που επιδίδεται τόσο στο διαχειριστή όσο και στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη. Αντίθετα με ό, τι συμβαίνει στο άρθρο 972 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ, προθεσμία για την υποβολή της παραπάνω δήλωσης δεν προβλέπεται. Έτσι, η κατάταξη των αναγγελλμένων δανειστών στον πίνακα διανομής μπορεί να γίνει μόνον αφότου αυτοί αναγγεληθούν³⁹⁸. Ως προς το περιεχόμενο της αναγγελίας και τα έξοδά της, εφαρμόζεται αναλογικά η διάταξη του άρθρου 972 § 1³⁹⁹.

Η ικανοποίηση των δανειστών ακολουθεί διαφορετική διαδικασία ανάλογα με το αν υπάρχει ένας ή περισσότεροι δανειστές. Η διαδικασία αυτή χαρακτηρίζεται από την παράλειψη σύνταξης πίνακα κατάταξης ή από την υποχρεωτική σύνταξη αυτού.

Επί απουσίας αναγγελλθέντων δανειστών, δεν είναι αναγκαία η σύνταξη πίνακα κατάταξης⁴⁰⁰. Η καταβολή προς το δανειστή είναι άμεση⁴⁰¹. Σύμφωνα με το άρθρο 1030 § 2, ο διαχειριστής, αφού αφαιρέσει τα έξοδα, τους φόρους και την αποζημίωσή του για τη διαχείριση, προχωρεί στην καταβολή του υπολοίπου ποσού «χωρίς καθυστέρηση», μέχρι την πλήρη εξόφληση της απαίτησης. Η διάταξη δεν τάσσει ιδιαίτερη προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η ως άνω

³⁹⁷ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1029, § 699, σ. 2358· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 68, σ. 325· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1029, αρ. 1, σ. 598· Νίκα, ό.π., αρ. 57, σ. 755.

³⁹⁸ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1030, § 702, σ. 2361· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 69, σ. 325 Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1030, αρ. 2, σ. 600· Νίκα, ό.π., αρ. 60, σ. 756.

³⁹⁹ Βλ. Μπρίνια, ibidem· Γέσιου-Φαλτσή, ibidem· Βαθρακοκοίλη, ibidem· Νίκα, ibidem.

⁴⁰⁰ Έτσι, Μπρίνιας, ibidem· Γέσιου-Φαλτσή, αρ. 70, 325-326· Βαθρακοκοίλης, ibidem· Νίκας, ό.π., αρ. 57, σ. 755.

⁴⁰¹ Βλ. Ράμμο, Εγχειρίδιον, ο.π., σ. 1654-1655· Γέσιου-Φαλτσή, αρ. 70, σ. 326. Το άρθρο 1159 § 2 του αρχικού Σχεδίου προέβλεπε ότι η καταβολή γίνεται ανά τρίμηνο στο συμβολαιογράφο (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 505). Η Αναθεωρητική Επιτροπή (βλ. ΠρΑνΕπ, σ. 514) αντικατέστησε τη λέξη «συμβολαιογράφο» με τη λέξη «δανειστή», καθώς προέκρινε ως ορθότερη την απευθείας διανομή στο δανειστή (βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π, αρ. 70, σ. 988-989, υποσ. 265).

καταβολή. Μολαταύτα, γίνεται δεκτό ότι αυτή πρέπει να γίνεται σε κάθε εκκαθάριση των εξόδων, ήτοι ανά τρίμηνο⁴⁰². Αντίστοιχα, εάν για την ικανοποίηση του δανειστή πρέπει να πραγματοποιηθούν περισσότερες καταβολές, δεν καθορίζεται στο νόμο ούτε ο χρόνος των περιοδικών αυτών καταβολών, οι οποίες πραγματοποιούνται κατά την κρίση του διαχειριστή, ανάλογα με την πορεία της διαχείρισης⁴⁰³. Ωστόσο, διατυπώνεται η άποψη ότι το χρονικό όριο του τριμήνου, που τάσσεται στην § 3 της προκείμενης διάταξης, απηχεί τις σκέψεις του νομοθέτη και ως προς τα ανώτατα χρονικά όρια για τη συχνότητα των καταβολών⁴⁰⁴.

Στην περίπτωση που έχουν αναγγελθεί και άλλοι δανειστές, η κατάταξη πραγματοποιείται από το διαχειριστή σύμφωνα με τις διατάξεις για τον πλειστηριασμό κινητών (1030 § εδ. γ' με παραπομπή στα άρθρα 975, 977 § 2 και 3 ΚΠολΔ). Έτσι, πρώτα προαφαιρούνται τα έξοδα, οι φόροι και η αποζημίωση του διαχειριστή, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί η κατάταξη των δανειστών στο υπόλοιπο ποσό, εφαρμοζόμενων και των διατάξεων περί γενικών προνομίων (άρθρο 975). Ιδίως δε σε ό, τι αφορά την εφαρμογή του άρθρου 975, διευκρινίζεται ρητά ότι αντί της ημέρας πλειστηριασμού, λαμβάνεται υπόψη για την κατάταξη η ημέρα έναρξης της διαχείρισης (1030 § 3 εδ. δ'). Γίνεται δεκτό ότι ο νόμος δεν παραπέμπει στις διατάξεις του άρθρου 976 περί ειδικών προνομίων, διότι οι δαπάνες για τη διατήρηση του πράγματος και για την παραγωγή και συγκομιδή καρπών περιλαμβάνονται στα έξοδα διαχείρισης, τα οποία προαφαιρούνται⁴⁰⁵. Ο διαχειριστής εντός πέντε (5) ημερών από τη σύνταξη του πίνακα διανομής οφείλει να καλέσει εγγράφως τον καθού η εκτέλεση και τον κατασχόντα δανειστή, καθώς επίσης και τους αναγγελθέντες δανειστές για να λάβουν γνώση του πίνακα. Ο ειδικότερος τρόπος κατά τον οποίο καλούνται οι δανειστές δεν καθορίζεται στο νόμο, με αποτέλεσμα να αρκεί οποιαδήποτε έγγραφη ειδοποίησή τους και κλήτευσή τους προς γνώση του πίνακα⁴⁰⁶.

Η πληρωμή των δανειστών λαμβάνει χώρα μετά την άπρακτη πάροδο της δεκαήμερης προθεσμίας που προβλέπεται για την άσκηση της ανακοπής του άρθρου 1031, όταν η αναγγελία ή η κατάταξή τους δεν έχει προσβληθεί. Αν όμως έχει ασκηθεί η αμέσως παρακάτω αναφερόμενη ανακοπή του άρθρου 1031 ΚΠολΔ, η

⁴⁰² Έτσι, Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1030, § 702, σ. 2361· Βαφειάδου σε *I. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1349, σ. 311· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1030, αρ. 3, σ. 2866.

⁴⁰³ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 70, σ. 326· *Ανδρίτσος/Ρεντούλης* σε *Απαλαγάκη*, *ibidem*.

⁴⁰⁴ Έτσι, *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 70, σ. 326.

⁴⁰⁵ Βλ. *Μπρίνιας*, ό.π. άρθρο 1030, § 708, σ. 2362.

⁴⁰⁶ Βλ. *Μπρίνιας*, *ibidem*.

πληρωμή του δανειστή του οποίου στρέφεται η ανακοπή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μετά την τελεσίδικη απόρριψή της⁴⁰⁷.

Κατά των αναγγελιών και του συνταχθέντος πίνακα διανομής προβλέπεται στο άρθρο 1031 ΚΠολΔ η δυνατότητα άσκησης ενιαίας ανακοπής («αντιρρήσεις»). Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της ανακοπής είναι και σε αυτήν την περίπτωση το δικαστήριο του άρθρου 1023 § 1, δηλαδή το ειρηνοδικείο της γενικής δωσιδικίας του καθού η εκτέλεση, το οποίο δικάζει κατά διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας⁴⁰⁸. Καθώς, όμως, πρόκειται παράλληλα για δίκη περί την εκτέλεση, εφαρμόζονται κατά προτεραιότητα οι ειδικές διατάξεις του άρθρου 937 ΚΠολΔ⁴⁰⁹. Η ανακοπή ασκείται εντός δέκα (10) ημερών από την επίδοση της έγγραφης ειδοποίησης στα αναφερόμενα στο άρθρο 1030 § 4 ΚΠολΔ πρόσωπα για να λάβουν γνώση του πίνακα. Η σύνταξη του κάθε πίνακα διανομής ανά τρίμηνο και ειδικότερα η επίδοση της κατ' άρθρο 1030 § 4 έγγραφης πρόσκλησης κινεί νέα και αυτοτελή προθεσμία για την προσβολή του πίνακα διανομής⁴¹⁰.

Κατ' απόκλιση από τη διάταξη του άρθρου 971 § 2 ΚΠολΔ, το οποίο παρέχει δικαίωμα άσκησης ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης μόνο στον καθού η εκτέλεση, την ανακοπή του άρθρου 1031 νομιμοποιούνται να ασκήσουν ο καθού η εκτέλεση, ο επισπεύδων δανειστής, αλλά και όλοι οι αναγγεληθέντες δανειστές⁴¹¹. Παθητικά νομιμοποιούμενοι στην άσκηση της ανακοπής είναι οι δανειστές των οποίων αμφισβητείται η αναγγελία ή η κατάταξη, ενώ, κατά μία γνώμη, η ανακοπή πρέπει να στρέφεται και κατά του διαχειριστή, έτσι ώστε να δεσμεύεται από το σχετικό δεδικασμένο κατά τη σύνταξη του επόμενου πίνακα διανομής⁴¹². Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει δυνατότητα κλήτευσης αυτού από το δικαστήριο, κατά το άρθρο 748 § 3 ΚΠολΔ.

Λόγο ανακοπής μπορεί να αποτελέσει το κύρος της αναγγελίας ως διαδικαστικής πράξης, η βασιμότητα της αναγγεληθείσας απαίτησης, αλλά και η

⁴⁰⁷ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1031, § 704, σ. 2365· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 72, σ. 327· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 7, σ. 602· Νίκα, ό.π., αρ. 63, σ. 757.

⁴⁰⁸ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1031, § 701, σ. 2364· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 74, σ. 328· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 4, σ. 602· Βαφειάδου σε *Ι. Χαμηλοθώρη/Χ. Κλουκίνα/Θ. Κλουκίνα*, ό.π., αρ. 1349, σ. 3158· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 1, σ. 2867.

⁴⁰⁹ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1031, § 703, σ. 2365.

⁴¹⁰ Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1031, § 703, σ. 2364· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 74, σ. 328· Βαθρακοκοίλη, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 5, σ. 602· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 1, σ. 2867-2868.

⁴¹¹ Βλ. Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 75, σ. 328· Νικολόπουλο σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 2, σ. 2011· Νίκα, ό.π., αρ. 65, σ. 758· Ανδρίτσο/Ρεντούλη σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 2, σ. 2868.

⁴¹² Έτσι, Μπρίνιας, ό.π., άρθρο 1031, § 703, σ. 2364.

κατάταξη της συγκεκριμένης απαίτησης στον πίνακα διανομής⁴¹³. Πάντως, είτε ο προβαλλόμενος λόγος ανακοπής άπτεται της βασιμότητας της απαίτησης είτε της κατάταξης του συγκεκριμένου δανειστή στον πίνακα, οδηγεί στην ακύρωση του σχετικού κεφαλαίου στον πίνακα κατάταξης. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην είναι πλέον δυνατή η κατάταξη του συγκεκριμένου δανειστή στους επόμενους πίνακες διανομής⁴¹⁴. Παρά την εκδίκαση με τους κανόνες της εκούσιας δικαιοδοσίας, από τη σχετική δίκη, που κατά τη φύση της συνιστά δίκη περί την εκτέλεση, παράγεται πλήρες δεδικασμένο κατά τους όρους των άρθρων 322, 324, 330 και 331⁴¹⁵.

Η άσκηση της ανακοπής του άρθρου 1031 αναστέλλει την καταβολή οποιουδήποτε ποσού που προέκυψε από τη διαχείριση προς το δανειστή – καθού η ανακοπή, έως ότου καταστεί τελεσίδικη η απόφαση επί της ανακοπής. Επιπρόσθετα, παρότι δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο νόμο, τελολογικά γίνεται δεκτό ότι την αναστολή της καταβολής επιφέρει και η δεκαήμερη προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής και μάλιστα ως προς όλους τους δανειστές, καθώς σε διαφορετική περίπτωση, δεν θα ήταν δυνατή η εφαρμογή της αυτοδίκαιης αναστολής που προβλέπει ο νόμος για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος⁴¹⁶.

δ. Λογοδοσία και παύση της διαχείρισης

Με τη διάταξη του άρθρου 1032 § 1 ΚΠολΔ θεσπίζεται η υποχρέωση του διαχειριστή να υποβάλλει κάθε έτος έγγραφη λογοδοσία τόσο κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου όσο και μετά την περάτωση αυτής. Δεξίλογοι, κατά τη ρητή ρύθμιση του νόμου είναι ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης, ο κατασχών δανειστής και οι τυχόν αναγγεληθέντες δανειστές. Η άρνηση λογοδοσίας μπορεί να αποτελέσει λόγο αντικατάστασης του διαχειριστή κατ' άρθρο 1029, ενώ σε κάθε περίπτωση είναι δυνατή και η δικαστική επιδίωξη αυτής, σύμφωνα με τις ειδικές διαδικασίες των άρθρων 473 επ. ΚΠολΔ⁴¹⁷.

Αν ο διαχειριστής δεν συμμορφώθηκε από υπαιτιότητά του στις υποχρεώσεις του και ιδίως στην υποχρέωση να προβαίνει σε κάθε ενέργεια που εμπίπτει στο σκοπό

⁴¹³ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 76, σ. 328· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 3, σ. 2868.

⁴¹⁴ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκα*, ό.π., αρ. 66, σ. 758.

⁴¹⁵ Βλ. *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 77, σ. 329· *Νίκα*, *ibidem*.

⁴¹⁶ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1031, § 703, σ. 2364· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 78, σ. 329· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1031, αρ. 4, σ. 2868.

⁴¹⁷ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1032, § 705, σ. 2366· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 79, σ. 329· *Βαθρακοκόιλη*, ό.π., άρθρο 1032, αρ. 1, σ. 603· *Νίκας*, ό.π., αρ. 69, σ. 759· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1032, αρ. 1, σ. 2869.

της διαχείρισης και τείνει στην ικανοποίηση του επισπεύδοντος και των λοιπών αναγγεληθέντων δανειστών, ευθύνεται σε αποζημίωση του κατασχόντος και των λοιπών αναγγεληθέντων δανειστών, σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου και ιδίως με τις διατάξεις περί αδικοπραξιών (άρθρο 914 ΑΚ) ή τις διατάξεις περί εντολής (άρθρο 714 ΑΚ). Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, ευθύνεται σε αποζημίωση και έναντι του καθού η εκτέλεση⁴¹⁸.

Αναφορικά με την παύση της διαχείρισης, η διαχείριση λήγει με απόφαση του δικαστηρίου του άρθρου 1023 § 1, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Νομιμοποιούνται να υποβάλουν τη σχετική αίτηση ο καθού η εκτέλεση οφειλέτης και οποιοσδήποτε δικαιολογεί έννομο συμφέρον (1033 ΚΠολΔ), άρα και οι δανειστές, αναγγελημένοι και μη, ή ακόμα και τρίτα πρόσωπα, εφόσον δικαιολογούν έννομο συμφέρον⁴¹⁹. Η τελεσιδικία της απόφασης που διατάσσει την παύση της διαχείρισης γεννά υποχρέωση του διαχειριστή προς απόδοση του κατασχεθέντος δικαιώματος στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη, αλλά και υποχρέωση προς λογοδοσία κατ' άρθρο 1032 § 1. Μετά την τελεσιδικία της απόφασης είναι δυνατή και η διαγραφή της σχετικής σημείωσης από το κατ' άρθρο 1025 § 1 εδ. 2 δημόσιο βιβλίο⁴²⁰.

Οι λόγοι παύσης της διαχείρισης αναφέρονται περιοριστικά στο άρθρο 1033 ΚΠολΔ και είναι οι εξής:

- Εάν ικανοποιήθηκαν οι απαιτήσεις του κατασχόντος και των λοιπών αναγγεληθέντων δανειστών. Γίνεται δεκτό ότι η ικανοποίηση πρέπει να είναι πλήρης, καλύπτοντας και τις παρεπόμενες απαιτήσεις, όπως τους τόκους και τα έξοδα, ενώ δεν λαμβάνονται υπόψη απαιτήσεις μη αναγγεληθέντων δανειστών. Η ύπαρξη όμως καθυστερημένων αναγγελιών, ενόσω δεν προβλέφθηκε αποκλειστική προθεσμία για τους δανειστές, μπορεί να ματαιώσει την παύση της διαχείρισης⁴²¹.

⁴¹⁸ Βλ. *Ράμμο* Εγχειρίδιον, ό.π., σ. 1657· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 80, σ. 329· *Νικολόπουλο* σε *Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, ό.π., άρθρο 1032, αρ. 2, σ. 2012· ΑΠ 1499/1992, ΕλλΔνη 1944. 393· ΑΠ 14/1991 ΝοΒ 1992. 530.

⁴¹⁹ Βλ. *Μπρίνια*, ό.π., άρθρο 1033, § 708, σ. 2368· *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 81, σ. 330· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1033, αρ. 2, σ. 605· *Νίκα*, ό.π., αρ. 71, σ. 759· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, ό.π., άρθρο 1033, αρ. 1, σ. 2870.

⁴²⁰ Βλ. *Μπρίνια*, *ibidem* ό.π., άρθρο 1033, § 708, σ. 2368· *Γέσιου-Φαλτσή*, *ibidem*· *Νίκα*, ό.π., αρ. 71, σ. 759-760· *Ανδρίτσο/Ρεντούλη* σε *Απαλαγάκη*, *ibidem*.

⁴²¹ Σύμφωνα με τον *Μπρίνια* (ό.π., άρθρο 1033, § 707, σ. 2367-2368), το δικαστήριο που κρίνει την αίτηση για την παύση της διαχείρισης μπορεί να κρίνει παρεμπιπτόντως το κύρος και τη βασιμότητα μιας τέτοιας καθυστερημένης αναγγελίας. Βλ. και *Γέσιου-Φαλτσή*, ό.π., αρ. 82, σ. 994, υποσ. 291· *Βαθρακοκοίλη*, ό.π., άρθρο 1033, αρ. 1, σ. 604.

- Εάν τόσο ο κατασχών όσο και οι αναγγελλθέντες δανειστές παραιτηθούν από τη διαχείριση με έγγραφη δήλωσή τους προς τον καθού η εκτέλεση. Η παραίτηση μόνο του κατασχόντος δεν αρκεί⁴²². Η παραίτηση, πρέπει καταρχήν να αναφέρεται στη διαχείριση, γίνεται, όμως, δεκτό ότι τα ίδια αποτελέσματα συνεπάγεται τυχόν παραίτηση από την κατάσχεση ή την αναγγελία⁴²³.

- Εάν το δικαστήριο κρίνει ότι η εξακολούθηση της διαχείρισης δεν είναι ενδεδειγμένη ή είναι επιβλαβής για τα συμφέροντα του καθού η εκτέλεση. Ο λόγος αυτός της παύσης της διαχείρισης, με ανάλογο τρόπο όπως το άρθρο 1023 § 2⁴²⁴ απηχεί την αρχή της αναλογικότητας. Έτσι, όταν η εφαρμογή του μέτρου της διαχείρισης αποδεικνύεται στην πράξη ακατάλληλη ή αντικειμενικά απρόσφορη να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, δηλαδή την ικανοποίηση των δανειστών (αρχή της καταλληλότητας), ή δυσανάλογα επιβαρυντική για τον καθού η εκτέλεση οφειλέτη (αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια), πρέπει να διατάσσεται η παύση της⁴²⁵.

ε. Δικαιολογητικός λόγος της καταλληλότητας του μέτρου της διαχείρισης

Όπως προαναφέρθηκε, κατά τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 1024 § 1, το μέτρο της διαχείρισης έχει χαρακτήρα επικουρικό, καθώς διατάσσεται σε περίπτωση που το δικαστήριο δεν έχει προηγουμένως κρίνει πρόσφορα τα μέτρα της μεταβίβασης του δικαιώματος στον επισπεύδοντα και της ελεύθερης ή με πλειστηριασμό διάθεσης του δικαιώματος. Ο επικουρικός αυτός χαρακτήρας συνήθως αφενός ωθεί τους πληρεξούσιους δικηγόρους να μην προτείνουν το μέτρο της διαχείρισης στην αίτηση του άρθρου 1023 και αφετέρου το δικαστήριο στο να διατάσσει άλλα μέτρα αξιοποίησης του δικαιώματος, με συνηθέστερο τον αναγκαστικό πλειστηριασμό. Ωστόσο, παρά τη μειωμένη πρακτική εφαρμογή, το μέτρο του διορισμού διαχειριστή, ιδίως στην περίπτωση της κατάσχεσης δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι των υπόλοιπων μέτρων του άρθρου 1024 και κρίνεται αρκούντως ικανό να οδηγήσει στην αποδοτικότερη αξιοποίηση του δικαιώματος,

⁴²² Βλ. Μπρίνια, ό.π., άρθρο 1033, § 707, σ. 2368· Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 82, σ. 330· Βαθρακοκοίλη, *ibidem*.

⁴²³ Έτσι Μπρίνιας, *ibidem*· Βαθρακοκοίλης, *ibidem*.

⁴²⁴ Βλ. πιο πάνω, σ. 63 επ.

⁴²⁵ Έτσι Γέσιου-Φαλτσή, ό.π., αρ. 82, σ. 330.

εξυπηρετώντας παράλληλα τόσο τα συμφέροντα τους επισπεύδοντος και των τυχόν αναγγεληθέντων δανειστών όσο και του δικαιούχου του δικαιώματος.

Κατά πρώτο λόγο, η δυσχέρεια της χρηματικής αποτίμησης των άυλων περιουσιακών στοιχείων, κυρίως λόγω της μεταβλητότητάς αυτών ανά χρονική περίοδο, οδηγεί συχνά σε ορισμό τιμής πρώτης προσφοράς ή τιμής πώλησης αρκετά μειωμένης σε σχέση με την αξία που ενδέχεται να αποκτήσουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, με αποτέλεσμα τη σε μικρό βαθμό ικανοποίηση των δανειστών. Αντίθετα, η διαχείριση είναι δυνατό να συνεχίζεται μέχρις ότου ο επισπεύδων και οι τυχόν αναγγεληθέντες δανειστές ικανοποιήσουν πλήρως τις απαιτήσεις τους. Η πλήρης αυτή ικανοποίηση δεν φαντάζει αδύνατη, ενόψει του ότι τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι δυνατό να αποφέρουν προσόδους σε διαρκή βάση με την ορθή εκμετάλλευση αυτών. Ο διορισμός μάλιστα ενός διαχειριστή με εξειδικευμένες γνώσεις, ο οποίος θα μπορεί να έχει σε ορισμένες περιπτώσεις την αρωγή του δικαιούχου του δικαιώματος, είναι δυνατό να μεγιστοποιήσει τις τακτικές προσόδους του δικαιώματος, ώστε οι δανειστές να ικανοποιηθούν όσο το δυνατόν ταχύτερα.

Επιπρόσθετα, δεν πρέπει να λησμονείται ο έντονα προσωπικός δεσμός του δικαιούχου με το δικαίωμά του, ιδίως όταν πρόκειται για δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Με την επιλογή του μέτρου της διαχείρισης παρέχεται η δυνατότητα να μην αποκοπεί οριστικά ο δικαιούχος από το δικαίωμά του⁴²⁶, αλλά το τελευταίο να επανέλθει σε αυτόν μετά το πέρας της διαχείρισης.

Τέλος, το μέτρο του διορισμού διαχειριστή παρέχει ιδιαίτερη ευελιξία και ανταποκρίνεται στη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας. Πιο συγκεκριμένα, καθ' όλη τη διάρκεια της διαχείρισης υπάρχει η δυνατότητα να παύσει αυτή είτε στην περίπτωση που κριθεί ότι αυτή αποβαίνει ασύμφορη, δηλαδή μη ικανή να οδηγήσει στην επωφελή αξιοποίηση του δικαιώματος και στην ικανοποίηση των δανειστών, είτε στην περίπτωση που επιβαρύνεται υπερβολικά ο οφειλέτης-δικαιούχος του δικαιώματος, χωρίς η υπέρμετρη αυτή επιβάρυνση να συνοδεύεται τουλάχιστον από ικανοποιητική αξιοποίηση του δικαιώματος. Ο έντονα προσωπικός δεσμός του οφειλέτη-δικαιούχου με το δικαίωμά του είναι δυνατό να επιτείνει την επιβάρυνσή του. Η ευελιξία της διαδικασίας προωθείται και από τη δυνατότητα να

⁴²⁶ Επαναλαμβάνεται ότι οι ηθικές εξουσίες του δημιουργού δεν αποτελούν περιεχόμενο της κατάσχεσης, επέρχεται, ωστόσο, σημαντικός περιορισμός τους με την κατάσχεση των περιουσιακών εξουσιών που εμπεριέχονται στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Βλ. και ανωτέρω σ. 27 επ.

παύσει η διαχείριση με παραίτηση των δανειστών από αυτή. Η παραίτηση των δανειστών μπορεί να οφείλεται σε ικανοποίησή τους, έστω και εν μέρει, από τον οφειλέτη, στο πλαίσιο ενός αμφιμερώς επωφελούς διακανονισμού των μεταξύ τους απαιτήσεων.

Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, πρέπει να συνεκτιμάται το αυξημένο κόστος της διαχείρισης, στο οποίο περιλαμβάνεται η αμοιβή του διαχειριστή και τα έξοδα κοινοποιήσεων και αναγγελιών, καθώς και η βραδύτητα στην ικανοποίηση των δανειστών, οι οποίοι θα ικανοποιούνται με περιοδικές καταβολές, εφόσον φυσικά δεν προβλήθηκαν αντιρρήσεις ως προς την αναγγελία ή την κατάταξή τους, οπότε η επιβάρυνσή τους από άποψη χρόνου και δικαστικών εξόδων μεγιστοποιείται.

IX. Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η κατάσχεση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εντασσόμενη στο πλαίσιο της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων, ανταποκρίνεται, πράγματι, στην ανάγκη να καταστεί υπέγγυο το πλήρες φάσμα της περιουσίας του οφειλέτη. Ιδίως μάλιστα σε μία εποχή όπου η ανεπάρκεια των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη εντείνεται, ενώ παράλληλα τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας προσλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερη αξία στις συναλλαγές, διαμορφώνοντας με αυτόν τον τρόπο την άυλη οικονομία, η πρόβλεψη ενός ευέλικτου και ταυτόχρονα αποτελεσματικού μέσου εκτέλεσης, όπως αυτό των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Στη πράξη, ωστόσο, οι περιπτώσεις όπου οι δανειστές επιδιώκουν να ικανοποιηθούν από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του οφειλέτη δεν απαντώνται συχνά. Ο έντονα προσωπικός χαρακτήρας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, η δυσχέρεια χρηματικής αποτίμησης αυτών και η δυνατότητα μερισμού των εξουσιών που αυτά παρέχουν αποτελούν ίσως τους βασικότερους λόγους της επιφυλακτικότητας των δανειστών έναντι αυτού του μέσου αναγκαστικής εκτέλεσης. Η επιφυλακτικότητα αυτή είναι δυνατό να δικαιολογηθεί και από την ανάγκη έκδοσης δικαστικής απόφασης που να διατάσσει την κατάσχεση, με αποτέλεσμα η διαδικασία να καθίσταται πολύπλοκη, δαπανηρή και χρονοβόρα. Το γεγονός μάλιστα ότι το δικαστήριο είναι δυνατό να διατάξει το κατά την κρίση του πρόσφορο μέσο αξιοποίησης του δικαιώματος και όχι το προτεινόμενο από τον επισπεύδοντα

δανειστή, είναι πιθανό να στρέψει τον δανειστή σε μια εξωδικαστική και εκ των προτέρων γνωστή διαδικασία, ευελπιστώντας να συναντήσει λιγότερα προσκόμματα. Από την άλλη πλευρά η ευρεία δικαιοπλαστική εξουσία του δικαστηρίου και η δυνατότητα η κατάσχεση να μην έχει ως αναγκαία απόληξη τον πλειστηριασμό, αλλά το μέτρο που κρίνεται πρόσφορο για την αποδοτικότερη αξιοποίηση του δικαιώματος καθιστά τη διαδικασία εξαιρετικά ευέλικτη και ενδιαφέρουσα.

Προκειμένου ο θεσμός να τύχει ευρύτερης εφαρμογής, αναγκαία είναι η επεξεργασία του τόσο από το νομοθέτη όσο και από τη θεωρία. Η επεξεργασία αυτή απαιτεί τη συνδρομή όχι μόνο του κλάδου της πολιτικής δικονομίας, αλλά πρωτίστως των κλάδων του ουσιαστικού δικαίου, ήτοι του δικαίου της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τα νομοθετικά κενά και οι διχογνωμίες που υφίστανται στο ουσιαστικό δίκαιο δεν θα μπορούσαν να μη δημιουργήσουν περιπλοκές και στο δίκαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης. Τα ζητήματα που μένουν ανοιχτά καθιστούν το θεσμό της κατάσχεσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πεδίο έρευνας και μελέτης με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- *Ανδρίτσος (Σπ.)*/*Ρεντούλης (Π.)*, «Άρθρα 1022-1033» σε *Απαλαγάκη*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017
- *Άνθιμος (Α.)*, Κατάσχεση σήματος, ΕπισκεΔ 2004. 881
- *Αντωνόπουλος (Β.)*/*Γιοβαννόπουλος (Ρ.)*/*Κοτσίρης (Α.)*, Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, Βιομηχανική-Πνευματική, 2015
- *Αντωνόπουλος (Β.)*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Σάκκουλας Α.Ε., 2002
- *Αντωνόπουλος (Β.)*, Η μεταβίβαση του Σήματος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998
- *Ασπρογέρακας-Γρίβας*, Σύμβασις εκμεταλλεύσεως έργων λόγου και τέχνης, Αθήνα, 1972
- *Βαθρακοκόιλης (Β.)*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική – Νομολογιακή ανάλυση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 1997
- *Αργυριάδης (Α.)*, Ευρεσιτεχνία, Αφοί Σάκκουλα, 1984
- *Βαλτούδης (Α.)*, Κατάσχεση επιχείρησης (με αφορμή την Ολομέλεια ΑΠ 7/2009), ΕΠολΔ 2010. 8
- *Βαθρακοκόιλης (Β.)*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική – Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), τ. ΣΤ' (άρθρα 982-1054), Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 1997
- *Βαφειάδου (Π.)* σε *Χαμηλοθώρη (Ι.)*/*Κλουκίνα (Χ.)*/*Κλουκίνα (Θ.)*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Κατάσχεση, τ. Γ', Νομική Βιβλιοθήκη, 2007
- *Γέσιου-Φαλτσή (Π.)*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, τ. Ι - Γενικό Μέρος, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2017
- *Γέσιου-Φαλτσή (Π.)*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως τ. ΙΙ β, Ειδικό Μέρος, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2018
- *Γεωργακόπουλος (Α.)*, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα, 1995,
- *Δεσποτίδου (Α.)*, «Άρθρο 12» και «Άρθρο 13» σε *Κοτσίρη (Α.)*/*Σταματούδη (Ε)* (επιμ.), Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία. Κατ' άρθρον ερμηνεία του Ν. 2121/1993, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2009
- *Δεσποτίδου (Α.)*, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2003.

- *Καλλινίκου (Δ.)*, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, 3^η έκδοση, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα, 2008
- *Κανελλοπούλου-Μπότη (Μ.)*, Νομική Προστασία των βάσεων δεδομένων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004
- *Καράκωστας (Ι.)*, Προσωπικότητα και τύπος, 3^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000
- *Κατηφόρης (Ν.)*, Κατάσχεση επιχειρήσεως, ΕΠολΔ 2012. 136
- *Κατράς (Ι.)*, Σύστημα ασφαλιστικών μέτρων, αναγκαστικής εκτέλεσης, διαταγών πληρωμής και απόδοσης, 3^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2013
- *Κεραμέυς (Κ.) /Κονδύλης (Δ.)/Νίκας (Ν.) (-Νικολόπουλος (Γ.))*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2000
- *Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη (Ε.)*, Κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων, Αρμ 2013. 3
- *Κλαβανίδου (Δ.)*, Η δημοσίευση του έργου και η πατρότητα του δημιουργού, Αρμ 2010. 3
- *Κοριατοπούλου (Π.)/Τσίγγου (Χ.)*, Πνευματική Ιδιοκτησία. Λημματογραφημένη ερμηνεία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008
- *Κοριατοπούλου-Αγγελή (Π.)*, Οι συμβατικοί περιορισμοί στην εκμετάλλευση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994
- *Κοτσίρης (Α.)*, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 6^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2011 και 5^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2010
- *Κουμάντος (Γ.)*, Πνευματική Ιδιοκτησία, 8^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002
- *Κουμάντος (Γ.)*, Ένας οδηγός στο νέο νόμο για την πνευματική ιδιοκτησία, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1993
- *Κουσουλής (Σ.)*, «Άρθρο 30» σε *Περάκη (Ε.)*, Το δίκαιο της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- *Κρητικός (Α.)*, Το προσύμφωνον, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987

- *Λιακόπουλος (Θ.)*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 5^η έκδοση, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα, 2000
- *Λιακόπουλος (Θ.)*, Προς το δίκαιο των αϋλων αγαθών: εξέλιξη και προοπτικές, Νομ. Επιθ., τ. 21, 1995. 5
- *Λυμπερόπουλος (Κ.)*, Το δίκαιο των εφευρέσεων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2010
- *Μάζης (Π.)*, Είναι επιτρεπτή η κατάσχεση επιχείρησης με βάση τις διατάξεις του ΚΠολΔ (με αφορμή την έκδοση της απόφασης 7/2009 ΟΛΑΠ), ΕλλΔνη 2009. 1305
- *Μάνθος (Α.)*, Πνευματική Ιδιοκτησία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Η σύμβαση εκμετάλλευσης άυλων αγαθών, Εισήγηση στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, περιληφθείσα στην έκδοση «Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, στο δίκαιο του ανταγωνισμού και της προστασίας του καταναλωτή», Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Δίκαιο Σημάτων, Π.Ν. Σάκκουλας, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα, 2007
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Πνευματική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2^η έκδοση, 2004
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Γενέθλιον Απ. Γεωργιάδη, τ. ΙΙ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Μερικές σκέψεις για τη νομική φύση της αποκλειστικής άδειας χρήσης σήματος, ΕλλΔνη 2006. 327
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Ο μερισμός εξουσιών στο δίκαιο των σημάτων – συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις στην ερμηνεία της άδειας χρήσης, ΔΕΕ 2005. 660
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Η αποκλειστική δισκογραφική σύμβασης - συγχρόνως μερικές παρατηρήσεις για τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος του εκτελεστή-ερμηνευτή καλλιτέχνη, ΧρΙΔ 2002. 291
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Ηθικό δικαίωμα και δικαίωμα επί της προσωπικότητας, Συγχρόνως παρατηρήσεις στην απόφαση 1357/1997 ΕιρΑθ, ΔΕΕ 1997. 1141
- *Μαρίνος (Μ.Θ.)*, Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ΕλλΔνη 35 (1994). 1440.
- *Μελάς (Β.)*, Γύρω από το πρόβλημα της φύσης του δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού, ΕΕμπΔ 1994. 505

- *Μηνούδης, (Μ.)* Συμβατική άδεια εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, Αθήνα, 1987
- *Μητσόπουλος (Γ.),* Η έννοια της εκουσίας δικαιοδοσίας, Νέον Δίκαιον, 1971
- *Μικρούλεα (Α.),* Υποδείγματα Χρησιμότητας. Το Δικαίωμα προστασίας των μικρών εφευρέσεων στο πλαίσιο του ν. 1733/1987 (άρθρο 19 του ν. 1733/1987), Νομική Βιβλιοθήκη, 1999
- *Μίντσης (Γ.),* Η μεταβίβαση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας, *ΕπιστΕπετΑρμ* 16 (1995). 77
- *Μιχαηλίδης-Νουάρος (Α.),* Περί το πρόβλημα της φύσεως της πνευματικής ιδιοκτησίας, *ΕΕΝ* 25 (1958). 918
- *Μιχαηλίδης-Νουάρος (Α.),* *Επ.Πν.Βιομ.Ιδ.,* 1962. 13
- *Μπέης (Κ.),* Πολιτική Δικονομία - Ασφαλιστικά Μέτρα, τ. 15, 1990
- *Μπέης (Κ.),* Αι διαδικασίαι ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ΙΙ, Αθήναι, 1969
- *Μπρακατσούλας (Β.),* Αναγκαστική Εκτέλεση, 3^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2014
- *Μπρίνιας (Ι.),* Αναγκαστική Εκτέλεσις, 2^η έκδοση, 1978, τ. Ε' (άρθρα 904-1054)
- *Μπρίνιας (Ι.),* Γενικά θέματα της κατασχέσεως ειδικών περιουσιακών δικαιωμάτων (αρθ. 1085 επ. ΚΠολΔ), ΝοΒ 19 (1971). 574
- *Νέγρης (Χ.),* Τα ακατάσχετα κατά τον ΚΠολΔ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011
- *Νίκας (Ν.),* Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως ΙΙ, Ειδικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2012
- *Νίκας (Ν.),* Πολιτική Δικονομία Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2003
- *Νικολόπουλος (Γ.),* Αναγκαστική Εκτέλεση, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), 2012
- *Νικολόπουλος (Ι.),* Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005
- *Οικονομόπουλος (Γ.),* γνομ. ΝοΒ 1972. 1391
- *-Παμπούκης (Κ.),* Η κατάσχεση της επιχειρήσεως (με την ευκαιρία της ΕΘ 204/2008), *ΕπισκΕΔ* 2008. 947

- *Παναγιώτου (Π.)*, Η μεταβίβαση της επιχείρησης και η ευθύνη για τα χρέη της, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- *Παναγιώτου (Π.)*, Η μεταβίβαση και κατάσχεση της εμπορικής επωνυμίας, ΕπισκεΔ 2010
- *Παναγιώτου (Π.)*, Η αναγκαστική εκτέλεση της επιχείρησης, Δ 2008. 790
- *Πατρινός (Σ.)*, Δυνατότης κατασχέσεως του υλικού αντικειμένου της κινηματογραφικής ταινίας, ΕΕΝ 35. 79.
- *Περάκης (Ε.)/Ρόκας (Ν.)*, Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- *Πολυζωγόπουλος (Κ.)*, Αναγκαστική Εκτέλεση για χρηματικές απαιτήσεις στην Πνευματική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987
- *Ράμμος (Γ.)*, Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, τ. ΙΙΙ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήναι, 1982
- *Ράμμος (Γ.)*, Γνωμοδότηση, Αρμ ΚΓ' (1969). 881
- *Ράμμος (Γ.)*/Κλαμαρής (Ν.), Εγχειρίδιο Αστικού Δικονομικού Δικαίου [Ειδικές Διαδικασίες – Ασφαλιστικά Μέτρα – Εκούσια Δικαιοδοσία], Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2012
- *Ρόκας (Ν.)*, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016 και
- *Ρόκας (Ν.)*, Δίκαιον Σημάτων, 1978
- *Σελέκος (Π.)*, Το δικαίωμα στο βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1999
- *Σημίτης (Σ.)*, Το δικαίωμα επί της εφευρέσεως, 1968
- *Σταματούδη (Ε.)*, Κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού και διανοητική ιδιοκτησία, 2006, σ. 32
- *Σταυρίδου (Σ.)*, Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1999
- *Στεφάνου (Κ.)*, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ΕΕμπΔ 2001. 200
- *Τζίφρας (Π.)*, Ασφαλιστικά μέτρα κατά τον ΚΠολΔ, 4^η έκδοση, Αθήναι, 1985
- *Τσικρικάς (Δ.)*, Σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής κατασχέσεως σε επιχείρηση (με αφορμή την ΑΠ Ολ 7/2009), ΕφΑΔ 2009. 779

- *Φιλιώτης (Ι.)*, Διαδικασία πλειστηριασμού κατασχεθέντος ειδικού περιουσιακού στοιχείου, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΑθ 5256/2014, ΕΠολΔ 2014. 347
- *Χαμηλοθώρης (Ι.)*, Ασφαλιστικά μέτρα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
- *Χίου (Θ.)*, Ο όρος Διανοητική Ιδιοκτησία και η ένταξή του στην ελληνική έννομη τάξη, ΔιΜΜΕ 1/2011. 174
- *Χιωτέλλης (Α.)*, Η σύμβαση έντυπης έκδοσης, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα, 1994
- *Χρυσάνθης (Χ.)*, Νομική προστασία Σχεδίων και Βιομηχανικών Υποδειγμάτων, Συνήγορος 4 (1997). 18
- *Χριστοδούλου (Κ.)*, Σημειώσεις στη γενική θεωρία των άυλων αγαθών, ΔιΜΕΕ 2/2007. 180

Ξένη Βιβλιογραφία

- *Bryan (H), MA (Oxon)*, Intellectual Property Law in the European Union, William S. Hein & Company, Buffalo, New York, 2005
- *Collan (M.)/Heikkilä (M.)*, Enhancing Patent Valuation with the Pay-Off Method, 2011, Journal of Intellectual Property Rights, vol. 16, <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/12687/1/JIPR%2016%285%29%20377-384.pdf>.
- *Chiou (T.)*, Vers un droit européen des contrats d' exploitation de propriété intellectuelle, 2015, thèse de doctorat à l' Université de Strasbourg, διαθέσιμη στο: <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01281380/document>
- *Flignor (P.)/Orozco (D.)*, Intangible Asset & Intellectual Property Valuation: A Multidisciplinary Perspective, p. 1 et seq., http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/IP_Valuation.pdf
- *Gordon (W)*, Intellectual Property, Oxford University Press, 2003
- *Idris (K.)*, WIPO, Intellectual Property: A Power Tool for Economic Growth, 2003, διαθέσιμο στο: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_888e.pdf
- *King (K.)*, The Value of Intellectual Property, Intangible Assets and Goodwill, http://www.wipo.int/sme/en/documents/value_ip_intangible_assets_fulltext.html
- *Levy (M.)/ Jouylet, (J.P.)*, L' économie de l' immatériel, la croissance de demain, Rapport de la Commission sur l' économie de l' immatériel, La Documentation française, nov. 2006, διαθέσιμη στο <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/064000880.pdf>,
- *Liakopoulos (A.)*, Intellectual Property Law in Greece, Kluwer Law International, 1999
- *Lianyuan (M.)*, Valuation of Intellectual Property Assets; Valuation techniques: parameters, methodologies and limitations, p. 4, εισήγηση για το WIPO Asian Regional Forum on the Intellectual Property strategy for the promotion of innovative and inventive activities, Korea, November 2000, διαθέσιμη στο http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/inn_ddk_00_5xbx.pdf.
- *Lucas (A.)/Lucas (H.J)*, Traité de la propriété littéraire et artistique, 3ème édition, Litec, 2006

• *Turner (J.)*, Valuation of Intellectual Property Assets; Valuation techniques: parameters, methodologies and limitations, p. 4, εισήγηση για το WIPO Asian Regional Forum on the Intellectual Property strategy for the promotion of innovative and inventive activities, Korea, November 2000, διαθέσιμη στο http://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/inn_ddk_00_5xax.pdf

Νομολογία

• ΟΛΑΠ 7/2009, Δ 2009. 634, με παρατ. *Μπέη* = ΕφΑΔ 2009. 600, με παρατ. *Κόμνιου* = ΔΕΕ 2009. 784, με παρατ. *Βαρελά* = ΕΠολΔ 2010. 39

• ΑΠ 642/2017, ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 1580/2008, ΕλλΔνη 2008. 1415 = ΕφΑΔ 2008. 1262

• ΑΠ 1065/2014, ΔΕΕ 2015. 28 = ΧρΙΔ 2015. 44

• ΑΠ 1030/2010, ΤΝΠ Νόμος

• ΑΠ 1840/2009, ΝοΒ 2010. 737

• ΑΠ 1580/2008, ΤΝΠ Νόμος

• ΑΠ 1327/2007, ΔΕΕ 2007. 1295·

• ΑΠ 1046/2005, ΧρΙΔ 2005. 991 = ΝοΒ 2006. 70 = ΕΕΝ 2006. 300 = ΕλλΔνη 2007. 166

• ΑΠ 1192/2003, ΕΕμπΔ 2004. 165

• ΑΠ 907/2003, ΕλλΔνη 2003. 1483

• ΑΠ 121/2003, ΕλλΔνη 2003. 967 = ΝοΒ 2003. 1632.

• ΑΠ 41/2003, ΧρΙΔ 2003. 445

• ΑΠ 1158/2002, ΕλλΔνη 2004. 439·

• ΑΠ 1163/2002, ΤΝΠ Νόμος.

• ΑΠ 1751/2001, ΕλλΔνη 2002. 1396 = ΕΕΝ 2003. 142

• ΑΠ 1499/1992, ΕλλΔνη 1944. 393

• ΑΠ 14/1991 ΝοΒ 1992. 530

• ΕφΘεσ 953/2013, ΕλλΔνη 2014. 143

• ΕφΘεσ 827/2013, ΕλλΔνη 2014. 483

• ΕφΑθ 2724/2012, ΔΕΕ 2012. 1127

• ΕφΑθ 5919/2011, ΔΕΕ 2012. 327, με σημ. *Κυπρούλη*, ΔΔΕ 2012. 329

• ΕφΑθ 5162/2011, ΕλλΔνη 2013. 472

• ΕφΘεσ 2165/2011, ΔιΜΜΕ 2012. 68 = ΔΕΕ 2012. 656

• ΕφΘεσ 1710/2011, ΔιΜΕΕ 2012. 74

• ΕφΑθ 2889/2010, ΔΕΕ 2010. 1291

• ΕφΑθ 16/2010, ΔιΜΕΕ 2010. 247

• ΕφΘεσ 64/2009, ΔιΜΕΕ 2009. 74 = ΕΠολΔ 2009. 660 με παράτ. *Καλλινίκου*

• ΕφΘεσ 711/2008, Αρμ 2009. 525, με παράτ. *Κουμάνη*

- Εφαθ 5863/2008, ΕλλΔνη 2009. 582
- Εφαθ 2398/2008, ΔΕΕ 2009. 572, με παράτ. *Αποστολόπουλου*
- Εφαθ 97/2008, ΔΕΕ 2008. 1369, με παράτ. *Κυπρούλη*
- ΕφΘεσ 711/2008, Αρμ 2009. 525, με παράτ. *Κουμάνη*
- ΕφΘεσ 205/2008, ΕπισκεΔ 2008. 760, με σημ. *Παμπούκη*
- ΕφΘεσ 204/2008, ΕπισκεΔ 2008. 1048
- ΕφΠατρ 809/2008, ΑχΝομ 2009. 371
- Εφαθ 2864/2007, ΔΕΕ 2007. 1182
- ΕφΘεσ 2219/1997, Αρμ 1997. 1479
- ΕφΘεσ 1929/2007, Αρμ 2008. 216, με παράτ. *Κουμάτη*
- ΕφΛαρ 395/2007, ΤΝΠ Νόμος
- Εφαθ 8532/2006, ΔΕΕ 2007. 924, με σημ. *Κυπρούλη*
- Εφαθ 6399/2006, ΕλλΔνη 2008. 551, 616
- Εφαθ 7632/2005, ΝοΒ 206. 417
- ΕφΘεσ 2581/2005, ΕπισκεΔ 2006. 169
- Εφαθ 143/2004, ΔΕΕ 2004. 415, με σημ. *Κυπρούλη* = ΕπισκεΔ 2004. 481 με εισαγ. σημ. *Παμπούκη*
- ΕφΘεσ 1366/2001, Αρμ 2002. 896
- ΕφΠειρ 367/2001, ΔΕΕ 2002. 66
- Εφαθ 8138/2000, ΔΕΕ 2001. 60, με σημ. *Κυπρούλη*
- Εφαθ 4901/2000, ΕλλΔνη 2001. 775
- Εφαθ 931/2000, ΧρΙΔ 2001. 170
- ΕφΘεσ 78/2000, ΕπισκεΔ 2000. 770
- ΕφΘεσ 3321/1998, ΕπισκεΔ 1999. 564-570 με παράτ. *Βεζακίδου*
- ΕφΘεσ 3213/1996, ΕλλΔνη 1998. 160
- Εφαθ 9403/1995, ΕΔΠ 1996. 267
- Εφαθ 9737/1989, ΕλλΔνη 32 (1991). 1010
- Εφαθ 5135/1981, Αρμ 1981. 1035
- ΠΠρΙωαν 134/2013, Αρμ 2015. 1497
- ΠΠρΑθ 688/2011, ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΑθ 5821/2010, ΧρΙΔ 2011. 377
- ΠΠρΑθ 2806/2010, ΤΝΠ Νόμος

- ΠΠρΑθ 664/2010, ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΑθ 265/2010, ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΑθ 5144/2009, ΧρΙΔ 2011. 460
- ΠΠρΑθ 6177/2006, ΕφΑΔ 2008. 185, με παράτ. *Τσίρου*
- ΠΠρΑθ 3176/2004, ΤΝΠ Ισοκράτης
- ΠΠρΑθ 5417/2000, ΧρΙΔ 2001. 650
- ΠΠρΑθ 4641/1987, ΕΕμπΔ 1988. 126
- ΜΠρΘεσ 404/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης
- ΜΠρΘεσ 6404/2015, ΤΝΠ Ισοκράτης
- ΜΠρΠειρ 810/2015, ΕλλΔνη 2015. 1491
- ΜΠρΑθ 5256/2014, ΕΠολΔ 2014. 347 με παρατ. *Φιλιώτη*
- ΜΠρΖακυνθ 62/2014, ΕφΑΔ 2014. 781
- ΜΠρΑθ 270/2013, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΘεσ 21480/2013, ΕΠολΔ 2014. 374, με σημ. *Γιαννόπουλου*
- ΜΠρΡοδ 490/2013, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΑιγ 10/2012, ΕΠολΔ 2013. 368, με σημ. *Κατηφόρη*
- ΜΠρΘεσ 297/2012, ΕλλΔνη 2014. 210
- ΜΠρΡοδ 1053/2012, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΡοδ 136/2012, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΑθ 5845/2010, ΕΠολΔ 2011. 327, με παρατ. *Κατηφόρη* = ΕΕμπΔ 2011.

823, με παρατ. *Ψαρουδάκη*

- ΜΠρΘεσ 9546/2010, Αρμ. 2011. 474
- ΜΠρΚαβ 7/2009, Αρμ 2012. 738
- ΜΠρΑθ 5091/2008, ΔιΜΜΕ 2009. 211, με σημ. *Κοριατοπούλου-Αγγελή, ΔΕΕ*

2007. 213

- ΜΠρΘεσ 42297/2007, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΡοδ 3623/2006, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΡοδ 392/2005, ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΑθ 2122/2004, ΔιΜΜΕ 2005. 100, με παράτ. *Τσίγκου*
- ΜΠρΘεσ 31819/2004, Αρμ 2005. 277
- ΜΠρΘεσ 10756/2003, Αρμ 2003. 1812
- ΜΠρΠειρ 5745/2002, ΔιΜΜΕ 2004. 98

- ΜΠρΑθ 6338/2000, ΔΕΕ 2001. 83
- ΜΠρΘεσ 5558/1998, Αρμ 1998. 599
- ΜΠρΑθ 880/1994 ΕΕμπΔ 1995. 130
- ΜΠρΑθ 3115/1989, ΕλλΔνη 1990. 396
- ΜΠρΤρικ 1/1987, ΕλλΔνη 1987. 517
- ΕιρΑμαρ 389/2016, ΧρΙΔ 2017. 368, με παράτ. *Αλεξοπούλου*
- ΕιρΘεσ 1683/2016, ΤΝΠ Ισοκράτης
- ΕιρΡοδ 55/2015, ΤΝΠ Νόμος
- ΕιρΘεσ 1886/2014, ΤΝΠ Νόμος
- ΕιρΡοδ 4/2014, ΤΝΠ Νόμος
- ΕιρΑθ 631/2013, ΤΝΠ Νόμος
- ΕιρΘεσ 232/2013, ΤΝΠ Ισοκράτης.
- ΕιρΑθ 5901/2012. ΕΠολΔ 2012. 662, με σημ. *Κατηφόρη*